

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
TOPLUMSAL PROJELER YÖNETİM VE ORGANİZASYONU
BİLİM DALI

**STK'LARIN KADIN GİRİŞİMCİLERE EĞİTİM VE MENTORLÜK DESTEKLERİ:
İSTANBUL'DAKİ KADIN GİRİŞİMCİLER ÜZERİNE BİR VAKA ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

TUĞÇE YILDIRIM

İstanbul, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
TOPLUMSAL PROJELER YÖNETİM VE ORGANİZASYONU
BİLİM DALI

***STK'LARIN KADIN GİRİŞİMCİLERE EĞİTİM VE MENTORLÜK DESTEKLERİ:
İSTANBUL'DAKİ KADIN GİRİŞİMCİLER ÜZERİNE BİR VAKA ANALİZİ***

Yüksek Lisans Tezi

TUĞÇE YILDIRIM

Tez Savunma Jürisi

1. Tez Danışmanı : PROF. DR. ATA ÖZDEMİRCİ
2. Üye :PROF. DR. NİHAL KARTALTEPE
3. Üye : DOÇ. DR ERKAN TAŞKIRAN

İstanbul, (2024)

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Tuğçe Yıldırım

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: Toplumsal Projeler Yönetim ve Organizasyonu

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ata ÖZDEMİRCİ

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans - 2024

Anahtar Kelimeler: Kadın Girişimciliği, Toplumsal Cinsiyet, Eğitim ve Mentörlük Desteği, Sivil Toplum Kuruluşları

ÖZET

STK'LARIN KADIN GİRİŞİMCİLERE EĞİTİM VE MENTORLÜK DESTEKLERİ: İSTANBUL'DAKİ KADIN GİRİŞİMCİLER ÜZERİNE BİR VAKA ANALİZİ

Bu çalışma, sivil toplum kuruluşlarının (STK'ların) kadın girişimcilere sağladığı eğitim ve mentorluk desteklerinin kadınların iş hayatındaki başarılarına olan etkilerini ve bu desteklerin toplumsal cinsiyet normlarını nasıl şekillendirdiğini veya bu normlara nasıl meydan okuduğunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kadın girişimciliği, ekonomik kalkınmanın ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında kritik bir role sahiptir. STK'lar tarafından sağlanan eğitim ve mentorluk destekleri ile kadın girişimcilerin profesyonel iş hayatlarındaki başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Araştırma, nitel bir yaklaşımla İstanbul'da faaliyet gösteren, Habitat Derneği'nden destek alan 12 kadın girişimci üzerine odaklanarak durum çalışması deseni kullanılmış ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. STK'lar, kadın girişimcilere yönelik çeşitli eğitim ve mentorluk programları düzenleyerek onların iş hayatındaki başarılarını artırmayı hedeflemektedir. Üç bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde konuya ilişkin literatür taraması yapılmış ve kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. İkinci bölümde araştırmada kullanılan yöntemler detaylı olarak açıklanmıştır. Üçüncü bölümde elde edilen bulgular sunulmuş ve analiz edilmiştir. Son olarak dördüncü bölümde araştırmanın sonuçları değerlendirilmiştir. Bu bölümde ayrıca uygulamaya yönelik öneriler ve gelecekteki araştırmalar için tavsiyeler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: kadın girişimciliği, toplumsal cinsiyet, eğitim ve mentörlük desteği, sivil toplum kuruluşları

GENERAL INFORMATION

Name and Surname: Tuğçe Yıldırım

Department: Business Administration

Programme: Management and Organization

Supervisor: Prof. Dr. Ata ÖZDEMİRÇİ

Thesis Type and Date: Masters- 2024

Keywords: Women Entrepreneurship, Gender Norms, Education and Mentorship support, non-governmental organizations

ABSTRACT

TRAINING AND MENTORING SUPPORTS OF NGOS FOR WOMEN ENTREPRENEURS: A CASE STUDY ON WOMEN ENTREPRENEURS IN ISTANBUL

This study aims to analyze the impact of the education and mentorship support provided by non-governmental organizations (NGOs) on the success of women in the business world and how these supports shape or challenge gender norms. Women entrepreneurship plays a critical role in achieving economic development and gender equality. It is posited that there is a significant relationship between the education and mentorship support provided by NGOs and the professional success of women entrepreneurs. The research adopts a qualitative approach, focusing on 12 women entrepreneurs operating in Istanbul who have received support from the Habitat Association, employing a case study design and conducting semi-structured in-depth interviews. NGOs aim to enhance the success of women in the business world by organizing various education and mentorship programs for women entrepreneurs. This study is composed of three parts: the first part conducts a literature review and establishes the theoretical framework. The second part details the methods used in the research. The third part presents and analyzes the findings. Finally, the fourth part evaluates the results of the research. This section also includes practical recommendations and suggestions for future research.

Keywords: women entrepreneurship, gender norms, education and mentorship support, non-governmental organizations

ÖNSÖZ

Tez süresince bilimsel bakışı ve yapıcı yönlendirmeleriyle tezin şekillenmesinde büyük destek olan tez danışmanım Prof. Dr. Ata Özdemirci'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, yüksek lisans jürisindeki katkı ve eleştirileri ile çalışmama değer katan değerli hocalarım Prof. Dr. Nihal Kartaltepe ve Prof. Dr. Erkan Taşkiran'a da teşekkür ederim.

Araştırmanın gerçekleşmesinde verdikleri samimi yanıtlar ve sabırlarıyla başrol oynayan, saha araştırması boyunca nezaketleri, deneyim ve bilgileri ile beni destekleyen araştırmaya katılan 12 kişiye minnettarım.

Akademik hayatımın en başından beri bana inanan ve her zaman yanımda olan, desteklerini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Tuğçe Yıldırım
İstanbul, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	2
1.1. Girişimci ve Girişimcilik Kavramı.....	2
1.2. Girişimcilik Ekosistemi.....	4
1.3. Girişimcilik Tarihi ve Girişimcilik Kuramları	5
1.4. Kadın Girişimcilik Tarihi	8
1.5. Kadın Girişimciliğinin Önemi	11
1.6. Kadın Girişimciliği ile ilgili Yapılan Çalışmalar	12
1.6.1. Kadın Girişimci Özellikleri İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	16
1.6.2. Kadınların Girişimci Olma Nedenleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar	19
1.6.3. Kadın Girişimciliğin Zorlukları ile İlgili Yapılan Çalışmalar	21
1.6.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın Girişimciliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar	23
1.6.5. Kadın Girişimciliğine Destek Mekanizmaları İle İlgili Yapılan Çalışmalar	26
1.6.6. STK Faaliyetlerinin Katkıları İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	29
İKİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ	32
2.1. Araştırma Konusu ve Problemi.....	32
2.2. Veri Toplama Yöntemleri	33
2.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları.....	37
2.2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR	38
3.1. Girişimci Olma Nedeni Teması	39
3.2. Kazanımlar Teması	42
3.3. Zorluklar Teması.....	44
3.4. Cinsiyet Temelli Zorluklar Teması	48
3.5. Destek Mekanizmaları Teması.....	51
3.6. STK Faaliyetlerinin Katkıları Teması	54
3.7. Öneriler Teması.....	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TARTIŞMA VE SONUÇ	63
KAYNAKÇA	69

EKLER	83
EK-1: Kadın Girişimcilere Yönelik Görüşme Soruları.....	83
Ek-2: MAXQDA Program Çıktıları.....	84

KISALTMALAR

K : Katılımcı

KOSGEB : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

GEM : Global Entrepreneurship Monitor

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Girişimcilik Üzerine Yapılan Tanımlar.....	3
Tablo 2: Kadın Girişimciliği ile ilgili Bazı Makalelerin Özetleri	13
Tablo 3: Kadın Girişimciliği ile ilgili Bazı Çalışmalar	13
Tablo 4: Araştırmaya Ait Temalar ve Sorular.....	31
Tablo 5: Katılımcı Profili	38
Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Girişimci Olma Nedeni	42
Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Kazanımlar	44
Tablo 8. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Zorluklar	48
Tablo 9. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Cinsiyet Temelli Zorluklar	51
Tablo 10. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Destek Mekanizmaları	54
Tablo 11. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre STK Faaliyetlerinin Katkıları.....	58
Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Öneriler	61

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Temalar	39
Şekil 2. Girişimci Olma Nedeni Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi.....	40
Şekil 3. Kazanımlar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi.....	43
Şekil 4. Zorluklar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	45
Şekil 5. Cinsiyet Temelli Zorluklar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi.....	49
Şekil 6. Destek Mekanizmaları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi.....	52
Şekil 7. STK Faaliyetlerinin Katkıları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	55
Şekil 8. Öneriler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi.....	59
Şekil 9. Kod Bulutu	61
Şekil 10. Kod Haritası.....	62

GİRİŞ

Çalışmanın amacı, sivil toplum kuruluşlarının (STK'ların) kadın girişimcilere sağladığı eğitim ve mentorluk desteklerinin kadınların iş hayatındaki başarılarına olan etkilerini ve bu desteklerin toplumsal cinsiyet normlarını nasıl şekillendirdiğini veya bu normlara nasıl meydan okuduğunu analiz etmektir. Kadın girişimciliği, ekonomik kalkınmanın ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında kritik bir role sahiptir. Kadın girişimcilerin iş dünyasında daha aktif ve başarılı olabilmeleri, toplumsal cinsiyet eşitliğinin pekişmesine ve ekonomik kalkınmanın hızlanmasına katkı sağlar. Bu bağlamda, STK'lar tarafından sağlanan eğitim ve mentorluk desteklerinin kadın girişimcilerin profesyonel iş hayatlarındaki başarıları üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Kadınların iş gücüne katılımı ve girişimcilik faaliyetlerine dahil olmaları, yalnızca ekonomik büyümeye katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına da yardımcı olur. Ancak, kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller, genellikle erkek girişimcilerden farklı ve daha karmaşıktır. Bu engeller arasında finansmana erişim, sosyal ağların eksikliği, eğitim ve mentorluk desteğinin yetersizliği gibi faktörler bulunmaktadır. Bu nedenle, STK'ların kadın girişimcileri destekleme rolü büyük önem taşımaktadır.

Araştırma, İstanbul'da faaliyet gösteren ve Habitat Derneği'nden destek alan kadın girişimciler üzerine odaklanarak, nitel bir yaklaşımla durum çalışması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. İstanbul, Türkiye'nin en büyük ve en dinamik ekonomik merkezi olup, çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren birçok kadın girişimciye ev sahipliği yapmaktadır. Bu araştırmanın İstanbul'da gerçekleştirilmesi, çeşitli sektörlerdeki kadın girişimcilerin deneyimlerini ve karşılaştıkları zorlukları daha kapsamlı bir şekilde incelememize olanak tanımaktadır.

STK'lar, kadın girişimcilere yönelik çeşitli eğitim ve mentorluk programları düzenleyerek, onların iş hayatındaki başarılarını artırmayı hedeflemektedir. Bu programlar, girişimcilik becerilerini geliştirme, iş yönetimi ve liderlik konularında bilgi ve yetenek kazandırma, finansman ve pazarlama stratejileri gibi alanlarda kadın girişimcilere destek sağlamaktadır. Ayrıca, mentorluk programları, kadın girişimcilerin deneyimli iş insanlarından rehberlik alarak, iş hayatındaki zorlukları daha etkili bir şekilde aşmalarına yardımcı olmaktadır.

Araştırma, nitel bir yaklaşımla, İstanbul'da faaliyet gösteren ve Habitat Derneği'nden destek alan 12 kadın girişimci üzerine odaklanarak, durum çalışması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Dört bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde, konuya ilişkin literatür taraması yapılmış ve kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. İkinci bölümde, araştırmada kullanılan yöntemler detaylı olarak açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, elde edilen bulgular sunulmuş ve analiz edilmiştir. Son olarak, dördüncü bölümde, araştırmanın sonuçları değerlendirilmektedir. Bu bölümde ayrıca, uygulamaya yönelik öneriler ve gelecekteki araştırmalar için tavsiyeler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sorusuna yönelik teorik çerçeve aktarılacaktır. Öncelikle girişimci ve girişimcilik kavramından bahsedilecektir. Sonrasında ve kadın girişimciliğinden bahsedilecektir. Ardından Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan kadın girişimcilere ait özellikler yazın taraması ile açıklanacaktır.

1.1.Girişimci ve Girişimcilik Kavramı

Etimolojik olarak incelendiğinde, Girişimcilik terimi, Fransızca kökenli "entreprendre" ve Almanca kökenli "unternehmen" kelimelerinden türetilmiştir ve Türkçe'de "üstlenmek" anlamına gelmektedir. Bu terim, "entreprendre" kelimesinden türetilen "entrepreneurial" terimi ile yakından ilişkilidir, bu terim ise "girişimsel" anlamına gelir ve "entrepreneurial process" terimi de "girişimsel süreç" olarak çevrilebilir. Bu üç terim birbirleriyle yakından ilişkilidir. "Girişimcilik," temel olarak bir girişimcinin yaptığı işi ifade eder. Bu geniş kapsamlı terim, iş dünyasında yeni fırsatlar arama, risk alma ve yenilik yapma gibi unsurları içermektedir. "Girişimsel," ise bir girişimcinin benimsediği yaklaşımı anlatarak, yaratıcılık, inovasyon ve risk alma gibi özellikleri vurgular. "Girişimsel süreç," bir girişimcinin uğraştığı işin özünü açıklar. Bu terim, bir fikrin oluşturulmasından başlayarak, geliştirilmesi, pazarlanması ve uygulanmasına kadar olan süreci kapsar. Girişimsel süreç, girişimcinin vizyonunu gerçekleştirmek için attığı adımları ve kararlarını içerir. Girişimciliğin yalnızca bir işi üstlenmekle kalmayıp aynı zamanda bu işi geliştirmek, büyütmek ve sürdürmek için özgün bir strateji ve süreçler bütününe içerdiğini vurgular (Lordkipanidze vd., 2005). Bir başka tanıma Girişimcilik, var olan bilgi tabanını genişleterek

yeni ve bilinmeyen bilgi alanlarını keşfetme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreç, mevcut fırsatların tespit edilmesini ve yeni fırsatların yaratılmasını içerir, böylece ekonomik alanlarda yenilikçi dönüşümler gerçekleştirilir. (Hisrich, Peters, 2002)

Girişimcilik, emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynakları bir araya getirerek mal veya hizmet üretme sürecini içeren bir faaliyettir. TÜSİAD'a göre girişimci tanımı, geçmişte sadece faaliyet gösteren bireyleri ifade ederken, günümüzde daha geniş bir perspektife evrilmiştir. Girişimci, riskleri göze alarak yeni ve özgün projelere imza atan bir bireydir. Başka bir ifadeyle, girişimci fırsatları titizlikle takip eder ve bu fırsatları bulduğunda her türlü riski göze alarak hayata geçirmeye çalışır. Girişimcilik, bireylerin risk alma, fırsatları takip etme, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerini içeren geniş bir kavramdır. Bu nedenle hem bir şirket kurma süreci hem de inovasyonu hayata geçirme süreci, temelde girişimcilik kapsamında değerlendirilebilir (2002). Girişimcilik, yenilikçiliği, üretkenliği artırmayı ve istihdam yaratmayı teşvik ettiği için, ekonomik büyümeyi önemli ölçüde tetikleyen bir güç olarak görülmektedir (Zaki, Rashid, 2016). Girişimciler, yeni fikirlerin yaratılmasını, yaygınlaşmasını ve bu inovasyonların uygulanmasını hızlandırarak, yeni endüstri dallarının ortaya çıkmasına öncülük ederler. Teknoloji odaklı sektörlerde kullanılan girişimci çabalar, verimliliği artırmanın yanı sıra hızla büyüyen sektörlerin oluşumuna da katkıda bulunur. Bu süreç, ekonominin büyümesine önemli bir destek sağlayarak hızlanmasını tetikler. (Kamaç, Kışman, 2020). Girişimcilik, özünde, risk ve belirsizlik koşulları altında ekonomik değer yaratma amacı güden yenilikçi organizasyonların kurulmasını ifade eden kapsamlı bir süreçtir. Bu süreç, yeni bir işletme başlatma, işletmeyi sahiplenme ve işi sürdürülebilir bir şekilde geliştirip büyütme faaliyetlerini içerir. Girişimciler, mevcut pazar boşluklarını tespit eder ve bu boşlukları dolduracak yenilikçi çözümler sunarlar, böylece ekonomik organizasyonlarını piyasa dinamiklerine uyum sağlayacak ve büyüme potansiyeli taşıyacak şekilde şekillendirirler. (Bridge, 1998).

Tablo 1: Girişimcilik Üzerine Yapılan Tanımlar

Cole (1959)	Ekonomik mal ve hizmetlerin üretimi veya dağıtımını amacıyla kar elde etmeye yönelik bir işletme kurmak ve işletmek, bireylerin verdiği çeşitli kararlardan oluşur.
McClelland (1961)	Girişimcilerin başarılı olma gereksinimi, girişimcilik sürecinin başlamasını doğrudan etkiler.
Krizner (1973)	Girişimcilik, girişimcinin ekonomideki fırsatları tespit edip değerlendirmesiyle ilgilidir.

Shane ve Venkataraman (2000)	Girişimcilik, fırsatların bulunması, bunlardan yararlanılması ve değerdendirilmesi anlamına gelir.
Kao ve Stevenson (1985)	Girişimcilik, iş fırsatlarını benimseyip bu fırsatlardan değerdere üretme sürecidir.
Dollinger (2008)	Girişimcilik, risk ve belirsizlik ortamında kazanç ve büyümeyi hedefleyen yenilikçi bir ekonomik organizasyon veya organizasyon ağı kurmaktır.
Hisrich ve diğerleri (2010)	Girişimcilik; zaman ve çaba harcıyıp riskleri üstlenerek, sonunda finansal ve kişisel tatmin sağlayan değerdere yenilikler yaratma sürecidir.
Gries ve Naude (2011)	Girişimcilik, bireylerin pazardaki olumlu fırsatları değerdendirerek yeni iş girişimleri oluşturma sürecidir.

Kaynak; Mwatsika, Kambewa, Chiwaula, 2018, 451-470.

1.2. Girişimcilik Ekosistemi

Audretsch ve Belitski (2017) Girişimcilik ekosistemini, kurumsal ve örgütsel yapıların girişimcilik fırsatlarını nasıl tanımladığı ve bu fırsatların piyasada nasıl değerdendirileceğı üzerine etkili olan faktörler çerçevesinde ele alınmaktadır. Moore'un (1993) ekosistem kavramını işletmeler için açıklaması, işletmelerin sadece kendi içinde değerdere, aynı zamanda tedarikçileri, finansörleri ve müşterileriyle etkileşimde bulunan dinamik bir oluşum olarak görölmesini vurgular. İşletmeler, belirli bir endüstriyle sınırlı olmayıp, aksine çeşitli endüstrileri birleştiren bir ekosistem içinde faaliyet gösterirler. Bu bağlamda, işletmeler çevresinden izole birer oluşum değerdere, aynı zamanda çevrelerindeki diğer aktörlerle karmaşık bir etkileşim ağı içinde olan bir ekosistem içinde yer alırlar. Bu etkileşim, işletmelerin sadece kendi sektörleriyle sınırlı kalmayıp, farklı endüstrilerle de entegre olmalarını sağlar. iş dünyasındaki karmaşıklıklara daha etkin bir şekilde cevap vermelerini sağlar. Bu yaklaşım, işletmelerin sürdürülebilirlik, yenilik ve toplumsal sorumluluk gibi konularda daha kapsamlı bir perspektife sahip olmalarını sağlamaktadır (Stam, Spigel, 2018)

Isenberg 'e (2010) göre Girişimcilik ekosistemi, çeşitli kurumsal ve bireysel aktörler arasında sürekli etkileşim içerisinde bulunarak, girişimcilik, inovasyon ve bölgesel ekonomik büyümeyi destekleyen dinamik bir ilişkiler ağı oluşturmaktadır. Girişimcilik ekosistemlerini bir sistem olarak değerdendirmek, girişimcilik ekosistem konseptinin yalnızca mecazi bir anlam taşıması ötesinde, bir dizi karmaşık

unsurdan oluşan bütünlülük içinde ele almayı amaçlar. (Stam,2018). Bu bakış açısıyla, girişimcilik ekosistemlerinin işleyişini açıklamak için kullanılan karmaşık sistemler, girişimcilik çıktıları ve bu çıktılarından doğan sonuçlar arasındaki ilişkiyi anlamak adına güçlü bir kavramsal temel oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, girişimcilik ekosistemlerinin işleyişine dair derinlemesine bir anlayış oluşturmaya ve bu ekosistemlerin toplumsal ve ekonomik çıktıları daha etkili bir şekilde değerlendirmeyi hedefler. Bu çerçevede, girişimcilik ekosistemlerinin karmaşıklığına odaklanan bu yaklaşım, girişimcilik faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin getirdiği değişimlerin geniş kapsamlı etkilerini anlamamıza katkı sağlar. (Neck vd. 2004)

1.2. Girişimcilik Tarihi ve Girişimcilik Kuramları

Girişimcilik teorileri, teorik çerçevesi itibarıyla en az on sekizinci yüzyıla dek uzanmakla birlikte, girişimci figürü çok daha eski zamanlara, hatta insanlığın başlangıcına kadar dayanır. İlk insanlar, hayatta kalabilmek için değer yaratacak fırsatları tek başlarına ya da resmi olmayan ya da organize gruplar halinde yaratma, keşfetme ve değerlendirme faaliyetleri içinde bulunmuşlardır. Bu süreç, girişimciliğin temel dinamiklerinin, insanlık tarihi boyunca süregelen bir olgu olduğunu göstermektedir. Bu tarihsel bağlam, girişimciliğin sadece ekonomik bir faaliyet olmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir fenomen olarak da ele alınması gerektiğini vurgular.

Girişimcilik kavramı, ilk olarak Cantillon tarafından kullanılmıştır. Bu kavramın genel olarak bilinen ilk tanımı, 18. yüzyılın başlarına dayanmaktadır ve Richard Cantillon'un "Essai sur la nature du commerce en general" adlı eserinde yer almaktadır. (Börü, 2006). Fransız ekonomist Cantillon, ekonomi alanı içinde girişimcilik kavramının tanıtılmasında etkili olmuştur. Cantillon, girişimcilikle ilgili düşüncelerini aktararak, ekonomi alanında bu önemli konunun gelişmesine katkı sağlamıştır. (Dedeoğlu, Özdevecioğlu, Oflazer 2016). Cantillon, 1755'te yayımlanan eserinde, girişimcinin risk alma yeteneğine odaklanarak, girişimcilik kavramını açıklamıştır. (Hisrich ve Peters, 1995: 6). Girişimcilik alanında erken dönem yazarlarından biri de Jean-Baptiste Say (1767-1832)'dir. Say, ilk kez 1803 yılında yayımlanan "Traité d'Economie Politique" adlı eseriyle tanınır. Girişimci, üretim süreçlerinde ve malların dağıtım süreçlerinde başlıca bir koordinatör olarak görülür. Say, aynı zamanda "arz kendi talebini yaratır" yasasıyla tanınmıştır. (Alvarez, Barney, 2007). Say, girişimci kavramını ele alırken Cantillon'un tanımını genişleterek, girişimcinin risk alma becerisiyle birlikte, üretim faktörlerini düzenleme ve yönetme yeteneklerine de sahip olması gerektiği üzerinde durmuştur. (Döm, 2012: 1).

Girişimcilik teorisinin önde gelen araştırmacılarından biri, J. Shumpeter'dir. Joseph Schumpeter, "The Theory of Economic Development" adlı eserinde, girişimciliği yenilik kavramıyla ele alarak, girişimcileri yenilikleri ortaya koyan kişiler olarak açıklamıştır (1912) . Schumpeter, girişimcilik üzerine

diğer teorilere göre çok daha kapsamlı bir bakış açısı sunar. Schumpeter'a göre, girişimci ekonomik gelişmenin temel itici gücüdür ve onun işlevi yenilik yapmak veya yeni yenilikleri gerçekleştirmektir. Girişimciyi, üretim süreçlerini daha yeni ve daha verimli olanlarla devrimleştirerek ekonomiye yaratıcı yıkım getiren ekonomik değişime neden olan bir güç olarak tanımlar. (Deakins, Freel, 2009).

Amerikalı ekonomist Frank Knight, girişimcilik teorisine önemli katkılarda bulunmuştur. Knight, risk ve belirsizlik arasındaki farkı netleştirerek bu alandaki teorik gelişmeye öncülük etmiştir. Ona göre, risk bilinen olasılıklara sahip rastgele bir olayken, belirsizlik bilinmeyen olasılıklara sahip rastgele bir olaydır. Knight, girişimcinin, belirsizliği yargı yoluyla riske dönüştürdüğünü ve bu süreçte alınan risk için karın, riske karşı bir ödül olarak kazanıldığını vurgulamıştır (Knight, 1921). Frank H. Knight'ın 1921 tarihli eseri "Risk, Belirsizlik ve Kazanç" üzerine kurduğu Belirsizlik Kuramı, Amerikan ya da Chicago Okulu tarafından şekillendirilen ve Cantillon'un risk alma tanımına dayanan bir çerçevede ele alınmıştır. Knight, girişimcileri belirsiz ortamlarda güvenle hareket eden, durum değerlendirmeleri yaparak kabul edilebilir riskler alan kişiler olarak tanımlamıştır. Belirsizlik, geleceği tahmin etme ve sonuçları öngörme güçlüğüne ifade ederken, girişimci bu belirsizliği yöneterek, detaylı analizler sonucunda fırsatları değerlendirip kazanç elde etmektedir. Knight, belirsizlik sonucu elde edilen kazancın, girişimcinin en önemli motivasyon kaynağı olduğunu ve bu süreçteki başarının, risk alma ve tahmin yeteneklerine dayandığını vurgulamıştır. Bu teori, ekonomideki girişimciliğin nasıl bir risk ve belirsizlik yönetimi gerektirdiğini ve bu süreçteki inisiyatif kullanımının girişimcilik performansını nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır (Hisrich 2005).

Çağdaş girişimciliğin kökleri, 15. ve 16. yüzyıllarda gerçekleşen coğrafi keşiflere dayanmaktadır. Bu dönemde altın ve para ekonomide öne çıkmış, aynı zamanda modern bilim metodolojisinin temelleri atılmıştır. Rönesans ve reform hareketleri, bilimsel bilginin yayılmasına zemin hazırlamıştır. 18. yüzyılda buhar makinesinin icadı ile teknolojik ilerlemeler hız kazanmış ve 18. ile 19. yüzyıllar arasında sanayi devrimi ile serbest piyasa ekonomisinde girişimciler önemli bir rol üstlenmiştir (Yücel, 1980). Sanayi devrimi, insanlık tarihinin seyrini değiştiren kritik bir dönüm noktasıdır. İnsanlık, tarih boyunca gündelik ihtiyaçlarını karşılama ve ticaret yapma arzusuyla hareket etmiştir. Başlangıçta, insanlar mal değişimi yoluyla ticari etkileşimlerde bulunarak ihtiyaçlarını karşıladılar. Zamanla bu takas sistemi, para kullanımına dönüşmüş ve bu da tüccarların uluslararası ticarete adım atmasına zemin hazırlamıştır. Bu süreç, sanayi devriminin temelini oluşturan ticari dinamiklerin gelişimine öncülük etmiştir. Sanayi devriminin etkileri ekonomik boyutlarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda siyasi, hukuki ve kültürel alandaki dönüşümlerin temelini atmıştır. Bu dönem, ticaretin evriminin yanı sıra, toplumun genel yapısının ve işleyişinin dönüşümünü de tetikleyen bir dönem olarak öne çıkmaktadır (Çakmak, 2003).

Sanayi toplumunun yerini bilgi toplumuna bırakmasıyla birlikte, girişimcilik kavramı, geçmişten günümüze kadar pek çok araştırmacının ilgi odağı olmuş ve işletme ve iktisat literatüründe önemli bir kavram haline gelmiştir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004).

21. yüzyılda, yönetimi yenilikle ve dolayısıyla girişimcilikle bağdaştıran önemli yönetim teorisyenlerinden Peter Drucker öne çıkmıştır. Peter Drucker'a göre, işletmelerin başarılı olabilmeleri için sadece etkin bir yönetim anlayışını sürdürmekle kalmayıp aynı zamanda inovasyonu da benimsemeleri gerekmektedir; çünkü bu iki unsurun bir arada bulunması, işletmelerin sürdürülebilir başarı elde etmeleri için kritik bir öneme sahiptir (Demir, 1985). Peter Drucker (1985) 'e göre Yenilikçilik ve girişimcilik genellikle birbirleriyle ilişkili ve hatta zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılan terimlerdir. Girişimcilik, bireylerin mesleki kariyerlerinde önemli bir yol olarak değerlendirilir. Bu alandaki faaliyetler, bireylerin bağımsız çalışma eğilimlerini, özgüvenlerini ve kendilerini yönetme yeteneklerini pekiştirir. Drucker'ın "Yenilikçilik ve Girişimcilik" adlı eserinde vurguladığı gibi, bu özellikler yalnızca yetenekli bireylerin kişilik özellikleri ile sınırlı kalmamalı, aynı zamanda bireylerin davranışsal temelleri üzerinden de incelenmelidir. Drucker, yenilikçiliği girişimci davranışların merkezi bir unsuru olarak tanımlar ve bu bağlamda girişimciliğin, yaratıcılık ve yenilikçilikle doğrudan ilişkili olduğunu işaret eder. Bu perspektif, girişimciliği sadece bir iş kurma pratiği olarak değil, aynı zamanda bir yenilik yönetimi süreci olarak ele almayı gerektirir (Smith, Chimucheka, 2014).

1990'lı yıllarda rekabetin artışı, ürün ve hizmetlerdeki farklılaşmanın artışı beraberinde getirmiştir. Zaman içindeki bu artan farklılaşma süreci, girişimciliğin önemini bir kez daha vurgulamıştır. Küreselleşme ve küresel krizlerle birlikte ortaya çıkan bu farklılaşma ise yıllar içinde girişim kavramına dair çeşitli tanımlamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Küçükaltan, 2009).

Günümüzde ekonomik ve kültürel ortamların sürekli değişimi, girişimcilik pratiğinin de evrim geçirmesine neden olmaktadır. Bu süreçte, yeni girişimcilik formları ortaya çıkmakta ve girişimcilik kavramı, farklı bilimsel disiplinlerin perspektifleri altında çeşitlenmektedir. Girişimcilik, bu bağlamda hem teorik çerçeveler hem de pratik uygulamalar açısından sürekli bir dönüşüm içindedir. Özellikle teknolojik, sosyal ve ekonomik koşullardaki değişiklikler, girişimciliğin doğasını ve uygulamalarını şekillendirirken, bu alandaki akademik ve pratik çalışmalar yeni metodolojiler ve yaklaşımlar geliştirmektedir. Sonuç olarak, modern girişimcilik, dinamik bir alan olarak kalmaya devam etmekte ve sürekli yeni teorilerle, stratejilerle ve iş modelleriyle zenginleşmektedir (Zahra, George, 2017).

Orta Çağdan Bilgi Toplumuna Kadar Girişimciliğin Ekonomideki Rolüne ilişkin bilim insanlarının girişimcilikle ilgili görüşleri (Raab, vd. 2005);

- Richard Cantillon (1725) girişimciliği, sermaye sahibinden ayrı risk üstlenen kişiler olarak tanımlamıştır.
- Jean Baptiste Say ise (1803) girişimcinin kazancını, sermayenin getirisinden ayrı olarak ele alır.
- Francis Walker (1876) girişimciyi, kendi projesinin kazançlarını elde eden kişi olarak betimler.
- Joseph Schumpeter (1934), girişimciliği yenilik yapma ve yeni teknolojiler geliştirme süreciyle ilişkilendirirken, David McClelland (1961) girişimcinin faal ve ilimli riskler alan kişi olduğunu vurgular.
- Peter Drucker (1964), girişimcileri zorlukların üstesinden gelen kişiler olarak tanımlar. Albert Shapero (1975), girişimciyi sosyal ve ekonomik işlevi inisiyatif kullanan ve başarısızlık riskini üstlenen kişi olarak görür.
- Karl Vesper (1980) girişimciliği, ekonomist, psikolog, iş adamı ve siyasetçiler tarafından farklı şekillerde algılanan bir kavram olarak açıklar.
- 1983'te Gifford Pinchot, iç girişimciyi bir organizasyon içinde çalışan ve girişimcilik değerlerini uygulayan kişi olarak tanımlar.
- Robert Hisrich (1985) girişimciliği, çeşitli riskleri üstlenen ve sonunda maddi ve manevi karşılık alan kişi olarak ele alır.
- Peter Drucker (1995), girişimciyi düşük verimlilik alanlarından yüksek verimlilik alanlarına kaynakları taşıyan bir aktör olarak görür.
- Jeffrey Timmons (1999) girişimciyi çağdaş düşünce ve davranış biçimine sahip, dürtüsel ve yenilikçi olarak tanımlar.
- Philip A. Wickham (2001) ve G. Berenker (2002) girişimciliği belirli bir projeyi kendi yararına geliştirme süreci olarak değerlendirir.
- 2003'te L. W. Busenitz, ekonomik refahın oluşmasında büroların rol oynadığı bir süreçte girişimciyi tanımlar. Gerhard Raab, Yvonne Stedham ve Michael Neuner (2005) girişimcileri motive, kendine güvenen ve sosyal kabul arayan, problem çözüme yeteneğine sahip kişiler olarak tanımlarken, Zukarevičius ve Zaporavičius (2010) girişimciliği özellikle duygusal yetkinlik gerektiren bir süreç olarak betimler. Bu tarihî perspektif, girişimciliğin zaman içinde nasıl evrildiğini ve ekonomideki rolünün nasıl değiştiğini göstermektedir.

1.4. Kadın Girişimcilik Tarihi

Girişimcilik kavramı, kapitalizmde yaşanan ekonomik krizler ve piyasa-devlet ilişkilerindeki değişimlerle birlikte evrim geçirmiştir. Girişimciliğin sıkça atfedildiği risk alma, yenilik yapma ve fırsat değerlendirme gibi ekonomik davranışlar, piyasa dışı faktörler göz ardı edilerek tanımlanmıştır. Ancak,

girişimcilik üzerine yapılan bu tanımlar, aile yapısı, toplumsal normlar ve eğitim gibi önemli unsurları yeterince dikkate almamıştır. Bu eksiklik, girişimciliğin erkeklerle özdeşleştirilmesine ve kadınların bu alanda yer alma fırsatlarının ihmal edilmesine yol açmıştır. Aslında, bir bireyin girişimcilik yeteneğini ve piyasada fırsatları değerlendirme kapasitesini, sosyal ve ekonomik çevreler gibi dış faktörler belirleyici bir rol oynamaktadır (Hardy, 1999).

Sanayi devrimiyle birlikte özellikle Avrupa'da tarım sektörüne etkisini arttırmış bu gelişme ile birlikte tarımdaki iş gücü talebi artmıştır. Bu süreçte, kadın iş gücü de emek sermayesi olarak piyasalara katılmaya başlamıştır. Sanayi Devrimi'nin getirdiği değişimler, ekonomik yapıları kökten değiştirmiş ve toplumların yapısını şekillendirmiştir. (Altındal 2016). Düşük maliyetli iş gücü olarak görülen kadınlar, bu süreçte ezilen ve işten çıkartılması kolay olan birer kaynak olarak algılanmıştır. (Erarslan 2009).

1940'ların sonlarına doğru, nüfus artışının teşvik edilmesi ve doğurganlığın artırılması amacıyla benimsenen politikalar arasında önemli bir yer tutan "yuvayı dışı kuş yapar" imajı, toplumsal yapıda belirgin bir değişime neden olmuştur (Vogel, 1990). Bu imaj, yeni bir kadın idealini ortaya çıkarmış ve kadınları geleneksel aile rolleriyle sınırlayarak, evde ailesine hizmet eden ve tüketim odaklı çocuk yetiştiren kimliklerini benimsemeye teşvik etmiştir. Bu dönemde, kadınların sosyal ve ekonomik rolleri de bu ideale göre yeniden şekillendirilmiştir. Kadınlar, genellikle iş gücünden uzak tutulmuş ve ev içindeki görevlerle sınırlı tutuldukları için, ekonomik bağımsızlık ve kariyer imkanlarından mahrum bırakılmışlardır. Bu politikaların etkisiyle, kadınlar toplum içinde daha pasif ve ev odaklı bir rol üstlenmeye teşvik edilmiştir. Bu durum, kadınların bireysel potansiyellerini gerçekleştirmelerini engelleyen ve toplumun genel verimliliğini sınırlayan bir faktör haline gelmiştir (Hebert, link, 2009).

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, uluslararası arenada siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda önemli değişimler gerçekleşmiştir. Bu değişimlerin etkisiyle, kadının toplumdaki ikincil konumu, toplumsal rolü ve cinsiyet ayrımcılığı gibi konuların sorgulanması kaçınılmaz olmuştur. Özellikle 1946'da Birleşmiş Milletler'in kurulmasıyla birlikte, Kadının Statüsü ve İnsan Hakları Komisyonu, kadınların toplumsal hayata daha etkin bir şekilde katılımını desteklemek amacıyla önemli bir misyon üstlenmiştir. Bu komisyon, kadınların hakları ve statüsü konusundaki çeşitli sorunları ele alarak çözüm yolları aramış ve kadınların toplumdaki yerini güçlendirmek için çeşitli politikalar önermiştir. Bu sayede, kadınların toplum içindeki rolü ve hakları konusundaki farkındalık artmış ve kadınların daha aktif bir şekilde toplumsal hayata katılımını teşvik etmeye yönelik adımlar atılmıştır (Kılınç, 2015).

1960'lardan itibaren güçlenen II. Dalga Kadın Hareketi, girişimcilikte toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayarak, kadınların istihdamdaki cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele etmelerine ve daha fazla güçlenmelerine yardımcı olmuştur. Bu süreç, kadınların kalkınma politikalarında daha görünür olmalarını sağlamıştır (Gül, Altındal, 2016). Bu yıllarda, kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta daha etkin bir rol oynamalarını sağlamak amacıyla önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır, özellikle ABD'de. Bu dönemde, kadınlar için eşitlik ve adaletin sağlanması adına atılan ilk adımlar, emek piyasasında kadınların daha fazla yer almasını teşvik etmiştir. 1963'te ABD'de kabul edilen "Eşit Ücret Yasası" (Equal Pay Act) ve 1964'te çıkarılan "Yurttaş Hakları Yasası" (Civil Rights Act), kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele etmek amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu yasal düzenlemeler, kadınların iş dünyasında daha adil bir ortamda yer almasını sağlamış ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli bir ilerleme sağlamıştır. Bu yasaların kabulü, kadınların ekonomik bağımsızlığını güçlendirmiş ve toplumun genel verimliliğine olumlu katkılar sağlamıştır (Onaran, Yüksel 2000).

Türkiye'de ise kadınların tarım dışı iş gücüne katılımı, 1950'lerde kırsal alanlardan kentsel bölgelere göçün artması ve kentleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. 1970'li yıllardan itibaren, bilgi çağının yükselişi ve teknolojik değişim, kadınların girişimcilik konusunda uyum sağlama potansiyelini artırmıştır. Bu dönem, bilgi ve değişim çağı olarak adlandırılan sanayi çağına kıyasla, kadınlara daha fazla girişimcilik fırsatı sunmuştur. Teknolojik evrimle birlikte ortaya çıkan bu değişim, kadın girişimcilerin güçlenmesine ve daha geniş iş olanaklarına erişimine olanak tanımıştır (Foss, 2010). Toplumsal değişimler ve gelişmeler sonucu, kadınlar farklı ve yeni roller üstlenmeye başlamış ve 1980'lerde bu durum daha da belirginleşmiştir. 1980'ler, Türkiye'de kadın hareketinin ivme kazandığı ve kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta daha etkin rol almasının öneminin arttığı bir dönem olarak tarihe geçmiştir. Aynı zamanda bu dönem, batılı ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de liberal ekonomi anlayışının ve girişimcilik kültürünün benimsendiği, kadınların küçük işletme girişimleriyle ekonomiye katkıda bulunmaya başladığı bir evre olmuştur (Soysal, 2010).

Türkiye'de, 1990'ların başından itibaren kadın girişimciliğine, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşların destekleriyle gözle görülür artış yaşanmıştır. Bu destekler sayesinde kadınlar, girişimcilik alanında öngörülemeyen bir ivme kazanmış, kendi işlerini kurma ve büyütme konusunda cesaretlenmişlerdir. Bu yükseliş, Türkiye'deki kadınların ekonomik olarak daha aktif olmalarına ve girişimcilik potansiyellerini keşfetmelerine büyük bir ivme kazandırmıştır. Kadın girişimcilik teşviği, sadece işsizlikle mücadele etmekle sınırlı kalmayıp aynı zamanda kadınların ekonomik bağımsızlığını güçlendirmek için kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir (Topçuoğlu 2015). Kadın girişimcilerin

sayısının artması, ekonomik kalkınmaya olumlu katkılarda bulunmuştur. Yeni istihdam fırsatlarının yaratılması ve ekonominin de güçlenmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda, kadınların toplumdaki rol ve statülerini güçlendirmektedir (İlter,2008).

1.5. Kadın Girişimciliğinin Önemi

Devlet mekanizmaları, düzenleme stratejileri ve politikaları aracılığıyla ekonomik arenada önemli bir rol oynamaktadır. Bu mekanizmalar, uygun politika ve uygulamalarla donatıldıkları takdirde, yeni pazar alanları ve iş fırsatları yaratma kapasitesine sahiptir. Özellikle girişimci motivasyonunun yüksek olduğu durumlarda, devletin bu rolü, pazar payının ve ekonomik gücün kazanılması ve sürdürülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu süreç, karlı ve tercih edilen bir durum olarak değerlendirilebilir ve ülkelerin ekonomik kalkınmasında belirleyici bir faktör olarak öne çıkar (Griffiths vd. 2016). Girişimcilik, ekonomik büyüme ve işsizlik sorunlarının çözümünde kritik bir öneme sahip olması sebebiyle ekonomik gelişim sürecinin itici gücü olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede, girişimciliğin zaman içinde nasıl evrildiğini ve günümüz ekonomik sistemlerinde nasıl temel bir faktör haline geldiğini göstermektedir (Bocutoğlu, 2012). Girişimciliğin dünya genelinde farklı roller üstlendiğini gözlemleyebiliriz. Az gelişmiş ülkelerde, girişimcilik temel bir yapılanma aracı olarak ön plana çıkar; bu ülkelerde girişimciler, genellikle mevcut altyapı ve kaynak kısıtları içinde yenilikçi çözümler üreterek ekonomik ve sosyal yapıyı destekleyici temel taşlar oluştururlar. Gelişmekte olan ülkelerde ise girişimcilik, ekonomik kalkınma ve ilerlemenin itici gücü olarak kabul edilir; burada girişimciler, yerel pazarları genişletmek, istihdam yaratmak ve uluslararası pazarlara açılmak gibi yollarla ülkenin ekonomik profilini yükseltirler. Gelişmiş ülkelerde girişimcilik, sürekli yenilik ve dinamizm aracılığıyla yeni zenginlik ve refah yaratma süreçlerinde kritik bir role sahiptir; bu kontekste girişimciler, sürekli değişen teknoloji ve tüketici ihtiyaçlarına yanıt vererek ekonominin canlı kalmasını sağlarlar. Bu şekilde, girişimcilik farklı ekonomik yapı ve ihtiyaçlarla şekillenen küresel bir fenomen olarak kendini göstermektedir (Kurt, Ağca, Erdoğan, 2006). Girişimcilik, gelişmekte olan ekonomilere çeşitli faydalar sağlar: yenilikçi düşünceleri iş fırsatlarına dönüştürme, sosyal ağları güçlendirme, yeni iş alanları yaratma ve artan üretkenlik. Gelişmekte olan ülkelerde, ulusal ve girişimci koşulların dengeli bir şekilde ele alınması, ekonomik ilerleme açısından hayati önem taşımaktadır. Bu tür ekonomiler hem ekonomik olanaklar hem de meydan okumalar sunar. Özellikle, artan girişimcilik etkinlikleri, bu ekonomilerdeki kadınların ekonomik imkanlara ulaşımını artırmak için bir araç olarak değerlendirilebilir (Acs 2006).

Kadın girişimciliği, dünya ekonomisinde önemli bir itici güç olarak yer almakta ve girişimcilik sürecinde kadınlar tarafından yönetilmektedir (Minniti ve diğerleri, 2005). Küresel nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar, ekonomiye katılım ve değer üretme yoluyla kalkınmaya büyük katkılar

sunmalarına rağmen, erkeklerle kıyaslandığında ekonomik büyümeden aldıkları pay daha azdır. Bu durum, erkek egemen kültürün yol açtığı cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanmaktadır. Kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamda ikincil konumda kalmalarının temel sebebi, bu zihniyet olup, kadınların rollerini genellikle ev içi faaliyetlerle sınırlandırır ve dışarıda gerçekleştirdikleri faaliyetleri ikincil görevler olarak değerlendirir. Küreselleşme ile birlikte artan esnek ve maliyet düşürücü iş gücü talebi, kadınların işgücüne katılımını artırmış olsa da, kadın emeği global ölçekte hala büyük oranda düzensiz ve ücretsiz aile işçiliği gibi gelir sağlamayan işlerde yoğunlaşmıştır (Aztimur, 2005).

Bu genel durumun bir yansıması olarak, resmi istatistikler dünya genelindeki girişimciler arasında kadınların yalnızca yaklaşık üçte bir oranında temsil edildiğini göstermektedir. Bu azınlık statüsü, kadın girişimcilerin karşılaştığı çok sayıda cinsiyete dayalı sosyal bariyerle ilişkilidir. İş kurma ve geliştirme süreçlerinde en yaygın rastlanan engeller; mülkiyet haklarındaki ayrımcılık, evlilik ve miras hukuku, kültürel normlar, finansal erişimdeki zorluklar, hareketlilik kısıtlamaları ve bilgiye erişimdeki sınırlılıklardır. Bu nedenle, kadın girişimciliğini desteklemek amacıyla dünya genelindeki hükümetler ve kalkınma ajansları tarafından çeşitli girişimler ve tanıtım faaliyetleri yürütülmesi büyük bir gereklilik olarak ön plana çıkmaktadır (Daniloska vd. 2017).

Shiralashetti ve Huger (2008) yılında yaptıkları "Karnataka'daki Kadın Girişimciler" başlıklı çalışmada, kadın girişimciler, işlerini kurarken sermaye yetersizliği ile karşılaştıkları belirlenmiştir. Araştırma, kadınların girişimcilik faaliyetlerinin sadece aile ekonomisine değil, aynı zamanda ulusal refaha da önemli katkılarda bulunduğunu ortaya koymuştur.

1.6. Kadın Girişimciliği ile ilgili Yapılan Çalışmalar

Kadın girişimciliği, küresel ekonomide giderek artan bir öneme sahiptir ve bu durum, çeşitli sosyal ve ekonomik dinamikler üzerine kapsamlı araştırmalar yapılmasını gerektirmektedir. Bu alanda yapılan akademik çalışmalar, kadın girişimcilerin iş kurma ve büyütme süreçlerinde karşılaştıkları özgün zorluklar ve fırsatlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kadın girişimcilerin finansman bulma, ağ kurma ve toplumsal cinsiyet stereotipleriyle başa çıkma gibi benzersiz engellerle karşılaştıkları sıklıkla vurgulanmaktadır. Ayrıca, kadın girişimciliğinin ekonomik kalkınma, yenilikçilik ve sosyal değişim üzerindeki olumlu etkileri de literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, kadın girişimciliğinin desteklenmesi, hem yerel hem de global ölçekte ekonomik büyüme ve toplumsal eşitliğin sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. (Yousafzai vd. 2015)

Tablo 2: Kadın Girişimciliği ile ilgili Bazı Makalelerin Özetleri

YAZAR	BULGU
Bowen, Hisrich (1986)	Girişimsel kariyer perspektifinden literatür incelenmiş kadınların girişimci davranışlarını etkileyen faktörleri barındıran bir kariyer modeli ortaya konulmuştur.
Birley (1989)	Kadın girişimciler ile erkek girişimciler arasındaki en büyük farkın pazara giriş tercihlerinde görüldüğü öne sürülmüştür.
Fischer vd. (1993)	Erkek ve kadın girişimciler arasındaki farklar hakkında çeşitli varsayımlar bulunmaktadır. Ancak, kadınların işletme sahibi olmalarının eğitim veya tecrübe yoksunluğundan ötürü engellendiğine dair somut deliller mevcut değildir. Bununla birlikte, kadın girişimcilere yönelik hedef sektörlerde çıraklık programlarına katılımının yararlı olabileceği düşünülmektedir.
Gundry vd. (2002)	Sektörler arası analiz yapmak; kadın girişimcilerin işletmeleri üzerinde sanayi, aile, kültür ve hedefler gibi çeşitli etkenlerin rolünü değerlendirmek gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, gelişmekte olan ülkelerde kadın girişimciliği konusunda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.
Brush vd. (2009)	Kadın girişimciliğini bütünsel bir şekilde anlamak için cinsiyet bilincine sahip bir çerçeve önerilmektedir. Kurumsal teori temel alınarak oluşturulan bu çerçeve, 3M (piyasalar, para ve yönetim) etrafında kurulmuş ve yapıyı daha da geliştirmek için iki yeni değişken daha eklenmiştir: annelik ve mezo/makro çevre. Böylece, 5M çerçevesi oluşturulmuştur.
Goyal , Yadav (2014)	Gelişmekte olan ülkelerdeki kadın girişimciler, finansal erişim zorlukları, sosyo-kültürel önyargılar ve düşük benlik saygısı gibi çeşitli engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu ülkelerde girişimcilik eğitimi yetersiz kalmakta ve kurumsal boşluklar mevcuttur. Kadın girişimcilerin bu zorluklarını ele almak, araştırma ve politikaların daha etkin şekilde şekillendirilmesini sağlayacak önemli bir adımdır.

Kaynak: (Yadav, Unni, 2016)

Tablo 3: Kadın Girişimciliği ile ilgili Bazı Çalışmalar

YAZAR	ÇALIŞMANIN AMACI	ÇALIŞMANIN SONUCU
-------	------------------	-------------------

Hisrich ve Brush (1984)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerini ve engellerini incelemektir.	Kadın girişimcilerin finansman, ağ oluşturma ve iş-yaşam dengesi konularında erkeklerden farklı zorluklarla karşılaştığı belirlenmiştir.
Kalleberg ve Leicht (1991)	Araştırmanın amacı, kadın ve erkek girişimcilerin iş kurma ve işletme süreçlerindeki farklılıkları tespit etmektir.	Kadın girişimcilerin daha küçük ölçekli ve daha az büyüme odaklı işletmeler kurdukları tespit edilmiştir.
Loscocco, Robinson, Hall ve Allen (1991)	Araştırmanın amacı, kadın ve erkek girişimcilerin iş tatmini ve iş performanslarını karşılaştırmaktır.	Kadın girişimcilerin daha fazla iş-yaşam dengesi zorlukları yaşadığı ve bu durumun iş tatmini üzerinde olumsuz etkiler yarattığı belirlenmiştir.
Carter ve Cannon (1992)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin motivasyonlarını, engellerini ve başarı stratejilerini incelemektir.	Kadın girişimcilerin finansman, ağ oluşturma ve iş-yaşam dengesi konularında erkeklere kıyasla daha fazla zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir.
Brush (1992)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin finansmana erişim süreçlerini ve engellerini tespit etmektir.	Kadın girişimcilerin finansman arayışında cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldıkları ve bu durumun iş kurma ve büyüme süreçlerini olumsuz etkilediği ortaya koyulmuştur.
Fischer, Reuber ve Dyke (1993)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin iş performanslarını ve başarı faktörlerini araştırmaktır.	Kadın girişimcilerin başarılı olmalarında eğitim, deneyim ve ağ oluşturma becerilerinin önemli olduğu bulunmuştur.
Buttner ve Moore (1997)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin liderlik ve yönetim tarzlarını incelemektir.	Kadın girişimcilerin daha katılımcı ve destekleyici liderlik tarzlarına sahip olduğu ve bu yaklaşımların çalışan memnuniyeti ve iş performansını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.
Carter, Williams ve	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerindeki başarı faktörlerini ve engelleri belirlemektir.	Kadın girişimcilerin, özellikle finansman ve ağ oluşturma konularında erkek meslektaşlarına göre daha fazla engelle karşılaştıkları belirlenmiştir.

Reynolds (1997)		
Cliff (1998)	Araştırmanın amacı, kadın ve erkek girişimcilerin iş büyüme stratejilerini karşılaştırmaktır.	Kadın girişimcilerin, erkeklere kıyasla daha kontrollü ve sürdürülebilir büyüme stratejileri benimsedikleri tespit edilmiştir.
Anna, Chandler, Jansen ve Mero (2000)	Araştırmanın amacı, kadın ve erkek girişimcilerin iş performanslarını ve başarılarını karşılaştırmaktır.	Kadın girişimcilerin iş kurma ve yönetme süreçlerinde erkeklere kıyasla daha fazla zorlukla karşılaştıkları tespit edilmiştir.
Greene, Hart, Gatewood, Brush ve Carter (2003)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin finansal kaynaklara erişimindeki engelleri ve bu kaynakları elde etme stratejilerini incelemektir.	Kadın girişimcilerin finansman arayışında çeşitli engellerle karşılaştığı ve daha fazla destek ve rehberliğe ihtiyaç duyduğu sonucuna varılmıştır.
Mattis (2004)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin kariyer geçiş süreçlerini ve girişimcilik motivasyonlarını incelemektir.	Kadınların, kariyerlerinde daha fazla esneklik ve kontrol sağlamak amacıyla girişimciliğe yöneldikleri belirlenmiştir
Morris, Miyasaki, Watters ve Coombes (2006)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları engelleri ve fırsatları incelemektir.	Kadın girişimcilerin iş kurma sürecinde cinsiyet ayrımcılığı ve finansman zorlukları gibi engellerle karşılaştıkları belirlenmiştir.
Ahl (2006)	Araştırmanın amacı, kadın girişimciliği literatüründe cinsiyetin nasıl ele alındığını araştırmaktır.	Kadın girişimciliği çalışmalarının çoğunun, kadınların erkeklerle karşılaştırıldığında dezavantajlı oldukları varsayımına dayandığı ve bu durumun literatürdeki cinsiyet önyargılarını güçlendirdiği belirlenmiştir
Welter (2011)	Araştırmanın amacı, kadın girişimciliğinin kültürel ve kurumsal bağlamda nasıl şekillendiğini incelemektir.	Kadın girişimcilerin, farklı kültürel ve kurumsal bağlamlarda çeşitli engellerle karşılaştıkları ve bu engellerin girişimcilik süreçlerini etkilediği belirlenmiştir
Bird ve Brush (2002)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerindeki motivasyonlarını ve stratejilerini araştırmaktır.	Kadın girişimcilerin, kişisel tatmin ve topluma katkı sağlama motivasyonlarıyla iş kurdukları tespit edilmiştir.

De Bruin, Brush ve Welter (2007)	Araştırmanın amacı, kadın girişimciliği araştırmalarının gelişimini ve gelecekteki araştırma alanlarını araştırmaktır.	Kadın girişimciliği araştırmalarının, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ekonomik katılımını artırmak için önemli olduğu belirlenmiştir.
Hanson (2009)	Araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin coğrafi ve sosyo-ekonomik faktörler çerçevesinde iş kurma süreçlerini incelemektir.	Kadın girişimcilerin, coğrafi konum ve sosyo-ekonomik koşulların etkisiyle iş kurma ve yönetme süreçlerinde farklı zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.
Minniti ve Naudé (2010)	Araştırmanın amacı kadın girişimciliğinin ekonomik kalkınmadaki rolünü ve etkilerini incelemektir.	Kadın girişimciliğinin, ekonomik kalkınma ve toplumsal refah için önemli bir unsur olduğu ve desteklenmesi gerektiği belirlenmiştir.
Jennings ve Brush (2013)	Araştırmanın amacı kadın girişimciliği araştırmalarının mevcut durumunu ve gelecekteki araştırma alanlarını değerlendirmektir.	Kadın girişimciliği araştırmalarının, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ekonomik büyüme açısından kritik öneme sahip olduğu belirlenmiştir.

1.6.1. Kadın Girişimci Özellikleri İle İlgili Yapılan Çalışmalar

21. yüzyıl, yönetim ve liderlik gibi temel kavramların hızla evrildiği bir çağ olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde girişimciliğin önemi artmakta ve niteliksel dönüşümler geçirmektedir. Bu bağlamda, girişimcilik alanında liderlik fonksiyonunun giderek artan bir önem kazandığı gözlemlenmektedir. Öte yandan, süregelen bu değişim ortamında, büyüme ve dinamizmi sağlayan başlıca etken "strateji"dir (Eren, 2002).

Girişimci başarısı genel olarak girişimcinin motivasyonlarına, becerilerine ve tutumlarına yakından bağlı görünmektedir (Reijonen ve Komppula, 2007). Ekonomik bir fırsatı sezinlemek veya yaratmak, yaratıcılık, vizyoner hedefler, hayal gücü, yenilikçilik, başarıma ihtiyacı, girişimcilik, hayal gücü, risk alma tutumları, koordinasyon ve tahsis yetenekleri, karar verme, yöneticilik, denetim, pazarlama ve muhasebe becerileri, güven, dinamizm, işbirlikçilik, güven ve iletişim kurma yeteneği, içsel kontrol odağı ve problem çözme yeteneği, girişimcilik düşüncesinin tarihinde en çok atıfta bulunulan özellikler arasındadır. (Hisrich, Peters, 1998).

Araştırmalar, kadın girişimcilerin kişisel özelliklerini dinamiklik, bağımsızlık, özgüven, rekabetçilik ve hedef odaklılık olarak tanımlamaktadır (Zapalska, Fogel, 1998). Bu durum kadınların hırs, risk alma ve işlerini kendilerinin yönetme isteği gibi niteliklerle de tanımlandığı belirtilmektedir (Zhao, 2005). Türkiye'deki girişimci kadınların öne çıkan özellikleri arasında özgüven, cesaret ve sabır bulunmaktadır (Yetim, 2008). Mirze (2010) çalışmasında, bir girişimcinin başarılı olabilmesi için sahip olması gereken temel özellikler arasında kendi kendinin patronu olma yeteneği, yaratıcılık ve içten denetimli kişilik öne çıktığını ayrıca, özgüven, iyimserlik ve enerjik bir yapı da girişimcilik için vazgeçilmez nitelikler arasında yer aldığını belirtmiştir. Girişimcilerin vizyon sahibi olmaları, başarısızlıkla başa çıkabilme kapasiteleri ve belirsizlik altında dahi etkin çalışabilme yetenekleri, başarıya olan güçlü arzu, tüm bu özelliklerin üstünde bir motivasyon kaynağı olarak girişimcileri sürekli ileriye doğru iten bir güç olduğunu belirtmiştir.

Kadın girişimciler arasında rollerle ilgili farklı algılar mevcuttur ve bu algılar, kadınların iş, aile ve sosyal hayatlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etkileşim, kadın girişimcilerle ilgili çeşitli sınıflandırmaların yapılmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, Dorothy P. Moore, kadın girişimcileri iki ana kategoriye ayırmıştır. İlk kategori, "geleneksel kadın girişimciler" olarak adlandırılmaktadır ve bu gruptakiler genellikle 35-45 yaş aralığında, evli, ülke ortalamasının üzerinde bir eğitim seviyesine sahip ve genellikle perakende ticaret veya hizmet sektöründe faaliyet gösteren kadınlardır. Bu kadınlar, işlerini genellikle kişisel tasarruflarını ve sahip oldukları varlıkları kullanarak kurmuşlardır. İkinci kategori ise "modern kadın girişimciler"dir; bu gruptaki kadınlar, işletme yönetimi ve teknik alanlarda eğitim almış, erkeklerin yoğun olduğu sektörlerde çalışan ve geleneksel kadın rollerinin etkilerinden daha bağımsız hareket eden kişilerdir (Arat,1993).

Goffe ve Scase (1985) tarafından İngiltere'de 1981-1983 yılları arasında gerçekleştirilen ve 54 kadın girişimciyle yapılan bir çalışmada, Batı medeniyetindeki kadın girişimcilerin farklı türleri tanımlanmıştır. Araştırmacılar, kadın girişimcileri iki ana faktöre göre sınıflandırmışlardır: Birincisi, girişimcilik ideallerine olan bağlılık; ikincisi ise geleneksel cinsiyet rollerini benimseme düzeyi. Bu iki faktör temelinde dört girişimci tipi belirlenmiştir: Geleneksel, yenilikçi, evcimen ve radikal. Geleneksel kadın girişimciler, hem girişimcilik ideallerine hem de cinsiyetçi rollere sıkıca bağlıdır ve motivasyonları aile gelirine katkı sağlamaktır. Yenilikçi kadın girişimciler, girişimcilik ideallerine bağlı olup cinsiyet rollerini geri plana atmaktadırlar ve ekonomik özgürlük ile kişisel başarıyı hedeflemektedirler. Evcimen kadın girişimciler, girişimcilikten ziyade eş ve anne rollerine öncelik vermektedirler ve genellikle işlerini yan iş olarak görmektedirler. Radikal kadın girişimciler ise, girişimcilik ideallerine ve geleneksel cinsiyet rollerine herhangi bir bağlılık göstermeksizin, kadınların

toplumdaki statüsünü yükseltmeye yönelik sosyal bir mücadele aracı olarak işletmelerini kurmaktadır (Özyılmaz, 2016).

Freeman ve Varey (1997) tarafından yapılan ‘‘The effects of entrepreneur characteristics and gender-based management and communication styles from an internal marketing perspective, within both a small and large business environment’’ adlı araştırmada, kadın ve erkek girişimciler arasındaki yönetim ve iletişim metotları karşılaştırılmıştır. Araştırmada cinsiyet farklılıklarına odaklanıldığında, erkeklerin kadınlara kıyasla daha sık dinleyici oldukları, ancak kadınlardan çok daha fazla konuşma eğiliminde oldukları belirlenmiştir.

Kılıç, Keklik ve Çalı (2012) Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine gerçekleştirdikleri araştırmada, cinsiyet açısından yapılan değerlendirmede, erkek girişimcilerin kadın girişimcilere kıyasla daha yenilikçi olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları, özgüven, fırsatçılık, risk alma ve başarıya olan inanç gibi özellikler açısından cinsiyetler arası anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Brush (1992) tarafından yapılan ‘‘Entrepreneurship Theory and Practice’’ isimli araştırma, erkek ve kadın iş sahipleri arasında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğunu göstermiştir. Demografik özellikler, bazı psikolojik özellikler ve işle ilgili gerekli beceriler üzerinde benzerlikler belirlenmiştir. Eğitim geçmişi, meslek, iş kurma motivasyonu ve iş yaratma ile büyümeye yönelik yaklaşım konularında farklılıklar ortaya konulmuştur.

Gorji ve Rahimian (2011) çalışması "The Study Of Barriers To Entrepreneurship In Men And Women Australian," kadın ve erkek girişimciler arasında motivasyonel farklılıkları ortaya koymaktadır. Bu çalışmaya göre, erkek girişimciler genellikle ekonomik başarı ve refah hedefindeyken, kadın girişimcilerin ise iş ve aile hayatını uyumlu hale getirme amacıyla girişimcilik yolunu tercih ettikleri belirtilmektedir.

Stefanovic ve Stosic (2012) "Specifics And Challenges Of Female Entrepreneurship" başlıklı çalışmalarında, girişimcilikte cinsiyete özgü motivasyon farklılıklarına dikkat çekilmiştir. Araştırmalarına göre, erkek girişimciler yüksek finansal getiri beklentisi ile hareket ederken, kadın girişimciler için motivasyon kaynakları arasında çalışma saatlerinin esnekliği ve işten aldıkları tatmin önemli bir yer tutmaktadır. Bu bulgular, girişimcilikte cinsiyetin rolüne dair derinlemesine bir anlayış

sunmakta ve kadın girişimcilerin kariyerlerini şekillendirme biçimlerindeki benzersiz tercihleri ortaya koymaktadır.

Thomas J. Naughton (2017) yaptığı araştırma, kendi işini yapan bireyler ile çalışan bireyler arasındaki iyi olma hallerini karşılaştırmaktadır. Bu çalışmada, girişimcilerin yaşadığı iyi olma durumlarının, çalışanlara göre genellikle daha yoğun olduğu hem olumlu hem de olumsuz yönde daha belirgin farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Özellikle, kendi işinin yapan bireyler, iş yaşam kalitesi açısından daha yüksek bir memnuniyet düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgular, girişimciliğin stresli ve belirsiz olmasına rağmen, bireylerin kariyerlerini kendi tercihleri doğrultusunda şekillendirme fırsatı bulmalarının, iş tatminini ve genel iyi olma hallerini pozitif yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

1.6.2. Kadınların Girişimci Olma Nedenleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Ülkedeki ekonomik zorluklar, uygun olmayan iş ortamları ve cinsiyet temelli ayrımcılık gibi sorunlar, kadınları işsizlikle yüz yüze getirmekte ve birçok kadını kendi işlerini kurma yoluna itmektedir. Bu faktörler, kadınların iş kurma sürecinde karşılaştıkları zorlayıcı durumlar olarak değerlendirilir. Diğer yandan, bağımsızlık arzusu, kişisel ve mesleki tatmin, kendi işinin sahibi olma fırsatı ve iş ile aile hayatı arasında denge kurabilme imkânı gibi nedenler, kadınları iş dünyasına çeken ve onları aktif olarak iş yaşamına katılmaya teşvik eden önemli etkenler arasındadır (Cohen ve Mallon, 1999).

Kadınların girişimcilik faaliyetlerine yönelmelerinin temelinde çeşitli amaçlar yatmaktadır. Bu amaçlar arasında; kişisel ifade özgürlüğünü elde etmek, toplumsal bir saygınlık kazanmak, ekonomik bağımsızlıklarını sağlamak, aile bütçesine katkıda bulunmak ve kendi mücadeleleri sonucunda elde ettikleri başarıları ve itibarı toplum önünde sergileyebilmek yer almaktadır. Bu motivasyonlar, kadınların iş dünyasında daha etkin ve görünür roller üstlenmelerine olanak tanımakta ve onların bu yolda ilerlemelerini teşvik etmektedir (Parkash, Goyal, 2011).

Yetim (2008) kadınların girişimcilik sürecini etkileyen birkaç önemli faktör belirlemiştir. Bunlardan birincisi, aile geçiminden sorumlu olmak; bu durum, kadınları kendi işlerini kurmaya büyük ölçüde teşvik etmektedir. Eşlerin pasif durumu veya çalışamama halleri, kadınları ekonomik olarak aktif olmaya yönlendiren başka bir etkidir. Ayrıca, eşlerin kadınların ücretli işlerde çalışmalarına izin vermemesi, onları kendi işlerini kurma yoluna itmektedir. Özgürlük ve bağımsızlık arzusu, kadınların kendi kararlarını alma ve işletmelerinde yönetici pozisyonunda olma isteklerini pekiştiren bir

motivasyon kaynağıdır. Eğitim ve bilgilerini değerlendirme arzusu, ekonomik fırsatlar yaratma çabalarında kadınların bilgi ve yeteneklerini kullanmalarında belirgin bir rol oynamaktadır. Son olarak, iş bulamama durumu da kadınları girişimciliğe yönlendiren önemli bir sebep olarak kaydedilmiştir. Bu faktörler, kadınların girişimcilik sürecine katılmalarında belirleyici rol oynar ve iş dünyasındaki yerlerini şekillendirir.

Kırçıçek ve Aytar (2021) Araştırmasında motivasyon kavramını kadın girişimciliği bağlamında incelerken, kadınları girişimci olmaya iten motivasyon faktörlerini belirlemeyi ve bu unsurların kadın girişimciliği üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Konya İş Kadınları Derneği'ne üye 188 kadın girişimci üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; kadın girişimcileri harekete geçiren başlıca motivasyon faktörleri kendini gerçekleştirme, maddi kazanç, girişimcilik tutkusu, bağımsızlık arzusu, güç kazanma, esnek çalışma saatleri ve sosyal statü kazanma isteği olarak sıralanmaktadır.

Cohoon, Wadhwa ve Mitchell (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışma, erkek ve kadın girişimcilerin motivasyonları, geçmişleri ve deneyimleri üzerine odaklanmıştır. Bu araştırma, kadınları girişimciliğe yönlendiren başlıca beş mali ve psikolojik faktörü, para biriktirme arzusu, kendi iş fikirlerini hayata geçirme isteği, startup kültürünün çekiciliği, kendi şirketlerini kurma arzusu ve başkaları için çalışmanın kendilerine cazip gelmemesi olarak tespit edilmiştir. Araştırma, kadınların erkek meslektaşlarına kıyasla fikri mülkiyeti koruma konusunda daha duyarlı olduklarını ortaya koymuştur.

Yücel ve Çiçek'in (2020) yaptığı araştırma, kadın girişimcilerin girişimci olma nedenlerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, kadın girişimcilerin girişimcilik kariyerine yönelmelerindeki en belirgin motivasyon ekonomik bağımsızlık kazanma arzusu olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, kadınların iş dünyasında daha özerk bir konum elde etme isteklerinin, girişimcilik faaliyetlerine yönlendirilmesinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Buttner ve Moore (1997) Amerikalı kadın girişimcilerin girişimci olma kararlarını etkileyen motivasyon faktörlerini araştırdıkları çalışmalarında, çekici faktörler arasında becerilerini geliştirmek, heyecan verici işler yapmak, saygı görmek, kendini tamamlamak ve özgür iradeye sahip olmak gibi unsurların öne çıktığını belirtmişlerdir. Bu faktörler, kadınların girişimcilik yolunu tercih etmelerinde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öztürk'ün (2016) yaptığı çalışma, kadınları girişimciliğe yönlendiren itici ve çekici faktörleri incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, itici faktörler arasında düşük gelir, mevcut işten duyulan memnuniyetsizlik, yetersiz iş olanakları, uzun çalışma saatleri, cinsiyet temelli terfi engelleri, gelirdeki eşitsizlikler, mesleki ayrımcılık ve cam tavan sendromu yer almaktadır. Bu faktörlerin yanı sıra, küresel ekonomik durgunluklar, yüksek işsizlik oranları ve artan boşanma sayıları da kadınları girişimcilik yapmaya teşvik etmektedir. Öte yandan, kadınları girişimciliğe çeken faktörler ise bağımsızlık, sosyal statü kazanma, gelir elde etme ve özgür olma gibi özgünlük arayışı ile girişimci ruh ve arzusunun içermekte, bu da bireylerin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

(Humbert, Drew, 2010) da İrlanda yapılan bir araştırmada kadın ve erkek girişimcilerin motivasyon faktörleri karşılaştırıldığında, her iki cinsiyet arasında çekici faktörler açısından bir fark olmadığı gözlemlenmiştir. Ancak, itici faktörler söz konusu olduğunda, kadın girişimcilerin iş ve özel yaşam arasındaki çatışmayı azaltma amacıyla girişimcilik yolunu tercih ettikleri, erkek girişimcilerin ise daha yüksek gelir elde etme motivasyonu ile hareket ettikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, cinsiyete özgü motivasyonların girişimcilik kararları üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

1.6.3. Kadın Girişimciliğin Zorlukları ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Kadınların girişimcilik faaliyetlerine yönelmelerinde ekonomik beklentilerinin ötesinde, başarıya olan arzuları ile bağımsızlık ve özgürlük hisleri de büyük rol oynamaktadır. Bununla birlikte, girişimcilik yolunda kadınlar birçok zorluk ve engelle karşı karşıya gelmektedirler. Bu engeller arasında toplumsal ve finansal bariyerler öne çıkmakla birlikte, ağ oluşturma, bilgi ve eğitimdeki eksiklikler ile sosyal destek yetersizlikleri de kadın girişimciler için önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Güven, 2015). Kadınların iş gücüne katılımı, toplumsal rolleri ve aile içi yükümlülükleri nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. (Sexton, 1989)

Weiler ve Bernasek (2001) tarafından yapılan araştırmalar, kadın girişimcilerin cinsiyetlerinden ötürü karşılaştıkları sorunları incelemiştir. Bu sorunlar; iş yerindeki sorumlulukların yanı sıra ev işleri ve çocuk bakımı gibi ek yükümlülükler, toplumsal değerler ve geleneklerden kaynaklanan zorluklar, kaynak teminine erişimdeki engeller ve sosyal ilişkilerden doğan problemler olarak sıralanabilir. Bu faktörler, kadınların iş dünyasında karşılaştıkları temel engelleri oluşturmakta ve onların profesyonel ilerleyişlerini sınırlamaktadır.

Singh (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Hindistan'daki kadın girişimcilerin girişimciliğe yönelme nedenlerini ve karşılaştıkları sorunları detaylı bir şekilde inceler. Bu çalışma, kadın

girişimcilerin karşılaştığı başlıca engelleri; etkili iletişim ve etkileşim imkanlarının kısıtlı olması, toplumsal düzeyde yeterli kabul görüş eksikliği, ağır ailevi yükümlülükler, cinsiyet temelli ayrımcılık ve bankacılık sektöründen kadın girişimcilere yönelik kredilerin verilmesinde yaşanan engeller olarak belirlemiştir.

Patgaonkar (2010) Hindistan'ın Shriampur Taluka bölgesinde yaptığı araştırma, yerel kadın girişimcilerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerini detaylı bir şekilde analiz etmiş ve bu girişimcilerin karşılaştıkları zorlukları belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kadın girişimciler özellikle işletmelerini büyütme, finansal kaynaklara erişim, devlet teşviklerinden faydalanma ve iş yönetimi gibi alanlarda çeşitli engellerle karşılaşmaktadır.

Soysal'ın (2010) Kadın girişimcilerin özellikleri, karşılaştıkları sorunlar üzerinde yaptığı araştırmaya göre, kadınların iş kurma sürecinde karşılaştıkları en büyük engel, toplumun kadınlara yönelik önyargılı tutumlarıdır ve bunu pazar koşullarının dengesizlikleri takip etmektedir. İşlerini başlattıktan sonra ise en büyük zorlukları, rol çatışmaları ve güven sorunları olarak belirlenmiştir.

şahin (2006) tarafından Konya ilinde çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimciler üzerine yürütülen araştırma, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları belirlemeyi amaçlamıştır. Konya Sanayi Odası'na kayıtlı 132 kadın girişimci üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada, girişimcilerin işletmelerini kurmadan önce sermaye erişiminde zorluklar yaşadıklarını ve girişimcilikle ilişkilendirilen roller ile toplumun kendilerine dayattığı roller arasında çatışma yaşadıklarını ortaya çıkmıştır.

Akyol'un (2017) araştırması, Artvin il merkezi ve evre ilçelerindeki kadın girişimcilerin iş yaşamındaki deneyimlerini ve karşılaştıkları zorlukları incelemektedir. Bulgular, kadın girişimcilerin aile ve evre baskısı, sermaye temini zorlukları, zgven eksikliği ve cinsiyet temelli önyargılardan olumsuz etkilendiğini göstermektedir. Aynı zamanda, bu sorunların kadınların iş hayatındaki etkinliklerini sınırladığına ve sosyal normlar ile iş dünyasının yapılarının bu zorlukların üstesinden gelmek için yeniden şekillendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bakay, Müftüoğlu, Nalbantoğlu, oan (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Manisa'da kırsal alanda faaliyet gösteren kadın girişimciler üzerinde odaklanmıştır. Çalışmada, kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorlukları belirlemeyi ve bu zorluklar doğrultusunda öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda, kadın girişimcilerin işletme kurma ve yönetme süreçlerinde karşılaştıkları başlıca sorunların evre baskısı, bürokratik engeller, cinsiyet faktörü, sermaye temini zorlukları ile müşteri ilişkileri, düşük pazar sirkülasyonu ve erkek hakimiyeti olduğunu ortaya koymuştur.

Al-Shami (2020) tarafından gerçekleştirildiği araştırma, Malezya'da 18 kadın girişimcinin kendi işlerini kurma süreçlerinde başarısızlıkla karşılaşma nedenlerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kadın girişimcilerin başarısızlığa sürüklenmelerine neden olan dış etkenler arasında yoğun rekabet, krediye erişimde yaşanan esneklik sorunları, kaynak yetersizlikleri ve zayıf finansal yönetim yer almaktadır. İçsel faktörler olarak ise kişisel tatminsizlik ve bireysel sorunlar öne çıkmaktadır. Bu bulgular, kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorlukları daha iyi anlamak ve bu zorluklara yönelik çözüm yolları geliştirmek için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Banihani'nin 2020 yılında Ürdün'de gerçekleştirdiği araştırma, evde üretim yapan 15 kadın girişimcinin karşılaştıkları zorlukları inceleyerek, onları güçlendirme yollarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre, kadın girişimcilerin yaşadıkları temel sorunlar arasında aile içinde rol çatışmaları ve etkili bir ağ oluşturmama gibi zorluklar yer almaktadır.

Demircioğlu (2010) Eskişehir'de yürüttüğü çalışma, kadınların girişimcilik alanına yönelmelerinin nedenlerini, bu süreçte yaşadıkları zorlukları ve bunların cinsiyet bağlamındaki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonuçlarına göre, kadın girişimcilerin iş kurma ve işletme yönetimi süreçlerinde cinsiyete özgü zorluklarla karşılaştıklarını; bunlar arasında aile ve iş arasındaki çatışmalar, sermaye elde etme güçlükleri, bürokratik engeller ve deneyim eksikliği gibi sorunlar tespit edilmiştir.

1.6.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın Girişimciliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bireyler, yaşamları boyunca toplum tarafından belirlenen cinsiyet rollerini öğrenerek büyürler. Yani, cinsiyetleri biyolojik olarak belirlenmiş olsa da sosyal çevreleri tarafından dayatılan beklentilere uygun davranışları öğrenme sürecine dahil olurlar. Bu süreç, çocuklara toplumun cinsiyetlere atfettiği belirli özellikleri benimsetmeyi içerir. Kız çocuklara zarafet, duygusallık, ev işleri ve anne rolleri öğretilirken, erkek çocuklara güçlülük, bağımsızlık ve baba rolleri aşılanır. Bu bağlamda, cinsiyet rolleri toplumsal bir yapı tarafından şekillendirilir ve bireyler, bu beklentilere uygun davranışları öğrenerek sosyal olarak konumlanırlar. Bu durum, cinsiyetin biyolojik bir gerçeklik olmanın ötesinde, toplumsal bir inşa olduğunu gösterir (Terzioğlu ve Taşkın, 2008).

Her toplumun kendine özgü değerleri, normları, inançları ve gelenekleri nedeniyle toplumsal cinsiyet ve bu bağlamdaki sorunlar da toplumların özgün dinamikleri içinde şekillenir (Tokol, 2011). Bu

bağlamda, toplumsal cinsiyetin sadece biyolojik cinsiyet rolleriyle sınırlı olmadığı, aynı zamanda kültürel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkisi altında şekillendiği anlaşılmalıdır. Toplumsal cinsiyet normları ve beklentileri, bir toplumun değerleri ve gelenekleriyle birleşerek, bireylerin davranışlarını, rollerini ve ilişkilerini etkiler. Bu çerçevede, toplumsal cinsiyetin anlaşılması ve çözümleme, kültürel çeşitliliği ve toplumun dinamiklerini dikkate almayı gerektirir (Dedeoğlu, 2000). Cinsiyet rolleri, bireylerin üzerine düşen sorumlulukları öğrenmelerini, benimsemelerini ve toplumsallaşmalarını içerir. Bu süreç, bireylerin toplum içindeki sosyal ilişkilerde belirli bir konumda olmalarını sağlar. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplumsal normlara uygun bir şekilde erkeklik ve kadınlık rollerini benimsemeleri ve bu rolleri yerine getirmeleriyle şekillenir (Güler, Güder, 2005).

Kadın ve erkeğe atfedilen toplumsal roller, küreselleşme ve kentleşme gibi etkileyici güçlerin hızlı bir biçimde değiştirdiği bir dönemden geçmektedir. Bu değişim, ev ve iş yaşamında önemli rol değişimleri ve uyumları beraberinde getirmektedir. Geleneksel cinsiyet normlarının yerini, daha esnek ve eşitlik odaklı rollere bırakmıştır (Günay, Bener, 2011). Dünya genelinde özellikle 1960'lı yıllardan itibaren yaşanan değişiklikler, çalışma hayatının geleneksel erkek egemen yapısını temel bir şekilde dönüştürmüştür. Bu süreçte, ailelerde her iki ebeveynin de iş hayatına aktif bir şekilde katılması ve kadınların işgücüne entegre olmaları gibi demografik değişimler, toplumdaki cinsiyet rolleriyle ilgili algıları kökten etkilemiştir. Sanayi Devrimi'nin başlangıcıyla birlikte kadınların ücretli işgücü olarak iş hayatına dahil olması, zaman içinde kadınların eğitim seviyelerinin yükselmesiyle birlikte, sosyal ve siyasal haklarda önemli ilerlemelere zemin hazırlamıştır (Güldal, 2006). Kadınların artan iş gücü katılımı, ekonomik yaşamın temel dinamiklerini değiştirerek, kadınların toplumsal ve ekonomik rollerini yeniden şekillendirmiş ve bu sayede ekonomik sistemi dönüştürmüştür (Şenesen, Pulhan, 2000).

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların meslek seçimlerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Genellikle kadınların ev ve iş hayatı arasında denge kurma zorunluluğu, toplumda onlara biçilen anne ve eş rolleri nedeniyle daha çok kadınların çalıştığı mesleklere yönelmelerine sebep olmuştur. Bu meslekler arasında öğretmenlik, hemşirelik ve sekreterlik gibi alanlar bulunmaktadır. Özellikle sanayi sektöründe kadınların varlığı erkeklere kıyasla oldukça düşük kalmış ve genellikle emek yoğun hafif sanayi dallarında sınırlı faaliyetlerde bulunmuşlardır. Sheppard (1992) ve Gökakın (2000) belirttiği üzere, geleneksel olarak erkek egemen kabul edilen sektörlerde kadınların yer edinmeleri, başarı düzeyleri yüksek olsa dahi, zordur.

Seethalakshmi ve Shanthi'nin (1995) "Kadınlar ve İş: Girişimci Performansı" başlıklı araştırması, Hindistan'da elli bir kadın girişimcinin girişimcilik performansını değerlendirmiştir. Araştırma, eğitim,

deneyim, bilgi, girişimci nitelikleri, finansal destek, girişimcilik eğitimi ve kârın yeniden yatırım modelleri gibi faktörlerin, kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerini başarılı ve etkin bir şekilde yürütmelerine nasıl katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu faktörlerin her birinin, kadın girişimcilerin başarılarında önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir.

Demirel ve Bakırtaş (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırma, kadınların güçlendirilmesinin ekonomik, sosyal, politik ve dışsal iletişim-sosyal ağlar üzerindeki etkilerini incelemeyi ve aynı zamanda evli kadın girişimcilerin aile yaşamlarına olan etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, 421 kadın girişimci üzerinde yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, kadınların güçlendirilmesinin ekonomik, sosyal, politik ve sosyal iletişim ağları üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri bulunmaktadır. Ancak, evli kadınların iş hayatında güçlendirilmesinin evlilikleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığı da tespit edilmiştir.

Erikli'nin (2020) yürüttüğü araştırma, iş dünyasında toplumsal cinsiyet kaynaklı ayrımcılığı derinlemesine analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışmanın sonuçları, ayrımcılık konusunun sadece yasal düzeyde değil, aynı zamanda sosyal politikalar açısından da ele alınması gerektiğini göstermektedir. Araştırma, ayrımcılıkla mücadelede pozitif ayrımcılığın daha fazla benimsenmesinin önemini vurgulamaktadır ve bu konuda kapsamlı stratejiler geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Sarfaraz, Faghih, Majd (2014) tarafından gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, kadın girişimciliği ile cinsiyet eşitliği arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu iki faktörün ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerini anlamaktır. Araştırma, 41 Global Entrepreneurship Monitor (GEM) üyesi ülkenin verilerini kullanarak yapılmıştır. Bu ampirik çalışma, Global Entrepreneurship Monitor (GEM) ve Birleşmiş Milletler (BM) tarafından sağlanan verilerle desteklenmiş ve veriler SPSS ile analiz edilmiştir. Çalışmanın bulguları, gelişmekte olan ülkelerde cinsiyet eşitsizliğinin kadınların ekonomik katkılarını ve girişimcilik faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, kadın girişimciliği ile cinsiyet eşitliği arasındaki ilişkinin önemini de öne çıkarmaktadır.

Çelik, Özdevecioğlu (2001) Nevşehir'de kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin gerçekleştirdiği araştırmaya göre, kadın girişimcilerin genel olarak karşılaştıkları sorunlar arasında rol çatışması, güvensizlik, cinsel beklentiler, tecrübe eksikliği, geleneksel baskılar, başarısızlık beklentisi ve farklı davranışlar sergileme zorluğu ile ortak bulma güçlükleri yer almaktadır.

Minniti ve Arenius (2003) tarafından "Women In Entrepreneurship," The Entrepreneurial Advantage Of Nations" adlı araştırma 37 ülkede gerçekleştirilen, kadın girişimciliğini etkileyen faktörleri;

demografik çevre ve aile yapısı, okuryazarlık ve eğitim düzeyi, sosyoekonomik çevre, işgücü ve istihdam durumu, cinsiyet faktörleri ile örgütsel yapılar ve sektörel istihdam ile ekonomik gelişme olarak sıralamıştır.

Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM), Girişimciliğin önündeki engelleri, Sosyal kültürel engeller, sermaye eksikliği ve eğitim eksikliği olduğunu ve girişimcilik seviyesinin arttırılması için en kritik adımın eğitim olduğunu belirtmişlerdir (Güven, Kaygın, 2015)

Buttner ve Rosen (1988), araştırmanın amacı, kadın girişimcilerin, benzer durumda olan erkeklere kıyasla, girişimcilik faaliyetleri için finansman sağlamada karşılaştıkları zorlukları ve kadın yöneticilerin başarıları yerine cinsiyet stereotipleri açısından nasıl algılandıklarını incelemektir. Araştırmanın sonucunda, kadınların belirli sektörlerde faaliyet gösterebilmelerine rağmen kredi bulma konusunda bankalardan yeterli desteği alamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde Cooper ve Artz (1995), yaptıkları araştırmada kadın girişimcilerin karşılaşılabileceği engellerle ilgili olarak kadınların finansal güvenlik sağlamalarına rağmen iş ve ev hayatını dengeleme konusunda zorluklar yaşayabileceklerini tespit etmiştir.

Eken (2006) gerçekleştirdiği bir araştırmada, Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki kadın subayların profesyonel ve ailevi rollerinin nasıl etkileşime girdiği üzerinde durulmuştur. Araştırmanın bulguları, kadın subayların aile yaşantılarında geleneksel rol yapılanmasının büyük ölçüde sürdüğünü, fakat erkeklerin ev işlerine daha fazla dahil olduğunu göstermiştir. Kadın subaylar, aile içi rol dağılımında geleneksel yapıyı korurken, karar alma süreçlerinde ise daha fazla eşitlik ve katılımcılık sergiledikleri tespit edilmiştir.

1.6.5. Kadın Girişimciliğine Destek Mekanizmaları İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de 1990'lar itibarıyla, kadınların girişimcilik alanında öne çıkmasına yönelik destekler artış göstermiştir. Bu destekler, uygun bir iş ortamı yaratılmasını temel alır. Dünya genelinde kadın girişimcilerin önünü açan finansal desteğin yanı sıra danışmanlık ve eğitim gibi hizmetler de ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de bu tür destekler, devlet teşvikleri, sivil toplum düzenlemeleri, uluslararası projeler ve bankacılık finansmanları gibi çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır (Tekin, 2005).

Girişimcilerin yeni iş fikirlerini başarıyla hayata geçirmeleri için, finansal destekler, iş stratejilerinin belirlenmesi ve yasal süreçler konusunda detaylı eğitimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'de girişimcilik ekosisteminin gelişimine öncülük eden önemli kurumlar arasında KOSGEB yer almaktadır. Bu kurum, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri aracılığıyla girişimcilere sadece bilinç kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda hibe ve kredi imkanları sunarak onların iş fikirlerini gerçeğe dönüştürmelerine yardımcı olmaktadır (Uluköy, Demireli, Kahya, 2013).

Uluköy, Demireli, Kahya (2013) gerçekleştirdikleri çalışma, KOSGEB'in uygulamalı girişimcilik eğitim programlarının etkinliğini ve bu programların girişimcilik bilincine olan katkılarını değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, bu eğitimlerin girişimcilik bilincini pekiştirmede olumlu bir rol oynadığı ancak pratikte uygulanan eğitim metodunun başarı düzeyinin beklenenin altında kaldığı belirlenmiştir.

Carter ve Cannon (1988) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, girişimciliği destekleyen aile ortamında büyüyen çocuklar, diğerlerine kıyasla girişimci nitelikleri daha fazla göstermektedirler. Özellikle, aile içinde veya yakın çevrede örnek alınacak başarılı girişimcilerin bulunması, kadınların bu kişileri rol model olarak benimsemelerine olanak tanımaktadır. Bu tür bir destekleyici çevre, kadınların girişimcilik için gerekli cesareti bulmalarında etkili bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Araştırmalar, bu durumun özellikle kadınları erkeklere göre daha fazla motive ettiğini göstermektedir.

Tundui ve Tundui (2013) ‘‘An Empirical Analysis of Social Capital and Enterprise Performance in Tanzania: The Case of Women Owned Businesses ‘‘ isimli araştırmasında, mikro kredi ile desteklenen kadın girişimcilerin işletmelerinin başarısı ve sosyal sermayenin rolü incelenmiştir. Bulgular, informal sosyal ağlardan iş tavsiyesi ve destek alan kadın işletme sahiplerinin, diğerlerine kıyasla işletmelerinde daha yüksek kâr artışı sağladığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, sosyal sermayenin kadınların yönettiği mikro kredi destekli işletmelerin performansını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.

Palaz ve Turgut (2009) tarafından yapılan Kadın Girişimcilerin Kişisel ve İş Yaşamına İlişkin Özellikleri, Motivasyonları ve Beklentileri konulu araştırmaya göre, evdeki sorumlulukları üstlenen kadınlar, ailelerinin sunduğu maddi ve manevi yardımlar sayesinde girişimcilik yolunda önemli bir güç kazanıyorlar. İşlerini kurarken en önemli destekçiler olarak eşlerini ve aile bireylerini gösteren kadın girişimciler, bu desteğin işlerini başlatmalarında büyük bir rol oynadığını vurgulamaktadırlar.

Birley'nin 1985 yılında gerçekleştirdiği "The Role of Networks in the Entrepreneurial Process" başlıklı araştırması, girişimcilik sürecinde ağların oynadığı kritik rolü incelemektedir. Araştırma, özellikle kadın girişimcilerin yeni işletmelerini kurma sürecinde resmi olmayan bağlantılara- aile üyeleri ve arkadaşlar gibi - güvendiklerini vurgulamaktadır.

Yeşil ve Fidan (2015) tarafından yapılan 'Türkiye'de Kadın Girişimciliğini Geliştirmede Eğitim Faaliyetleri'' adlı çalışmada, kadın girişimciler ile girişimci adaylarına yönelik eğitim programları detaylı bir içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bu analiz, çeşitli sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, devlet kurumları ve özel sektör bileşenlerince sunulan programları kapsamaktadır. Araştırma bulguları, bu eğitimlerin kadınların ekonomi içinde daha etkin bir pozisyon almasına yardımcı olan temel araçlar olarak işlev gördüğünü belirtmektedir. Eğitimler, kadınların iş planlama becerilerini geliştirirken aynı zamanda girişimcilik kültürü ile tanışmalarını sağlamakta ve onları iş kurma süreçlerinde güçlendirmektedir. Bu programlar, kadınların karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma becerilerini artırmakta ve onları iş dünyasında daha sistemli ve planlı hareket etmeye teşvik ettiğini ileri sürmektedir.

Bozat'ın (2017) yürüttüğü araştırma, İstanbul'un Şişli bölgesinde rastgele seçilen 26 kadın girişimci ile gerçekleştirilen birebir görüşmelere dayanmaktadır. Çalışmanın ana amacı, kadın girişimcilerin karşılaştığı sorunları belirlemek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Araştırma sonuçları, kadın girişimcilerin ailelerinin ve arkadaşlarının sağladığı desteğin, onlar için önemli bir motivasyon kaynağı olduğunu ortaya koymuştur. Bu destek, kadın girişimcilerin işlerini sürdürme ve geliştirme konusunda önemli bir rol oynamakta, zorluklarla başa çıkma güçlerini artırmakta ve girişimcilik yolculuklarında onlara ilham kaynağı olmaktadır.

Stevenson (1998) Çalışmasında, mikro kredi sisteminin kadın girişimcilere sağladığı katkıları ele almıştır. Mikro kredilerin temel amacı, ekonomik olarak görmezden gelinen potansiyelleri değerli hale getirerek ekonomiye entegre etmektir. Bu sistem, kadınların kendi işlerini başlatmalarını destekleyerek, sadece o ülkenin Gayrisafi Milli Hasılasını yükseltmekle kalmaz, aynı zamanda istihdamın genişlemesine de katkıda bulunur.

Gül ve Gül (2018) Balıkesir ilinde yaptıkları kadın girişimci profili ve sorunla ilgili araştırmaya göre, KOSGEB'in sunduğu kredi ve destekler, kadınları girişimcilik yapmaya teşvik etmekte etkili olmuştur. Çalışmada, bu desteklerden yararlanan 60 kadın girişimci üzerinde yapılan incelemeler sonucunda, bu kadınların sosyal ve ekonomik açıdan başarılarını artırdıkları ve kendilerine olan güvenlerinin güçlendiği gözlemlenmiştir.

1.6.6. STK Faaliyetlerinin Katkıları İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Tuncay (2019) yaptığı çalışmada, sivil toplum kuruluşlarının toplum üzerindeki etkileri beş temel işlev üzerinden analiz edilmiştir. İlk olarak, siyasal işlev kapsamında, STK'ların kamuoyu oluşturma ve bireysel talepleri dile getirme konularında önemli roller üstlendiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, bu kuruluşlar toplumsal katılımı artırma ve yönetim mekanizmalarını denetleme yoluyla siyasal alandaki etkilerini pekiştirirler. İkinci olarak, kültürel işlev; STK'lar toplumun kültürel bilincini seminerler ve kurslar düzenleyerek yükseltir ve yerel değerlerin korunmasına önemli katkılar sağlar. Üçüncü işlev olarak, toplumsal işlevler; bu kuruluşlar toplulukların ihtiyaç duyduğu hizmetlere erişim sağlamak ve kaynakları etkin kullanmak amacıyla devletin erişemediği yerlere hizmet sunarlar. Dördüncü işlev olan bireysel işlevler kapsamında, STK'lar bireylerin yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olur ve sosyal sermayelerini artırma fırsatları sunar. Son olarak, ekonomik işlev; STK'lar mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetleri ile işgücü piyasasına katılımı teşvik eder ve sürdürülebilir istihdam yaratmak için gerekli olanakları sağlar. Ek olarak, çeşitli kurumlarla iş birlikleri yaparak istihdam olanaklarını genişletmeleri de ekonomik işlevlerini güçlendirir. (Çin, Altun, 2021)

STK'lar kadın girişimcilere yönelik profesyonel eğitimler sağlayarak ve etkili sosyal destek ağları kurarak yerel kalkınmaya önemli katkılar sunmaktadır. STK'ların sağladığı bu desteklerle, genişleyen sosyal çevrelerinden yararlanan kadınlar, iş birliği yapacakları yeni imkanlar keşfetmektedir. Bu süreç, kadınların sosyal sermayelerinin güçlenmesine yardımcı olmakta, iş dünyasına adımlarını atarak diğer hizmetlere daha kolay erişim sağlamalarına olanak tanımakta ve dolayısıyla kadınların yetkinleşmesine destek olmaktadır. Bu entegrasyon, kalkınma sürecini hızlandırarak sürdürülebilir gelişmeyi mümkün kılmaktadır (Gök, 2014).

STK'lar, kamu hizmetlerini yerelde halka sunarak toplumun her kesimini kalkınma sürecine dahil etme görevini üstlenirler. Bu kuruluşlar, yerel toplulukların eğitime erişimine katkıda bulunarak kültürel gelişmeleri teşvik ederler. Ayrıca, mesleki eğitim programları aracılığıyla yerel halkın iş piyasasına girişini kolaylaştırır ve istihdam danışmanlığı sağlayarak iş bulma süreçlerine destek olurlar. İşgücü piyasasına katılımın artması, bireyleri ekonomik açıdan güçlendirir ve toplumda gelir dağılımındaki dengesizlikleri gidermeye yönelik önlemler alır. Sonuç olarak, STK'lar ekonomik gelişmeyi destekleyici önemli roller üstlenirler (Genç ve Erdoğan, 2013).

Nikkhah , Redzuan (2010) ‘‘The role of NGOs in promoting empowerment for sustainable community development ‘’ isimli çalışmasına göre, STK'lar esnek yapıları sayesinde kamu kurumlarına göre daha çevik ve etkin bir şekilde çalışma kapasitesine sahiptirler. Bu özellikleri, onlara çeşitli avantajlar sağlar

ve bu avantajları kullanarak kalkınma süreçlerine kaliteli ve etkili katkılarda bulunurlar. Bu durum, STK'ların toplumsal ve ekonomik gelişim üzerinde önemli bir pozitif etki yaratmalarını mümkün kılar.

Çalıyurt (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Edirne Sanayi ve Ticaret Odası Kadın Girişimciler Kurulu'nda üye olan ve kendi KOBİ'lerini işleten 9 kadın girişimci üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, kadın girişimcilerin finansal bilgi düzeylerini ölçmektir. Araştırma sonuçları, katılımcı kadın girişimcilerin cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmadıklarını göstermiştir; ancak, finansal bilgi düzeylerinin genel olarak yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, kadın girişimcilerin finansal eğitim ve destek ihtiyaçlarının önemini vurgulamaktadır ve bu alanlarda yapılacak iyileştirmelerin, kadınların iş yönetimi kapasitelerini güçlendirebileceğine işaret etmektedir.

Persova ve Eroğlu (2017) Zonguldak ilinde gerçekleştirdiği araştırma, kırsal kökenli kadın girişimcilerin toplumsal cinsiyet ve ekonomik şiddet bağlamında yaşadıkları deneyimleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcı kadınlar, ekonomik özgürlüklerini sağlama ve bağımsız olarak çalışma isteklerini gerçekleştirmek amacıyla girişimcilik faaliyetlerine yönelmişlerdir. Girişimcilik süreçlerinde, vergi indirimleri, bürokratik işlemlerin iyileştirilmesi ve eğitim ile danışmanlık hizmetlerinin artırılması gibi çeşitli destekler talep etmişlerdir.

Akram (1999) ‘‘Funds are a Major Issue for Women Entrepreneurs’’ ve Jalbert (2000) tarafından yapılan ‘‘Women Entrepreneurs in the Global Economy’’ isimli çalışmalarda, sivil toplum kuruluşlarının, kadınlara mikro işletmeler kurma fırsatı sunarak sosyal ve ekonomik gelişime katkıda bulunan güçlendirici mekanizmalar olarak kabul edildiği belirtilmiştir. Bu STK'lar, girişimciliği teşvik etmek amacıyla krediler ve diğer iş geliştirme hizmetleri sağlamaktadır. Destekler sayesinde, daha fazla sayıda kadın girişimcilik süreçlerine dahil olmasını sağlar ve işsizlik sorununun çözümüne katkıda bulunulduğu sonucuna varılmıştır.

Henry, Hill, Leitch (2005) girişimcilik eğitimlerinin ve kursların yaygınlaşmasına rağmen girişimcilikle ilgili davranışlarda önemli bir değişiklik gözlemlenmediğini ortaya koymuştur. Ancak araştırmacılar, girişimciliğin bilimsel bir disiplin olarak bazı unsurlarının öğretilabileceği görüşündedirler. Araştırma ayrıca, girişimcilik geliştirme programlarının daha etkili olabilmesi için eğitimlerin gerçek iş tecrübeleriyle desteklenmesi gerektiğini ve bu sayede işletmecilerin öğrendiklerini pratikte daha iyi uygulayabileceklerini belirtmiştir.

Balaban ve Özdemir (2008) ‘‘Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi’’ isimli araştırmasının sonucunda Girişimcilik eğitiminin bireyin potansiyelini keşfetmesini hızlandırdığı ve

yeteneklerini geliştirip başarı şansını artırmasına yardımcı olduğu, bu nedenle girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Cromie ve Birley (1992) araştırması " Networking by Female Business Owners in Northern Ireland", erkek girişimcilerin kişisel ve kurumsal ilişkiler kurarak sosyal ağlarını nasıl güçlendirdiklerini ve bunun iş başarılarına nasıl katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan, kadın girişimcilerin sosyal ağları erkeklerinkine kıyasla daha az aktif olup, kadınlar bu konuda daha az zaman harcadığı ortaya çıkmıştır.

Üngören (2023) gerçekleştirdiği araştırma, Türkiye'de kadın istihdamını ve ekonomik katkıyı artırmak amacıyla mesleki eğitim kurslarının kadın girişimciliği üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, SAMEK'te eğitim alıp ardından girişimcilik veya istihdam faaliyetlerinde bulunan 20 kadından oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, meslek edindirme kurslarının kadınların girişimlerine katkı sağladığını göstermektedir. Bu kurslar, kadınlar için motivasyon kaynağı olmak, yeni bilgiler edinmek, sosyal çevre kurmak, ekonomik bağımsızlık kazanmak, mesleki beceriler edinmek ve iş temellerini öğrenmek gibi çeşitli pozitif etkiler yaratmaktadır. Ayrıca, bu kurslar kadınların zamanlarını verimli kullanmalarına, ruh sağlıklarını iyileştirmelerine ve iş piyasasına hazır hale gelmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bulgular, mesleki eğitimlerin kadın girişimciliğini nasıl desteklediğini ve ekonomik katılımlarını nasıl teşvik ettiğini ortaya koymaktadır.

Çin ve Altun (2021) yaptıkları araştırma, kadın girişimciliğini destekleyen sivil toplum kuruluşlarının (STK) yerel kalkınmadaki rolünü analiz etmektedir. Araştırma, özellikle amaçlı örnekleme yöntemi kullanarak seçilen üç farklı STK'nın projelerini incelemiştir. Bu projeler; farkındalık yaratma, eğitim sunma, üretim ve pazarlama faaliyetleri ile finansal destek sağlama gibi dört temel alanda değerlendirilmiştir. Sonuçlar, bu projelerin kadın girişimcilerin gelişimine katkı sağlayarak sayılarını artırdığını ve böylece çok boyutlu ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklediğini göstermektedir. Bu bulgular, kadın girişimciliğini teşvik eden STK'ların yerel ekonomiler üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır.

Tablo 4: Araştırmaya Ait Temalar ve Sorular

TEMALAR	SORULAR
Girişimci Olma Nedeni	- Neden girişimci olmak istediniz? - Hangi alanda girişimcilik faaliyetleri yapıyorsunuz? (Ya da işletmenizden bahseder misiniz?)
Zorluklar	- Girişiminizi kurma sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaştınız?

	- Toplumsal ya da ailesel sorunlar yaşadınız mı?
Kazanımlar	- Girişiminizi kurma süreciniz nasıl oldu? - Bu alanda daha önce bir çalışma geçmişiniz var mı?
Cinsiyet Temelli Zorluklar	- Kadın girişimci olmanızdan kaynaklı sorunlar yaşadınız mı? - Aldığınız eğitim ve mentorluk desteği, toplumsal cinsiyetle ilgili sorunlarla başa çıkmanıza yardımcı oldu mu? Olduysa nasıl? - Toplumsal cinsiyetle ilgili yaşadığınız zorluklara karşı sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan desteklerin ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
Destek Mekanizmaları	- Girişiminizi kurma sürecinde kimlerden nasıl destek aldınız?
STK Faaliyetlerinin Katkıları	- STK'dan aldığınız desteğin size nasıl bir etkisi oldu? - STK'dan destek almadan ilerleseydiniz sizce bu süreçte neler farklı olurdu? - Aldığınız eğitim ve mentorluk desteği, toplumsal cinsiyetle ilgili sorunlarla başa çıkmanıza yardımcı oldu mu? Olduysa nasıl?
Öneriler	- Gelecek için STK'dan nasıl beklentileriniz var?

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

2.1. Araştırma Konusu ve Problemi

Toplum kültürü, kadın ve erkeklerin davranışlarını, düşüncelerini ve eylemlerini şekillendiren bir yapı olarak işlev görür. Bir diğer ifadeyle, bireyler kadın veya erkek olarak doğarlar, ancak toplum tarafından belirlenen cinsiyete özgü rolleri benimseyerek büyürler. Bu roller, bireylerin cinsiyetlerine göre nasıl davranmaları, ne düşünmeleri ve nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda beklentiler oluşturur. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet yapılandırması, kültürel değerler ve normlar aracılığıyla gerçekleşir ve bireyler bu normlara uyarak toplum içindeki yerlerini alır (Savaş, 2018). Toplumdaki normlar, farklı kültürler ve sosyal gruplar arasında değişiklik gösterse de temelde cinsiyete dayalı asimetri, yani eşitsizliklerin varlığı ortak bir özelliktir. Bu durum, cinsiyet eşitsizliğinin evrensel bir olgu olduğunu ve toplumsal cinsiyetin sosyo-kültürel bir yapılanma olduğunu göstermektedir (Ecevit, 2003). Toplumsal

cinsiyet ayrımcılığı iş hayatında birçok sorunu beraberinde getirir. Kadınlar genellikle iş bulma, daha yüksek maaş alma ve terfi etme konularında erkeklere göre daha fazla zorluk yaşarlar. Bu durum, kadınların işgücüne katılımından üst pozisyonlara yükselmelerine kadar iş yaşamının her alanında kendini gösterir (Nalbant, Korkmaz, 2019). Kadınların iş hayatında karşılaştıkları en büyük engellerden birisi ise eğitim imkanlarının sınırlı olması, Yeterli eğitim alamayan kadınlar, genellikle uzmanlık ve yüksek bilgi gerektiren işlerde çalışamazlar. Bu durum, onları düşük ücretli ve düşük statülü işlere yönlendirir ya da iş gücünden tamamen dışlanmalarına neden olur (Yatkın, 2013).

Sivil toplum kuruluşları, kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılımlarını destekleme ve işletmelerinin gelişimine katkıda bulunma konusunda kritik bir işlev görmektedir. Bu organizasyonlar, kadınlara yönelik işletme yönetimi konusunda eğitimler ve mentorluk programları sunarak, girişimcilik süreçlerinde rehberlik etmektedir. Ayrıca, kadınların iş kurmalarını teşvik edecek finansal kaynakların sağlanmasında önemli bir rol üstlenmektedirler. STK'lar, bu desteklerin ötesinde, kadınların özgüvenini artırıcı ve psikolojik destek sağlayıcı faaliyetlerle de kadınların iş hayatındaki başarılarını desteklemektedir. Bu yaklaşımlar, kadınların sosyo-ekonomik statülerinin güçlendirilmesine yönelik bütüncül bir strateji olarak değerlendirilmektedir.

Bu tezin amacı, sivil toplum kuruluşu tarafından sağlanan desteklerin kadın girişimcilerin iş hayatındaki başarıları üzerindeki etkilerini ve toplumsal cinsiyet normlarını nasıl şekillendirdiğini veya meydan okuduğunu analiz edecektir. Özellikle, bu programların kadınların iş hayatlarını güçlendirme ve geliştirme üzerine odaklanılacaktır. Bu çalışma, aynı zamanda, sivil toplum kuruluşlarının sunduğu eğitim ve mentörlük programlarının kapsamını ve bu programların kadın girişimciler üzerindeki rolünü değerlendirecek ve bu bağlamda öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir.

Literatürde, sivil toplum kuruluşlarının (STK) eğitim ve mentörlük desteklerinin kadın girişimciler üzerindeki rolünü toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden ele alan çalışmalar sınırlıdır. Özellikle, İstanbul gibi büyük ve kültürel açıdan çeşitli bir şehirde, bu tür programların kadın girişimcilerin iş dünyasındaki engelleri aşma kapasitelerine olan etkilerini derinlemesine inceleyen araştırmalar yetersizdir. Bu bağlamda, STK'ların sağladığı eğitim ve mentörlük programlarının kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorluklarla nasıl başa çıktıklarını anlamak, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için kritik önem taşımaktadır. Bu tez, mevcut literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamakta ve İstanbul'daki kadın girişimcilerin deneyimlerini toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile analiz ederek, daha etkili stratejilerin ve politikaların oluşturulmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

2.2 Veri Toplama Yöntemleri

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Strauss ve Corbin (1990), nitel araştırmanın, bireylerin yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişimleri anlamaya yönelik bilgi üretme süreçlerinden biri olduğunu vurgulamışlardır. Dey (1993) ise, istatistiksel veri analizine dayanan nicel araştırmalar ile nitel araştırmalar arasındaki temel farkın, nitel araştırmaların olaylara nasıl anlam yüklediğini veya olayları nasıl nitelendirdiğini incelemesi olduğunu belirtmiştir.

Bu tez çalışmasında, nitel araştırma yöntemlerinden vaka çalışması deseni benimsenmiştir. Creswell (2013) nitel araştırma içerisinde durum çalışmalarını hem bir araştırma yöntemi hem de inceleme nesnesi olarak ele alır. Creswell (2007: 73) ise, birkaç sistem üzerinde yoğun veri toplanarak ve analiz edilerek keşif yapılan ve sonuçların temalar halinde raporlandığı bir yöntem olarak tanımlar. Durum alışması araştırmaları, bağlamın ve incelenen olayların karmaşık koşullarıyla bütünsel olarak anlaşılmasını gerektirir. Bu alışmalar, sadece tek bir veri kaynağından değil, birden çok kaynaktan elde edilen verilere dayanır (Yin 2003: 4).

Derinlemesine görüşmeler, katılımcıların tecrübelerini ve uzmanlıklarını en iyi şekilde aktarabilecekleri veri toplama yöntemlerinden biridir. Farklı bireylerle yapılan bu görüşmeler, çeşitli bakış açıları sayesinde zengin bir veri seti sunar (Darlington, Scott, 2002). Bu yöntemle, katılımcıların uzmanlıkları ve deneyimlerinden yararlanarak, duygu, düşünce ve yorumlarına ulaşmak amaçlanır (Woodside, 2010). Görüşmelerde kullanılacak formlar, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış veya yapılandırılmamış olabilir. Soruların az yapılandırılmış olması, katılımcıların bilgi paylaşımında daha rahat olmalarını sağlar. Yarı yapılandırılmış formlar ise, belirli sorular çerçevesinde ilerlerken aynı zamanda konunun gidişatına göre esneklik sunar (Adams, Cox, 2008).

Araştırmanın başlangıcında, katılımcılara araştırmanın amaçları açıkça ifade edilmiş ve ortalama mülakat süreleri ile birlikte görüşme talepleri e-posta ve mesajlar yoluyla iletilmiştir. Bu iletişim sürecinde, katılımcılardan araştırmaya daha etkin katkıda bulunabilmeleri için önceden herhangi bir konu üzerinde çalışmaları gerekip gerekmediği ve gerekirse hangi konularda n bilgiye ihtiyaç duydukları konusunda geri bildirim talep edilmiştir. Tüm görüşmeler, -online platformlar, telefon-, katılımcıların rızası alınarak ses kayıt cihazları ve cep telefonları kullanılarak kaydedilmiştir.

Araştırma için Habitat Derneği'nden girişimcilik alanında eğitim ve mentörlük desteği almış İstanbulda faaliyet gösteren 12 kadın girişimci ile grşlmştir. Hız ve ulaşım kolaylığı sağlaması açısından görüşmeler internet üzerinden görüntülü görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, demografik bilgileri de içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veri toplanmıştır. Bu görüşme formu, güvenilir ve geçerli olması için öncelikle literatür çalışmalarıyla hazırlanmıştır. Katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilmiş ve ses kaydı için izinleri alınmıştır. Görüşmeler kaydedildikten sonra yazılı olarak transkribe edilmiştir.

Yarı-yapılandırılmış görüşme, araştırılan konuyla ilgili deneklerden aynı yapıda bilgilerin elde edilmesi için gerçekleştirilen bir görüşme türüdür. Bu tür görüşmede, görüşme öncesinde görüşmeyi sağlayacak kişiye yol gösterecek konu başlıkları ya da soruların yer aldığı bir görüşme formu hazırlanır. Görüşmeci, formda yer alan soruların dışına çıkarak ek sorular yöneltebilir ya da soruların sırasına uymayabilir. Yarı-yapılandırılmış mülakat soruları oluşturulurken sorular anlam karmaşasından uzak, yönlendirmeden uzak ve açık uçlu olmalı, soruların sırası mantıksal olmalı ve öncelik cevaplanması kolay sorulara verilmeli, ek sorular bulunmalı ancak tek bir soru içinde birden fazla soru barındırmamalı, yönlendirmelerden kaçınılmalı ve birbiriyle ilgili sorular aynı bölümde sorulmalıdır, katılımcının dikkatini dağıtmayacak sorular tercih edilmeli ve sorular, araştırmanın amaçlarına uygun olmalı, birbiriyle çelişmemelidir (Balaban Salı, 2012).

Bu doğrultuda görüşme formunda öncelikle kısa cevaplı demografik sorulara yer verilmiştir. Sonrasında kişinin genel durumu ile ilgili bilgi almak için tecrübesi ve mevcut girişimi ile ilgili sorular eklenmiştir. Literatürdeki çalışmalar incelediğinde kişilerin girişimcilik öncesi deneyim süresinin ve çalışma alanının değiştiği görülmüştür (Üngören, 2023; Yaşar, 2017). Bakay vd (2019)' nin yaptığı çalışmada katılımcılardan yarısından fazlası çevresinde bir veya daha fazla girişimci olduğunu ve bundan etkilendiklerini söylemiştir. Bundan hareketle bu soru da forma eklenmiştir.

İlk kez kadın girişimcilere odaklanan çalışmalardan biri olan ve alanda etkisi yoğun olan yayında Brantley Schwartz kadınların iş kurma konusundaki motivasyonlarının erkeklerden farklı olmadığından, bu motivasyonların başarı ihtiyacı, bağımsızlık, ekonomik ödül ve iş tatmini olduğundan bahsetmektedir. Aynı zamanda ulusal yazında Çelik ve Özdevecioğlu, 2001; Şahin, 2006; Bakay vd. 2020; Kırçiçek ve Aytar, 2021; uluslararası yazında Naimat, 2011 kadınların iş kurma motivasyonlarını ve nedenlerini araştırmıştır. Bu durum göz önüne alınarak katılımcılara sorulacak sorulara “Neden girişimci olmak istediniz” sorusu eklenmiştir.

Literatürdeki birçok araştırma kadınların girişimlerini kurma sürecindeki sorunları ve karşılaştıkları engelleri ortaya çıkarma amacı gütmüştür (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001; Şahin, 2006; Bozat, 2017; Tulan ve Türko, 2018; Thomas ve Jose, 2018; Gültekin 2018; Alp ve Aksoy, 2019; Yılmaz ve Karaçelebi, 2020; Seçgin, 2021). Bu araştırmaların sonuçlarına göre ortak olan sorun ve engeller kadın girişimcilerin sermaye eksikliği yaşaması, yatırımcı bulma güçlüğü ve kadınlara atanan toplumsal roller sebebiyle iş hayatına atılmalarının engellenmesi olmuştur. Bu araştırmada da kadınların karşılaştığı engeller ve sorunlar araştırılarak sonuçların benzerlik ve farklılık durumlarının literatür ile

karşılaştırılması planlanmıştır. Kadınların karşılaştıkları engellerin toplumsal cinsiyet perspektifinde özelleştigiğine de sık rastlanmıştır (Thomas ve Jose, 2018; Uygun ve Güner, 2020; Yılmaz ve Karaçelebi, 2020; Bakay vd. 2020; Demirel ve Bakırtaş, 2022). Mevcut çalışmada da kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde yaşadıkları sorunlar ve engellerin araştırılmasına yönelik iki soruya yer verilmiştir. Kadınların aldıkları destekleri araştırmak için öncesinde genel olarak alınan destekler sorulup, STK özelindeki desteklerden devam edilerek, STK desteğinin kadınların girişimlerine nasıl bir katkısı olduğu araştırılacaktır. Bozat, 2017; Alp ve Aksoy, 2019; Özkul, 2020; Çin ve Altun, 2021 kadın girişimcilerin aldıkları destekleri araştırmış, STK'ların bu destekte ne gibi rolü olduğunu ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Mevcut çalışmada da öncelikle STK'ların desteği sonrasında da bu destek alınmasaydı sürecin nasıl ilerleyebileceği sorularak bu desteğin kadınların hayatındaki rolü soruşturulacaktır. Kurumlar tarafından verilen eğitim ve mentörlük desteğine odaklanan çalışmalara göre bu destekler kadınların özgüvenlerinin gelişmesine, sosyal ağlarını oluşturmalarına, ve genel motivasyonlarını artmasına neden olmaktadır (Bozkurt ve Alparslan, 2013; Yeşil ve Fidan, 2015; Çin ve Altun, 2021) . Bu durumu araştırmak amacıyla bu desteklerin etkisinin araştırıldığı bir soru da görüşme formuna eklenmiştir. Literatürde kadın girişimcileri desteklenmesinde ve kadınların toplumsal cinsiyet önyargılarını aşmasında STK'ların rolünü araştıran sayılı araştırmaya rastlanmıştır (Özkul, 2020; Sefer, 2024). Bu sebeple bu soruya da yer verilerek bu durumun araştırılmasının literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır. Son olarak da kadınların girişimlerinin gelecekleri konusunda düşüncelerini ve STK'lardan beklentileri konusunda bilgi almak amacıyla gelecek beklentileri sorulmuştur. Özkul (2020) da çalışmasında bu konuyu sorgulamıştır.

Mülakatlar başlamadan önce, araştırmacı tarafından ses kaydının açık olduğu belirtilmiş ve katılımcıların kişisel bilgileri ile görüşme esnasında bahsedilecek kişi ve kurum isimlerinin tezde veya herhangi bir ticari amaçla kullanılmayacağı konusunda güvence verilmiştir. Ardından, araştırmacı kendi kimliğini tanıtarak, görüşmenin ortalama süresi, araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi sağlamıştır. Bu bilgilendirmenin ardından, katılımcılara herhangi bir soruları olup olmadığı sorulmuş ve varsa soruları cevaplanmıştır. Bu ön hazırlık aşaması, mülakatın şeffaflık ve karşılıklı anlayış çerçevesinde yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Başlangıç sorusu olarak öncelikle katılımcıların kendilerini tanıtmaları istenmiştir. Katılımcıların farklı noktalara değinseler dahi aynı çerçeve içerisinde kalmalarını sağlamıştır. Çok nadir sayıda sonda sorulara ihtiyaç duyulmuştur. Tamamlayıcı soru noktasında katılımcılara eklemek istedikleri herhangi bir konu olup olmadığı sorulmuştur. Kapanışta ise kendilerine teşekkür edilerek tekrardan iletişime geçip geçilemeyeceği bilgisi alınmıştır. Katılımcılar bu talebi memnuniyetle kabul etmiş ayrıca tezin konusu hakkında olumlu düşüncelerini de paylaşmışlardır. Tezin sonuçları hakkında meraklarını bildirmişler ve kendilerinin de bilgilendirilmesi hususunda başarı dileklerini iletmışlerdir. Görüşme de

kullanılan sorular aşağıda listelenmiştir. Ardandan görüşmelerde elde edilen veriler MAXQDA nitel veri analizi programı kullanılarak kodlanarak kategorize edilmiştir.

2.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

- Yaş:
- Eğitim Durumu:
- Medeni Hali:
- Çocuğu var mı?:
- Çalışma geçmişı:
- Daha önce girişimcilik faaliyetinde bulundunuz mu?
- Hangi alanda girişimcilik faaliyetleri yapıyorsunuz? (Ya da işletmenizden bahseder misiniz?)
- Girişiminizi kurma süreciniz nasıl oldu?
- Bu alanda daha önce bir çalışma geçmişiniz var mı?
- Ailenizde ya da arkadaş çevrenizde daha önce girişimci olan birisi var mı?
- Neden girişimci olmak istediniz?
- Girişiminizi kurma sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
- Kadın girişimci olmanızdan kaynaklı sorunlar yaşadınız mı?
- Toplumsal ya da ailesel sorunlar yaşadınız mı?
- Girişiminizi kurma sürecinde kimlerden nasıl destek aldınız?
- STK'dan aldığınız desteğin size nasıl bir etkisi oldu?
- STK'dan destek almadan ilerleseydiniz sizce bu süreçte neler farklı olurdu?
- Aldığınız eğitim ve mentorluk desteği, toplumsal cinsiyetle ilgili sorunlarla başa çıkmanıza yardımcı oldu mu? Olduysa nasıl?
- Toplumsal cinsiyetle ilgili yaşadığınız zorluklara karşı sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan desteklerin ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
- Gelecek için STK'dan nasıl beklentileriniz var?

2.2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Bu araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemi ve maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırma konusunu derinlemesine anlamak için en uygun katılımcıların seçilmesi sürecini ifade eder (Creswell 2007). Bu süreçte, katılımcıların kim olacağı, örnekleme yöntemi seçimi ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi gibi adımlar ele alınmaktadır. Amaçlı örnekleme, bilgi bakımından zengin durumları belirleme, temel deneyimleri yakalama ve bu deneyimlerin neden önemli olduğunu açıklamaya gibi konularda yol gösterici olur (Patton 2002). Ayrıca, amaçlı örnekleme, etnografi,

gömülü teori, anlatı analizi gibi diğer nitel araştırma türlerinden farklı olarak iki katmanlı bir örnekleme yapısını gerektirir. Araştırmacı, ilk olarak incelenecek durumu tanımlar ve ardından bu durum için ölçütler belirler. Bu yüzden, durum çalışmalarında amaçlı örnekleme ile maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi de uygulanmaktadır (Merriam, 1998).

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi çerçevesinde Habitat Derneği'nden eğitim ve mentörlük desteği almış, İstanbul'da faaliyet gösteren 25-50 yaş aralığındaki kadın girişimcilerle görüşülmüştür. Seçilen bu örneklem grubu, farklı sektörlerde etkinlik gösteren kadın girişimcilerden oluşmaktadır, bu da ekosistemin çeşitli paydaş gruplarını temsil etme amacına hizmet etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

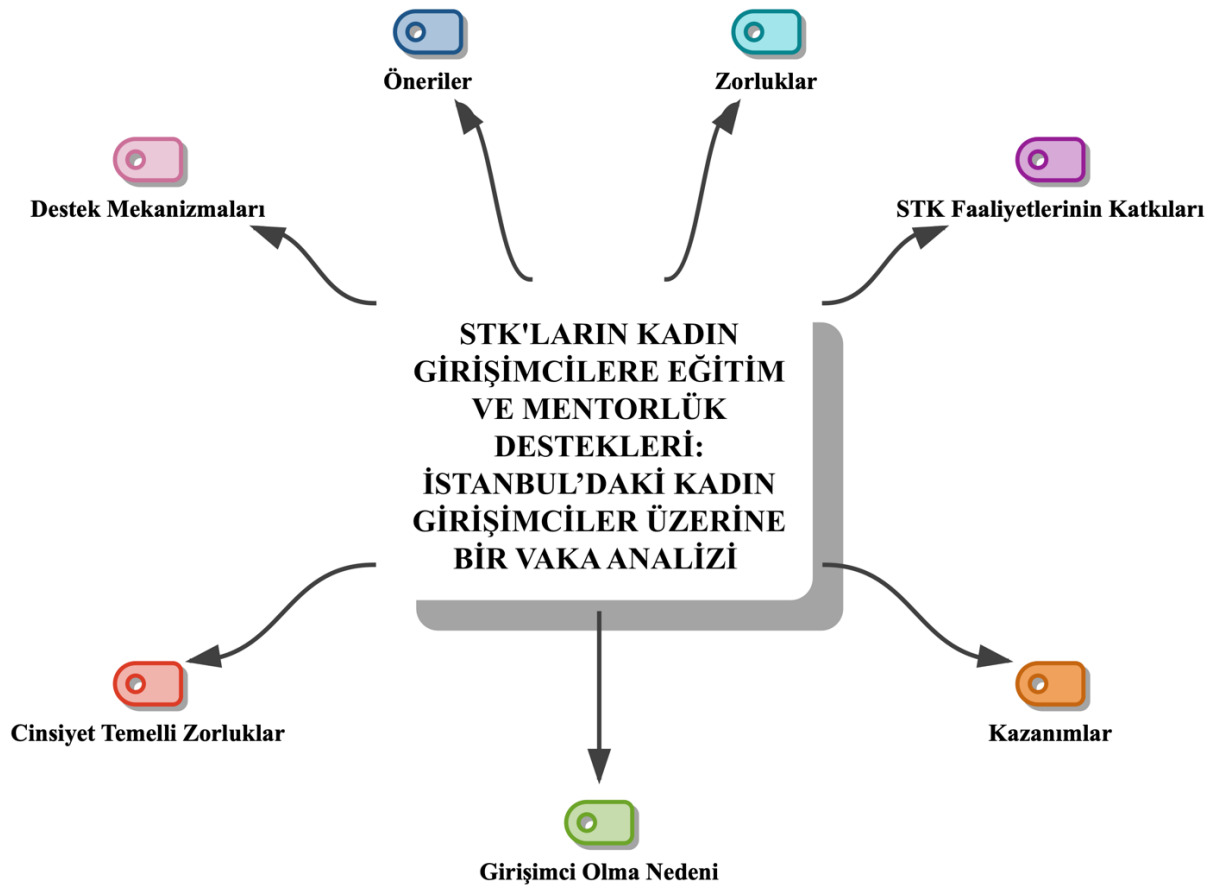
Araştırma, araştırma problemine açıklık getirmesi adına yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Çalışmaya toplamda 12 katılımcı dahil olmuştur. Katılımcılar K1-K12 olarak kodlanmıştır.

Tablo 5: Katılımcı Profili

Belge adı	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Kurumsal Hayat Tecrübesi
K1	36-40	Lisans	Evli	1-5 Yıl
K2	31-35	Lisans	Evli	6-10 Yıl
K3	31-35	Lisans	Evli	6-10 Yıl
K4	26-30	Yüksek Lisans	Bekar	6-10 Yıl
K5	26-30	Lisans	Bekar	1-5 Yıl
K6	51-55	Lisans	Bekar	15-20 Yıl
K7	41-45	Lisans	Bekar	15-20 Yıl
K8	21-25	Yüksek Lisans	Bekar	1-5 Yıl
K9	26-30	Lisans	Evli	1-5 Yıl
K10	46-50	Lise	Evli	Çalışma Deneyimi Yok
K11	31-35	Lisans	Evli	6-10 Yıl

Çalışma Şekil 1’de görüldüğü üzere 7 tema altında toplanmıştır. Bunlar; girişimci olma nedeni, zorluklar, kazanımlar, cinsiyet temelli zorluklar, destek mekanizmaları, stk faaliyetlerinin katkıları ve önerilerdir.

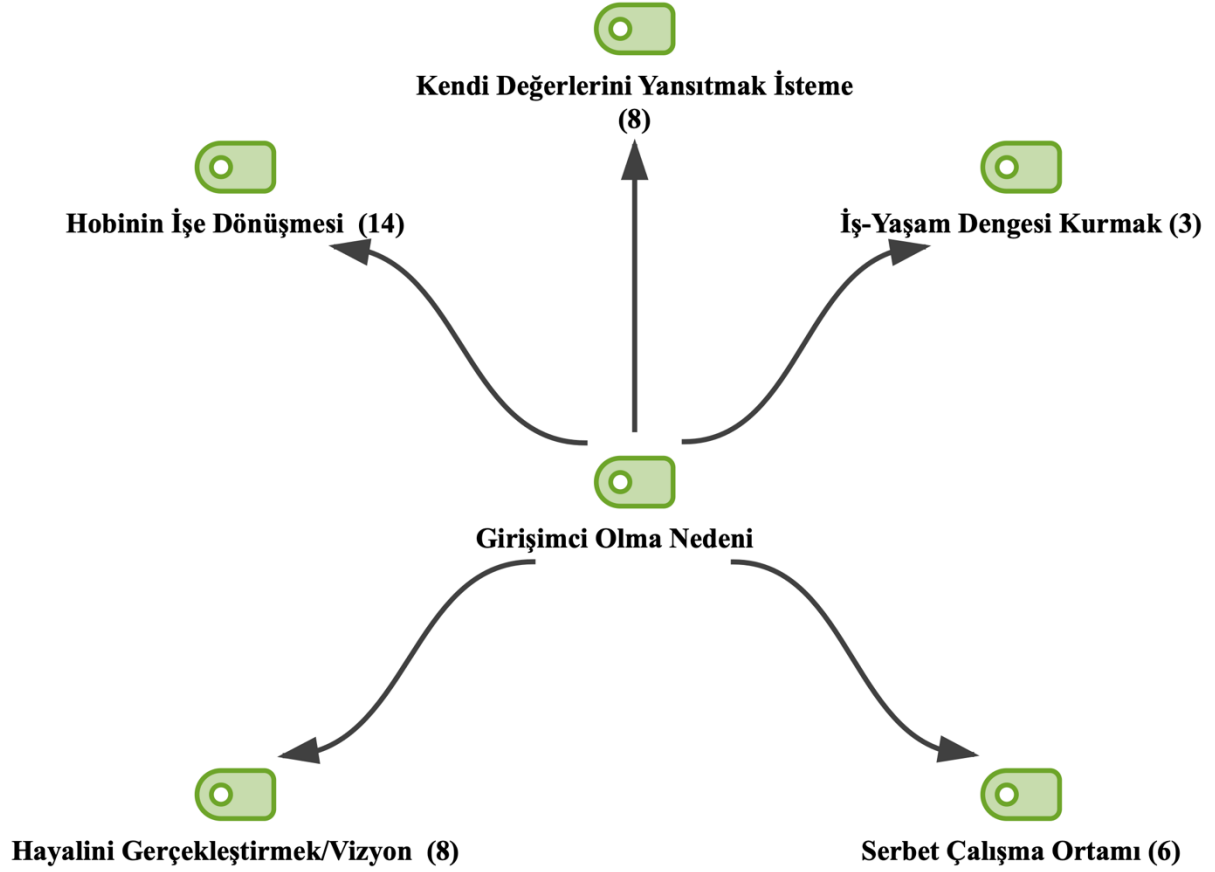
Şekil 1: Temalar

3.1. Girişimci Olma Nedeni Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “Girişimci Olma Nedeni” temasına ait 5 kod oluşturulmuştur. Bunlar; hobinin işe dönüşmesi, kendi değerlerini yansıtmak isteme, hayalini gerçekleştirmek/vizyon, serbest çalışma ortamı ve iş-yaşam dengesi kurmaktır.

Şekil 2. Girişimci Olma Nedeni Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Girişimci Olma Nedeni temasında katılımcılar hobinin işe dönüşmesi ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar hobi olarak başladıkları üretim süreçlerini çevrelerinden başlayarak ticarete dökme kararı aldıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Benim bir hastalığım var ve bu hastalığım sebebiyle piyasada satılan kozmetik ürünlerini kullanamıyorum. Annem bana o zamanlarda deodorant üretti. Bir gün arkadaşlarıma gönderdim ve arkadaşlarım satın almak istedi. Annem üretti ve arkadaşlarıma sattım. Annem sağlık bakanlığı izni gerektiğini söyleyince küçük bir tesis kurup Sağlık bakanlığı onayını aldık ve o şekilde ilerledik. Şuan 1 üretim şirketimiz 1 satış şirketimiz ,2 tane de mağazamız var. ve 10 ekip arkadaşımız var.” (K7)

“Daha önce kendi yarattığım takıları sadece bir hobi olarak görüyordum; dostlarıma özel günlerde hediyeler olarak veriyordum. Ancak bu sanatı bir iş modeline dönüştürmek beni heyecanlandırıyor. Kendi tutkumu kazanca çevirmenin verdiği tatmin, paha biçilemez bir his.” (K11)

Girişimci Olma Nedeni temasında katılımcılar kendi değerlerini yansıtmak isteme ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar ahlaki ve kültürel değerlerini baz alarak üretim yaptıklarını, kendi değerini taşıyan üretim yapma arzusundan girişimciliğin doğduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K4 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kendi değerlerimi yansıtan ve toplumda pozitif bir değişim yaratan bir iş kurmak istedim.”
(K2)

“Kültürel mirasımızı korumak ve onu modern moda dünyasına taşımak için bir tutkum var. Kendi markamı yaratmak, bu tutkuyu gerçeğe dönüştürmenin en iyi yolu gibi göründü.” (K4)

Girişimci Olma Nedeni temasında katılımcılar hayalini gerçekleştirmek/vizyon ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar kariyer hedeflerinde kendi işlerinin sahibi olmak olduğunu ve bu kariyerlilerini bu noktada geliştirdiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K5 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Küçüklüğümde beri kendi işimi kurma hayalim vardı. Babamın da kendi işini yapıyor olması ve bu atmosferde büyümem, bu hayalimin şekillenmesinde büyük bir rol oynadı. Üniversite eğitimim sırasında, bu hedef doğrultusunda bölüm tercihim yaptım. Sektörel bilgi edinmek ve alanımda yetkinlik kazanmak amacıyla üç yıl reklam sektöründe çalıştım; bu deneyim bana pek çok değerli bilgi ve beceri kazandırdı.” (K5)

“Kendi vizyonumu hayata geçirmenin ve her yeni günle birlikte kendi işimde yaptığım ilerlemeyi gözlemlemenin getirdiği tatmin duygusu, daha uzun ve meydan okuyan çalışma saatlerine rağmen, her sabah beni motive eden ve işime tutkuyla bağlanmamı sağlayan bir güç.” (K11)

Girişimci Olma Nedeni temasında katılımcılar serbest çalışma ortamı ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar bağımsız ve esnek çalışma ortamını arzuladıklarını kendi işlerinin sahibi olmayı bu arzularının doğrultusunda gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K3 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kurumsal dünyada geçirdiğim yıllar boyunca bir türlü tam anlamıyla mutlu olamadım. İşin getirdiği sınırlar içinde özgürlüğümü sıkça özler, her zaman daha bağımsız olmayı hayal ederdim. Çocuklarımın doğumuyla birlikte bu arzum daha da güçlendi. Onlarla geçireceğim kıymetli zamanları düşündükçe ve onların büyüme süreçlerinin yanında olmak istedikçe, daha serbest bir iş yaşamına olan ihtiyacım arttı. Kendi işimi kurma fikri, hem ailemle daha fazla vakit geçirebilmek hem de kendime ait bir işi yönetebilmenin verdiği özgürlüğü yaşayabilmek için hayatımdaki en önemli dönemeç oldu. Bu tutkuyla yola çıktım ve şimdi kendi girişimimin başındayım; hem özgürlüğümün tadını çıkarıyor hem de çocuklarımla unutulmaz anlar biriktiriyorum.” (K1)

“Girişimci olmayı tercih etmemin birkaç temel nedeni var. İlk olarak, özgürlüğe büyük bir değer veriyorum; kendi işimin patronu olmak, zamanımı ve enerjimi kendi vizyonum doğrultusunda yönlendirebilmek benim için çok önemli.” (K3)

Girişimci Olma Nedeni temasında katılımcılar iş-yaşam dengesi kurmak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar aile ve iş yaşantılarını dengede tutmak istediklerini ve zamanlarını aileleriyle özgürce geçirmek istediklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3 ve K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Ayrıca, çocuklarıma daha kaliteli zaman ayırabilmek ve onların yetişme sürecinde daha etkin bir rol alabilmek istiyorum. Girişimci olarak esnek çalışma saatlerim, aile hayatımı ve iş hayatımı uyum içinde sürdürme imkanı tanıyor.” (K3)

“Yaşım ilerledikçe, artık kurumsal bir işte çalışmanın ötesine geçip kendi işimi kurma arzusunu fark ettim. Kendi projelerimi hayata geçirmek istiyordum. Bir yandan da anneme ve babama bakmam gerektiği için zamanımı kendim yönetmem gereken bir dönemdi.” (K6)

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Girişimci Olma Nedeni

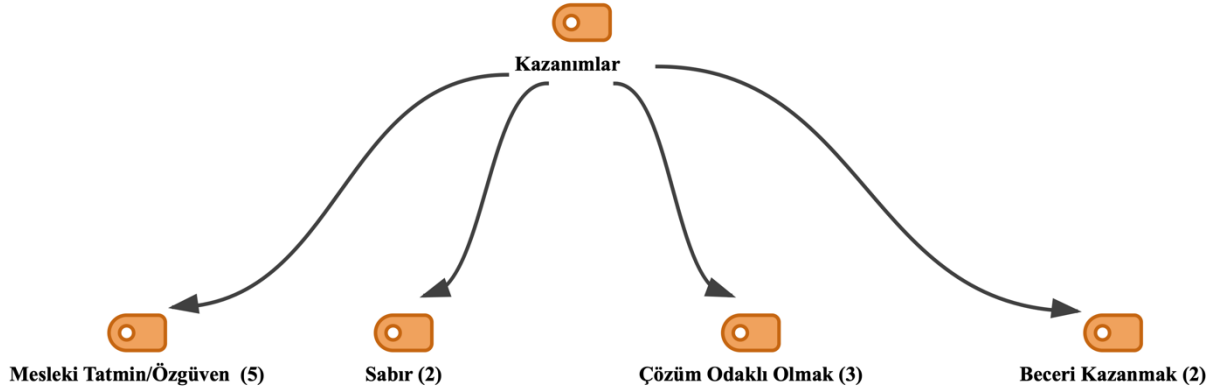
	Bekar	Evli	Toplam
▼ Girişimci Olma Nedeni			
● Hobinin İşe Dönüşmesi	4	10	14
● Kendi Değerlerini Yansıtmak İsteme	4	4	8
● Hayalini Gerçekleştirmek/Vizyon	4	4	8
● Serbet Çalışma Ortamı	1	5	6
● İş-Yaşam Dengesi Kurmak	1	2	3
Σ TOPLAM	14	25	39
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Girişimci Olma Nedeni teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu evli olanlar hobinin işe dönüşmesi, serbest çalışma ortamı ve iş-yaşam dengesi kurmak kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.2. Kazanımlar Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “Kazanımlar” temasına ait 4 kod oluşturulmuştur. Bunlar; mesleki tatmin/özgüven, çözüm odaklı olmak, sabır ve beceri kazanmaktır.

Şekil 3. Kazanımlar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Kazanımlar temasında katılımcılar mesleki tatmin/özgüven ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar kendi işlerini yapmaktan dolayı mesleki tatmin yaşadıklarını ve yapabilir olmanın özgüven kazandırdığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kendi işimi kurma yolculuğum, bilmediğim sulara yelken açmak ve aynı anda çocuklarımla kaliteli zaman geçirebilmek arasında denge kurma çabasıyla doluydu. Bilgi sahibi olmadığım bir alanda kendimi iş kurarken bulmak, hem korkutucu hem de heyecan vericiydi.” (K1)

“Kendi vizyonumu hayata geçirmenin ve her yeni günle birlikte kendi işimde yaptığım ilerlemeyi gözlemlemenin getirdiği tatmin duygusu, daha uzun ve meydan okuyan çalışma saatlerine rağmen, her sabah beni motive eden ve işime tutkuyla bağlanmamı sağlayan bir güç.” (K11)

Kazanımlar temasında katılımcılar çözüm odaklı olmak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar karşılaştıkları sorunlar karşısında çözüm odaklı olmayı öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Her yeni çözüm, kendi içinde yeni sorunları da beraberinde getirdi ve bu süreç, sabır ve sürekli öğrenmeyi gerektirdi. Her adımda, girişimci olarak esneklik ve problem çözme becerilerimi geliştirmek zorunda kaldım.” (K2)

Kazanımlar temasında katılımcılar beceri kazanmak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar farklı alanlarda yeteneklerini geliştirdiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Yeni beceriler edinmek, bilinmezliklerle dolu bir alanda ustalaşmak ve bu süreçte çocuklarıma hak ettikleri sevgi ve ilgiyi sunmak, girişimcilik serüvenimin en meydan okuyan kısımlarıydı.”

Ancak bu zorluklar, beni hem bir ebeveyn hem de bir iş insanı olarak geliştirdi. Her adımda, aileme olan bağlılığım ve özgürlüğe olan tutkum, beni ileriye taşıyan güçler oldu.” (K1)

Kazanımlar temasında katılımcılar sabır ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar süreçte sabırlı olmayı öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Üretim ve tedarik zinciri yönetimi gibi alanlarda, ekstra çaba göstermek zorunda kaldım. Ancak bu zorlukların üstesinden gelmek, hem kişisel hem de profesyonel olarak büyümemi sağladı ve işimi daha da güçlendirdi” (K4)

Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Kazanımlar

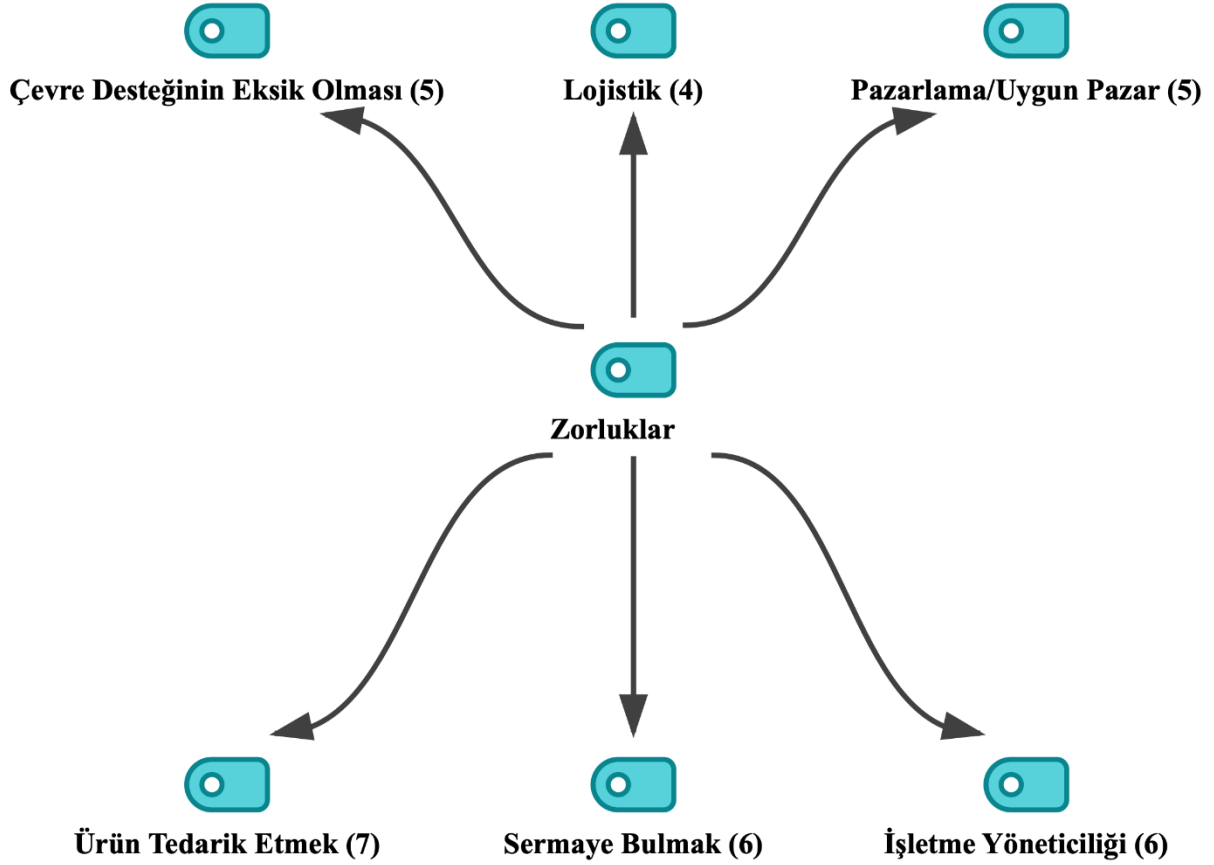
	Bekar	Evli	Toplam
✓ Kazanımlar			
 Mesleki Tatmin/Özgüven	1	4	5
 Çözüm Odaklı Olmak	1	2	3
 Sabır		2	2
 Beceri Kazanmak	1	1	2
 TOPLAM	3	9	12
 N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Kazanımlar teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu evli olanlar mesleki tatmin/özgüven, çözüm odaklı olmak ve sabır kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.3. Zorluklar Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “Zorluklar” temasına ait 6 kod oluşturulmuştur. Bunlar; ürün tedarik etmek, sermaye bulmak, işletme yöneticiliği, çevre desteğinin eksik olması, lojistik ve pazarlama/uygun pazardır.

Şekil 4. Zorluklar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Zorluklar temasında katılımcılar ürün tedarik etmek ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar güvenilir ve uygun fiyatlı tedarikçiler bulmakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Uygun fiyatlı ve güvenilir tedarikçiler bulma konusu da epey zorlayıcıydı; sürdürülebilirlik ve kalite standartlarımı karşılayacak tedarikçilerle ortaklık kurmak için geniş bir araştırma ve değerlendirme sürecinden geçmek zorunda kaldım.” (K2)

“Öncelikle, glutensiz ürünlerin kalitesi ve tutarlılığı sağlamak, geleneksel malzemelerle çalışmaktan oldukça farklıydı, bu nedenle pek çok deneme ve hata süreci gerektirdi.” (K8)

Zorluklar temasında katılımcılar sermaye bulmak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar sermaye bulmakta zorlandıklarını ve finansal güçlük yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K9 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Başlangıç sermayesi sağlamak zorlu bir süreçti. Kendi birikimim ve kısıtlı kaynaklarla işe başlamak, özellikle pazarlama ve üretim ekipmanları için yeterli bütçeyi bulmayı zorlaştırdı.”
(K9)

“Kendi işimi kurarken en büyük zorluklardan biri, sermaye toplamaktı.” (K11)

Zorluklar temasında katılımcılar işletme yöneticiliği ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar işletme yönetimini kavramanın ve doğru stratejiler bulmakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3 ve K5 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Girişimimi kurma sürecinde bir dizi zorlukla karşı karşıya kaldım. İlk engel, doğru bilgiye ulaşma ve gıda ürünleri üretimiyle ilgili yasal prosedürleri anlama süreciydi. Bu süreç, kurumsal bir geçmişe sahip olmama rağmen, öğrenmemi zorlaştırdı. Çünkü endüstriye özgü düzenlemeler ve gıda güvenliği standartlarına aşina olmam gerekiyordu.” (K3)

“Her ne kadar babamın yanında öğrendiğim bir çok şey olsa da yine de iş yerini açma ve operasyonları yönetme aşamasında, uygun bir lokasyon bulma, güvenilir tedarikçilerle anlaşma yapma ve nitelikli personel işe alma gibi pratik zorluklarla da karşılaştım. Her yeni girişimci gibi ben de bürokratik işlemler ve yasal düzenlemeler konusunda zaman zaman zorlandım.”
(K5)

Zorluklar temasında katılımcılar çevre desteğinin eksik olması ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar sosyal çevrenin girişimin başarılı olma ihtimaline inanmadıklarını ve destek olmadıklarını bu nedenle girişime olan inancın düştüğünü dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K9 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Girişimimi hayata geçirme sürecinde, eşim ve ailemin maddi destek konusunda tereddütleri vardı; işim kar sağlamaya başlayana kadar onlardan beklediğim desteği tam olarak alamadım. Onlar beni engellemediler, ancak girişimim henüz kar etmeyi başaramadığı süre boyunca hissettiğim destek eksikliği, zorlu anlarda beni daha da fazla sınımaştı. Ancak işler rayına oturup işim para kazanmaya başladığında, ailemin ve eşimin işime ve bana olan güvenleri belirgin şekilde arttı.” (K2)

“Ailemde kimse girişimcilik geçmişine sahip değildi ve bu yüzden, mum yapım işine başladığımda, yaptığım işin ailem tarafından tam anlamıyla ciddiye alınmadığını hissediyordum. Başlangıçta, bu durum benim için hem motivasyon kaybına yol açıyor hem de duygusal olarak zorlayıcı oluyordu. Ailemin desteğini hissetmemek, işime olan inancımı sarsıyordu ve bazen yalnız hissetmeme neden oluyordu. Ancak, işler yavaş yavaş rayına oturdukça ve mumlarım piyasada ilgi görmeye başladıkça, elde ettiğim finansal kazançlar da arttı. Para kazanmaya başladığımu ve işimin sürdürülebilir bir

gelir kaynağı haline geldiğini gördükçe, ailem de yaptığım işi daha ciddiye almaya başladı. Bu değişim, hem aile içindeki konumumu güçlendirdi hem de onların gözünde işime ve profesyonel çabalarımın olan saygıyı artırdı.” (K9)

Zorluklar temasında katılımcılar lojistik ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar lojistik süreçlerinde zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K5 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Lojistik süreçler konusunda ise, etkin bir dağıtım ağı oluşturmak ve ürünlerin zamanında teslimatını sağlamak için çeşitli lojistik firmaları ile anlaşmalar yapmam gerekti.” (K2)

“Her ne kadar babamın yanında öğrendiğim bir çok şey olsa da yine de iş yerini açma ve operasyonları yönetme aşamasında, uygun bir lokasyon bulma, güvenilir tedarikçilerle anlaşma yapma ve nitelikli personel işe alma gibi pratik zorluklarla da karşılaştım. Her yeni girişimci gibi ben de bürokratik işlemler ve yasal düzenlemeler konusunda zaman zaman zorlandım.” (K5)

Zorluklar temasında katılımcılar pazarlama/uygun pazar ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar uygun satış stratejileri uygulamakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K12 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Girişimimi kurarken, bir işletmenin nasıl kurulacağı ve yönetileceği konusunda yeterli bilgiye sahip olmamam, sürecin en zorlayıcı kısmı oldu. Bir diğer zorlayıcı tarafı ise şüphesiz doğru pazarlara erişim oldu.” (K6)

“Kuruluş sürecinde finansal zorluklar, pazarlama stratejileri ve tedarik zinciri yönetimi gibi alanlarda çeşitli engellerle karşılaştım. Ancak bu zorluklar, işimi daha da güçlendirmem için bana değerli dersler sundu.” (K12)

Tablo 8. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Zorluklar

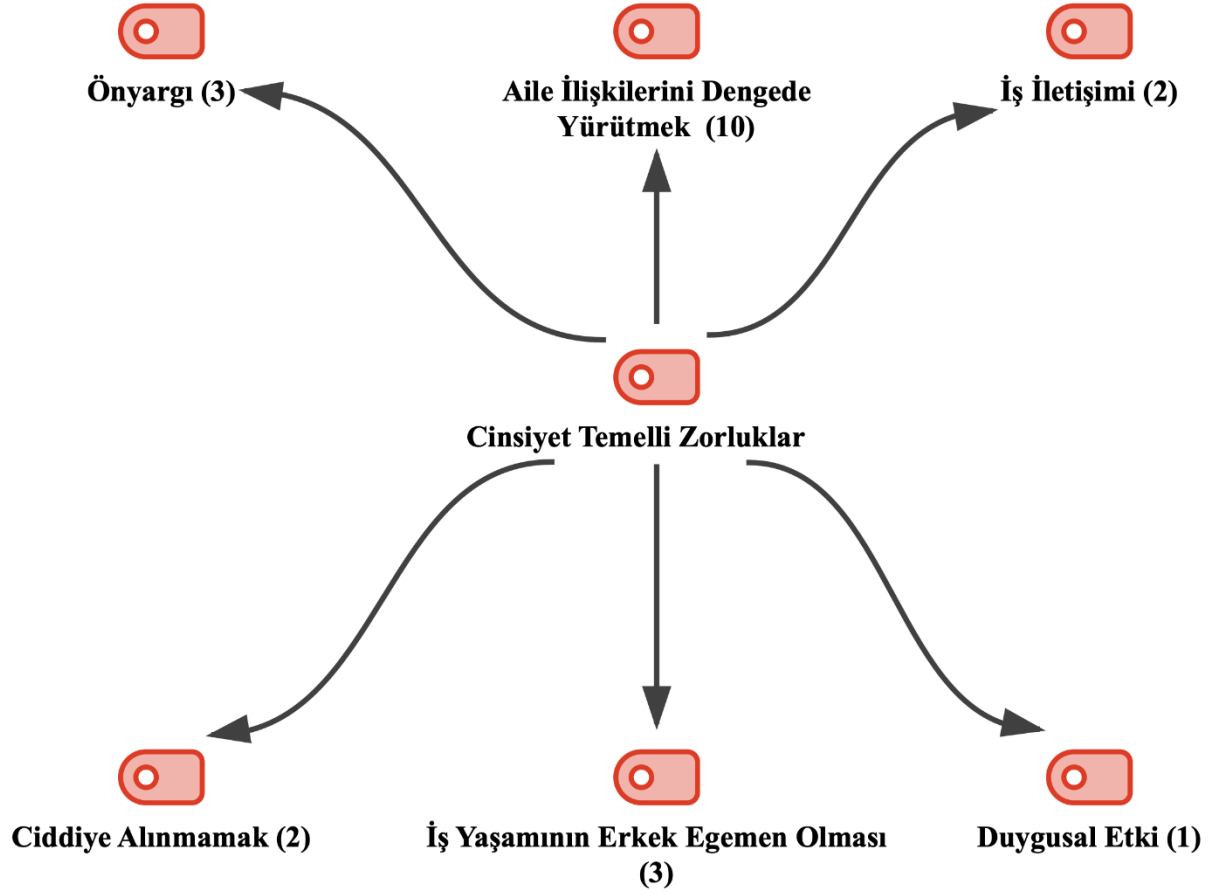
	Bekar	Evli	Toplam
▼ Zorluklar			
● Ürün Tedarik Etmek	5	2	7
● Sermaye Bulmak	3	3	6
● İşletme Yöneticiliği	3	3	6
● Çevre Desteğinin Eksik Olması	2	3	5
● Lojistik	2	2	4
● Pazarlama/Uygun Pazar	4	1	5
Σ TOPLAM	19	14	33
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Zorluklar teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu bekar olanlar ürün tedarik etmek ve pazarlama/uygun Pazar kodları üzerine; medeni durumu evli olanlar çevre desteğinin eksik olması kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.4. Cinsiyet Temelli Zorluklar Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “Cinsiyet Temelli Zorluklar” temasına ait 6 kod oluşturulmuştur. Bunlar; aile ilişkilerini dengede yürütmek, iş yaşamının erkek egemen olması, önyargı, iş iletişimi, ciddiye alınmamak ve duygusal etkidir.

**Şekil 5. Cinsiyet Temelli Zorluklar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-
Alt Kod Gösterimi**

Cinsiyet Temelli Zorluklar temasında katılımcılar aile ilişkilerini dengede yürütmek ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar iş yaşam dengesi kurmakta zorlandıklarını ve girişimcilikle birlikte sorumluluklarının arttığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K10 ve K12 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Eşim her zaman beni destekledi. Aile içinde hem evin sorumlulukları hem de kendi işimle ilgilenmek oldukça zorlayıcı oldu. Komşularım da bana destek oldu bu süreçte ancak yapabileceğim noktada şüpheleri vardı” (K10)

“Evet, girişimci olarak karşılaştığım hem toplumsal hem de ailesel zorluklar oldu. Toplumsal açıdan, iş ve özel hayat arasında bir denge kurmakta zorlandım. Girişimcilik, özellikle başlangıç aşamasında, yoğun bir zaman ve enerji gerektirir; bu durum da sosyal ilişkilerim ve iş hayatımdaki dengenin sağlanması için bana ekstra çaba harcatıyordu.” (K12)

Cinsiyet Temelli Zorluklar temasında katılımcılar iş yaşamının erkek egemen olması ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar iş yaşamının erkek egemen kurallarla çevrili olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3 ve K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“İş dünyası genellikle erkek egemen olabiliyor ve bu, kadın girişimciler olarak bizi bazen dışlanmış hissettirebiliyor ya da bazı iş ağlarına erişimi zorlaştırabiliyor.” (K3)

“Bu alanda genellikle erkeklerin hakim olduğunu gördüğüm için, bir kadın olarak bu ortamlarda yer aldığımda kendimi rahat hissetmiyordum.” (K6)

Cinsiyet Temelli Zorluklar temasında katılımcılar önyargı ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar kadınlara karşı önyargılı olduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kadın girişimci olmanın beraberinde getirdiği bazı zorluklarla karşılaştım, evet. Toplumsal cinsiyet normları ve beklentileri, bazı yatırımcılar ve iş ortakları ile etkileşimlerimde önyargılarla karşılaşmama neden oldu. Örneğin, finansal destek ve yatırım arayışında, erkek meslektaşlarımın aynı çabaları daha az dirençle ve daha fazla teşvikle karşıladıklarını gözlemledim.” (K4)

“Ayrıca, sektörde kadın olarak bazı ön yargılarla ve ciddiye alınmama sorunlarıyla karşı karşıya kaldım.” (K11)

Cinsiyet Temelli Zorluklar temasında katılımcılar iş iletişimi ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar kadınların sektör ortaklarıyla iletişim kurmakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kadın girişimci olmanın beraberinde getirdiği bazı zorluklarla karşılaştım, evet. Toplumsal cinsiyet normları ve beklentileri, bazı yatırımcılar ve iş ortakları ile etkileşimlerimde önyargılarla karşılaşmama neden oldu. Örneğin, finansal destek ve yatırım arayışında, erkek meslektaşlarımın aynı çabaları daha az dirençle ve daha fazla teşvikle karşıladıklarını gözlemledim.” (K4)

Cinsiyet Temelli Zorluklar temasında katılımcılar ciddiye alınmamak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar iş yaşamında ciddiye alınmak için çaba sarf etmeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Bu süreçte karşılaştığım bazı sorunlar, toplumsal ve sektörel cinsiyet önyargılarına dayanıyordu. Örneğin, tedarikçilerle yapılan görüşmelerde ciddiye alınmama veya daha az güvenilir görülme durumları yaşadım. Ayrıca, iş dünyasında genellikle erkek egemen olan çevrelerde yer edinmek ve sesimi duyurmak ekstra çaba gerektirdi.” (K8)

Cinsiyet Temelli Zorluklar temasında katılımcılar duygusal etki ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar stres ve suçluluk gibi duygusal baskı hissettiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Bunun yanı sıra, iki çocuğumla yeterince kaliteli zaman geçirmeyi hedeflerken, işi yönetme sorumluluğu ile aile sorumluluklarını dengede tutmak zorlu bir mücadeleydi. Annelik rolleri ve iş dünyası arasında zaman zaman baskı hissettim. Toplumda hâlâ devam eden geleneksel cinsiyet rolleri, özellikle kadın girişimciler için ekstra bir stres ve suçluluk duygusu yaratabiliyor” (K3)

Tablo 9. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Cinsiyet Temelli Zorluklar

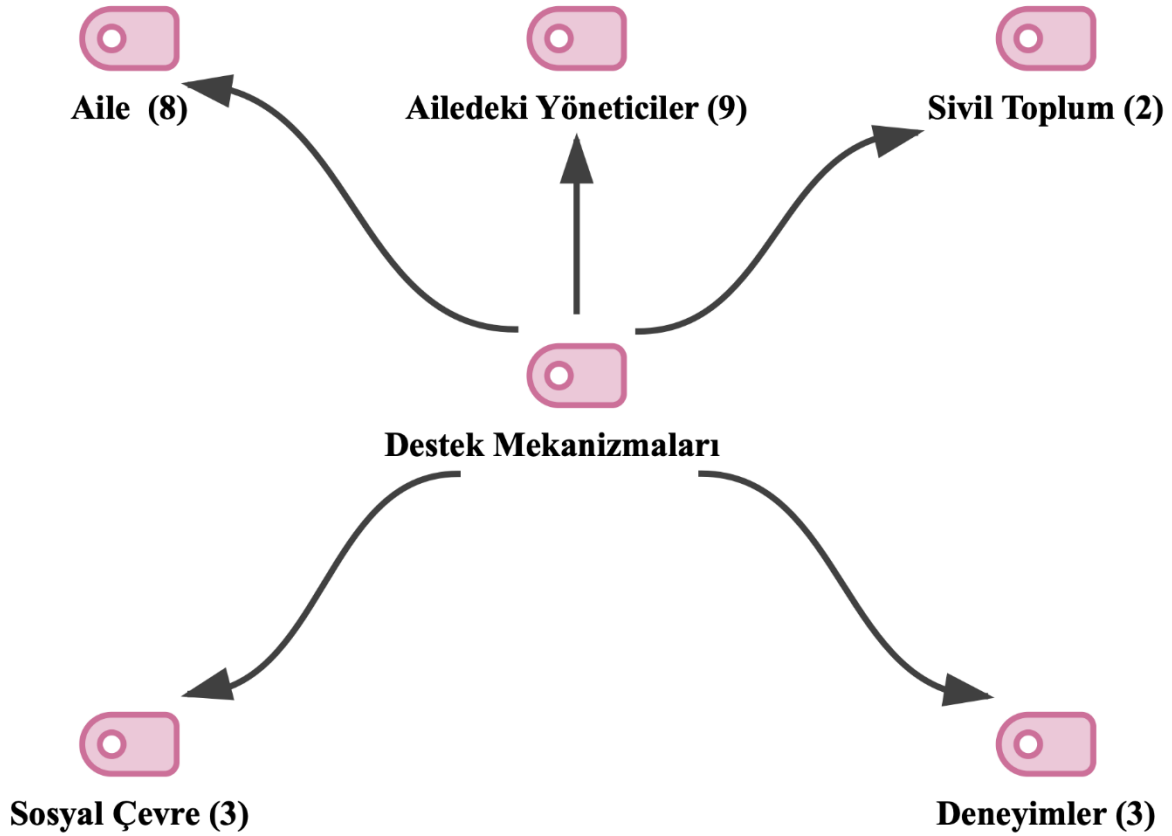
	Bekar	Evli	Toplam
▼ Cinsiyet Temelli Zorluklar			
● Aile İlişkilerini Dengede Yürütmek	2	8	10
● İş Yaşamının Erkek Egemen Olması	2	1	3
● Önyargı	2	1	3
● İş İletişimi	1	1	2
● Ciddiye Alınmamak	1	1	2
● Duygusal Etki		1	1
Σ TOPLAM	8	13	21
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Cinsiyet Temelli Zorluklar teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu bekar olanlar iş yaşamının erkek egemen olması ve önyargı kodları üzerine; medeni durumu evli olanlar aile ilişkilerini dengede yürütmek kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.5. Destek Mekanizmaları Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “Destek Mekanizmaları” temasına ait 5 kod oluşturulmuştur. Bunlar; ailedeki yöneticiler, aile, sosyal çevre, deneyimler ve sivil toplumdur.

Şekil 6. Destek Mekanizmaları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Destek Mekanizmaları temasında katılımcılar ailedeki yöneticiler ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar ailedeki başarılı girişimcilerin varlığının cesaret verdiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K5, K8 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Küçük yaşlardan itibaren babamın restoranında çalışarak sektöre adım atmam, benim için hem öğretici hem de ilham verici oldu. Babamın yanında edindiğim bilgi ve deneyimlerle, kendi restoranımı açmaya karar verdim” (K5)

“Ailemde esnaf olan çok fazla kişi vardı. O yüzden iş yönetme konusuna yabancı değildim.” (K8)

“Ailemde, kendi işlerini kurarak başarılı olan birkaç girişimci bulunuyor ve onların kazanımları, benim de girişimcilik yolculuğuma rehberlik ediyor. Mesela, el emeği ürünlerini pazarlayan bir akrabam var; onun bu işteki başarısını görünce, kendi yaptığım takıları başkalarına sunabileceğim konusunda kendime olan inancım kuvvetlendi.” (K11)

Destek Mekanizmaları temasında katılımcılar aile ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar süreç boyunca aile desteği aldıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K5 ve K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Girişimimi kurma sürecinde, hem ailemden hem de çeşitli sivil toplum kuruluşlarından önemli destekler aldım. Ailem, başlangıç sermayesi konusunda maddi destek sağlamanın yanı sıra, iş yönetimi ve karar verme süreçlerinde bana rehberlik etti. Ayrıca, işin günlük operasyonlarında da zaman zaman aktif roller üstlendiler, bu sayede iş yükümü hafifletebildim.” (K5)

“Eşimi sekiz yıl önce kaybettim, bu süreçte çocuklarım en büyük destekçim oldu. Özellikle pandemi sürecinde işini kaybeden kızım, işlerime destek olmaya başladı. Onun katkıları sayesinde işimiz daha fazla görünürlik kazandı.” (K6)

Destek Mekanizmaları temasında katılımcılar sosyal çevre ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar süreç boyunca arkadaş desteği aldıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K10 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Girişimcilik serüvenime atılırken, hem ailem hem de arkadaşlarım her zaman yanımda oldular, onların varlığı, bu yolda ilerlerken bana güç verdi.” (K1)

“Komşularım da bu süreçte bana destek oldular; moral veren sohbetleri ve teşvik edici sözleriyle motivasyonumu artırdılar. Ancak bazıları, özellikle el işi ürünlerin pazarda başarılı olup olmayacağı konusunda şüphelerini dile getirdi. Bu tür kuşkular başta beni ürkütmüş olsa da, zamanla bu şüphelerin, aslında onların da benim başarılı olmamı istediklerinin bir göstergesi olduğunu fark ettim.” (K10)

Destek Mekanizmaları temasında katılımcılar deneyimler ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar aldıkları eğitim ve çalışma tecrübesinin girişimciliğe katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K5 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kurumsal hayat tecrübem ve önceden sahip olduğum iş kurma deneyimleri, yeni girişimimi hayata geçirirken ve büyütürken temel bir rol oynadı” (K1)

“Alti yıl boyunca bu lokantayı işlettim ve bu süreçte müşteri ilişkileri, iş yönetimi ve gastronomi alanlarında derinlemesine bilgi sahibi oldum. Sonrasında, elde ettiğim tüm bu tecrübeleri bir adım daha ileri götürerek kendi gıda şirketimi kurma kararı aldım. Şu an bu şirketi yönetmekteyim ve sektörde sürdürülebilir başarılar elde etmeyi hedefliyorum.” (K5)

Destek Mekanizmaları temasında katılımcılar sivil toplum ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar sivil toplum kuruluşlarından eğitim desteği aldıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Aynı zamanda, farklı sivil toplum kuruluşlarının sunduğu eğitim programlarına ve mentörlük hizmetlerine de başvurdum. Bu destekler sayesinde, bilgi ve becerilerimi geliştirebildim ve yolculuğum boyunca karşılaştığım zorlukların üstesinden gelmek için gerekli donanıma sahip oldum.” (K1)

Tablo 10. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Destek Mekanizmaları

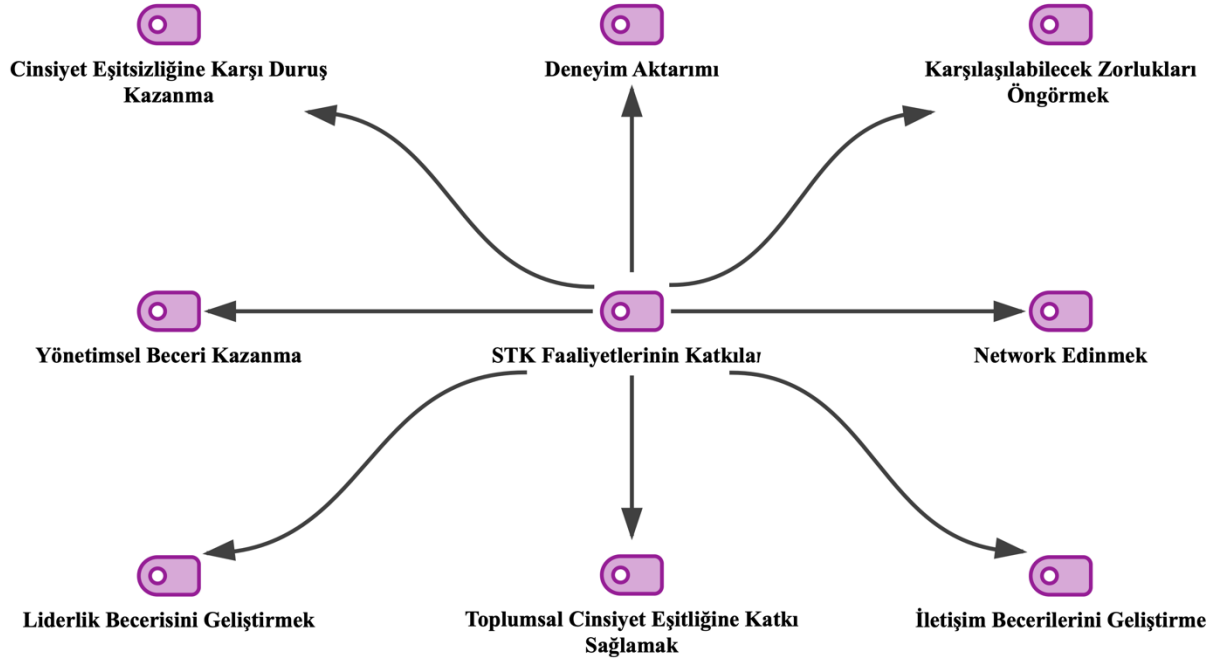
	Bekar	Evli	Toplam
▼ Destek Mekanizmaları			
● Ailedeki Yöneticiler	7	2	9
● Aile	4	4	8
● Sosyal Çevre		3	3
● Deneyimler	1	2	3
● Sivil Toplum	1	1	2
Σ TOPLAM	13	12	25
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Destek Mekanizmaları teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu bekar olanlar ailedeki yöneticiler kodları üzerine; medeni durumu evli olanlar sosyal çevre ve deneyimler kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.6. STK Faaliyetlerinin Katkılar Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “STK Faaliyetlerinin Katkıları” temasına ait 8 kod oluşturulmuştur. Bunlar; cinsiyet eşitsizliğine karşı duruş kazanma, karşılaşılabilecek zorlukları öngörmek, yönetsel beceri kazanmak, deneyim aktarımı, toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlamak, network edinmek ve iletişim becerilerini geliştirmedir.

Şekil 7. STK Faaliyetlerinin Katkıları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar cinsiyet eşitsizliğine karşı duruş kazanma ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar cinsiyet temelli eşitsizliklerle mücadele etmenin biçimlerini öğrendiklerini ve muhtemel zorluklara karşı bilinç kazandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K7 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Bu da, profesyonel ortamlarda, özellikle de kadınların genellikle dezavantajlı olduğu durumlarda, kendimi ifade etme ve haklarımı savunma konusunda daha donanımlı hale getirdi. Dolayısıyla, bu eğitimlerin sağladığı bilgi birikimi, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakıldığında, dolaylı yollardan büyük bir destek sağlamış oldu.” (K6)

“Destekler, özellikle iş hayatında kadınların karşılaştığı zorluklara yönelik farkındalık yaratmama ve bu zorluklarla mücadele etmek için gerekli araçları sağlamama yardımcı oldu. Mentorlardan aldığım tavsiyeler ve onların tecrübelerinden öğrendiklerim, cinsiyet temelli önyargılarla karşılaştığımda nasıl profesyonel ve etkili bir şekilde yanıt vermem gerektiği konusunda beni güçlendirdi” (K7)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar karşılaşılabilecek zorlukları öngörmek ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar karşılaşılabilecekleri zorlukları öğrendiklerini ve bu zorluklara karşı hazırlandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K10 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“STK'lardan aldığım destekler, girişimcilik yolculuğumda hayati bir rol oynadı. Özellikle kadın girişimcileri hedefleyen programlar sayesinde, iş dünyasında karşılaşabileceğim zorluklara karşı daha hazırlıklı oldum.” (K2)

“Bu süreçte, deneyimli mentörlerle tanışma fırsatım da oldu. Her biri kendi alanında başarılı, bu yoldan geçmiş ve kendi işlerini kurmuş girişimci kadınlardı. Onların deneyimlerini dinlemek, kendi işimi kurarken karşılaşabileceğim zorluklara karşı daha hazırlıklı olmamı sağladı. Mentörlerim, sadece işletme yönetimi konusunda değil, aynı zamanda zor zamanlarda motivasyonumu korumam ve karşılaştığım engelleri nasıl aşabileceğim konusunda da bana rehberlik ettiler.” (K10)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar yönetsel beceri kazanma ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar işletme yönetimine dair bilgi ve becerilerini geliştirdiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“STK'lardan sunduğu eğitim fırsatlarını aktif olarak kullandım. Her eğitim davetini değerlendirerek, bu toplantılara katıldım ve burada sadece eğitim ve mentörlük imkanlarından faydalanmakla kalmadım, aynı zamanda rakiplerimi tanıma ve sektördeki dinamikleri anlama şansı elde ettim. Finansal okuryazarlık konusunun, özellikle iş dünyasında karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak ve sürdürülebilir bir iş modeli oluşturmak için oldukça önemli olduğuna inanıyorum. Bu nedenle, finansal yönetim becerilerimi geliştirmek için aldığım eğitimlerin işimin sağlam temeller üzerine kurulmasına ve uzun vadeli başarıya ulaşmasına büyük katkı sağladığını düşünüyorum.” (K7)

“STK'lardan destek almadan işimi ilerletmeye çalışsaydım, bu süreç muhtemelen çok daha zorlu ve karmaşık olurdu. Öncelikle, işletme yönetimi, pazarlama ve finansal planlama gibi temel iş becerilerini geliştirmek için gereken bilgi ve eğitime erişimim sınırlı olurdu. Bu durum, stratejik kararlar alırken bilgi eksikliği nedeniyle potansiyel hatalar yapmama ve işin genel başarısını olumsuz etkileme riskini artırırdı.” (K8)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar liderlik becerisini geliştirmek ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar liderlik becerilerini geliştirdiklerini ve bu sayede işletmelerini ileriye taşıyabildiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4 ve K7 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“STK'lar ayrıca iş planımı geliştirmek, pazarlama stratejilerini belirlemek ve hatta finansal yönetim becerilerimi artırmak için eğitimler ve mentörlük çalışmaları sunması beni çok etkiledi.” (K4)

“STK'lardan sunduğu eğitim fırsatlarını aktif olarak kullandım. Her eğitim davetini değerlendirerek, bu toplantılara katıldım ve burada sadece eğitim ve mentörlük imkanlarından faydalanmakla kalmadım, aynı zamanda rakiplerimi tanıma ve sektördeki dinamikleri anlama şansı elde ettim. Finansal okuryazarlık konusunun, özellikle iş dünyasında karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak ve sürdürülebilir bir iş modeli oluşturmak için oldukça önemli olduğuna inanıyorum. Bu nedenle, finansal yönetim becerilerimi geliştirmek için aldığım eğitimlerin işimin sağlam temeller üzerine kurulmasına ve uzun vadeli başarıya ulaşmasına büyük katkı sağladığını düşünüyorum.” (K7)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar deneyim aktarımı ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar mentorluk eğitimlerinde farklı kariyer yolculuklarındaki deneyimleri dinleme fırsatı elde ettiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3 ve K5 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Ayrıca, bu eğitimler ve benzer hedefler güden diğer girişimcilerle çalışmama vesile oldu. Bu kişilerle bilgi alışverişinde bulunmak ve deneyimlerini dinlemek, işimi şekillendirme sürecinde çok değerliydi.” (K3)

“Mentorluk programları ve eğitimler sayesinde, benzer zorluklarla karşılaşmış deneyimli iş insanlarından öğrenme fırsatı buldum. Özellikle kadın mentorlar, kendi kariyer yollarında karşılaştıkları cinsiyet temelli engellerle nasıl başa çıktıklarını paylaşıyorlar, benim de benzer durumlarla daha etkili bir şekilde mücadele etmeme olanak sağladı.” (K5)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlamak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayarak toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklediğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Ayrıca, bu kuruluşlar kadınların seslerini daha etkin bir şekilde duyurabilmeleri için platformlar sağlar ve toplumda cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönünde baskı yapar. Bu destekler sayesinde, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde cinsiyetle ilgili zorluklarla mücadele etme kapasitem” (K6)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar network edinmek ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar potansiyel iş ortakları ve müşterilerle tanışma fırsatı elde ettiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4 ve K5 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Bu kuruluşların sağladığı ağ oluşturma etkinlikleri, hem benzer zorluklarla karşılaşan diğer kadın girişimcilerle tanışmama hem de potansiyel iş ortakları ve müşterilerle bağlantı kurmama olanak tanıdı.” (K4)

“Ayrıca, STK’lar aracılığıyla katıldığım ağ oluşturma etkinlikleri, benim gibi benzer yollardan geçen diğer girişimcilerle tanışmamı sağladı. Bu sayede, işbirlikleri kurma ve potansiyel müşterilere ulaşma konusunda geniş bir ağa erişim imkanı buldum.” (K5)

STK Faaliyetlerinin Katkıları temasında katılımcılar iletişim becerilerini geliştirme ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar eğitimler sayesinde çıkarlarını korumak ve haklarını savunmak için iletişim becerilerinin arttığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K11 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kadın olarak karşılaşılabileceğim zor durumlar için iletişim becerilerimi artırdılar ve etkili müzakere taktikleri geliştirmemi sağladılar. bu destekler, iş dünyasında kadın olarak sağlam bir duruş sergilememe ve başarıya ulaşmama olanak tanıdı” (K2)

“Sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan bu programlar sayesinde, kendime olan güvenim arttı, liderlik ve müzakere becerilerimi geliştirdim ve benzer zorluklarla karşılaşan diğer kadınlarla güçlü bağlar kurabildim. Bu tür desteklerin, iş dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmede ve kadınların karşılaştığı zorlukları aşmada kritik bir role sahip olduğuna inanıyorum.” (K11)

Tablo 11. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre STK Faaliyetlerinin Katkıları

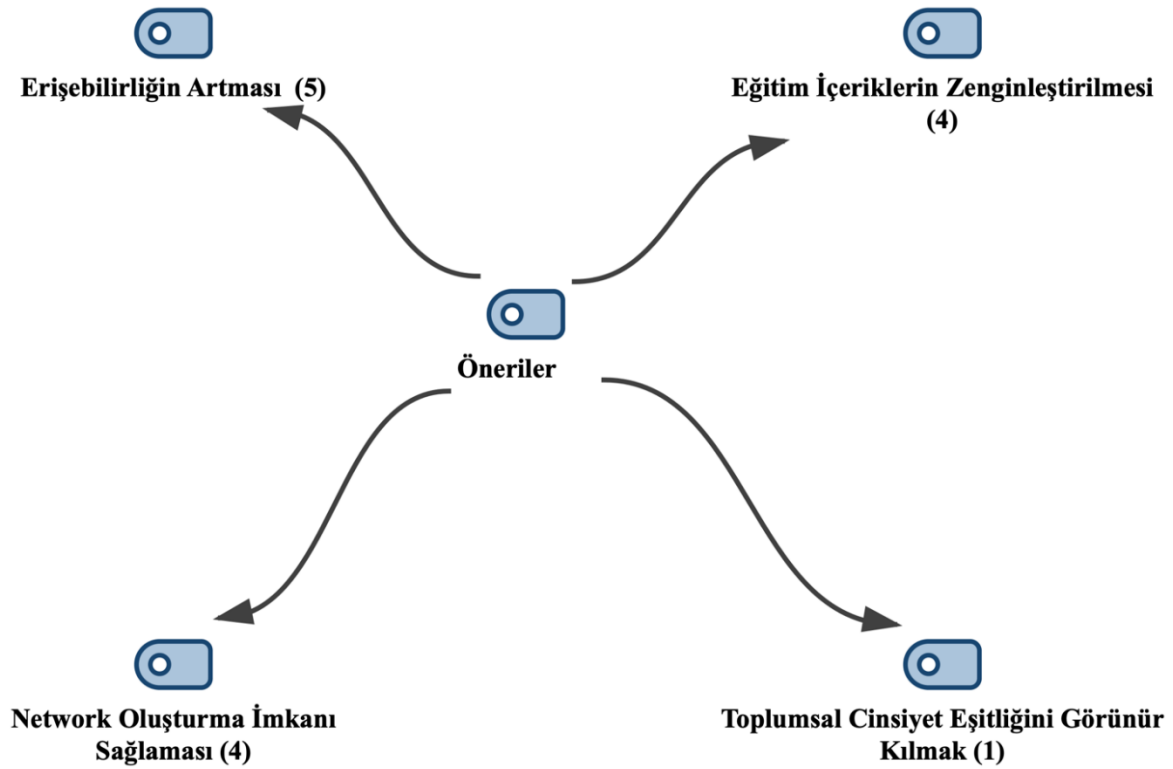
	Bekar	Evli	Toplam
STK Faaliyetlerinin Katkıları			
Cinsiyet Eşitsizliğine Karşı Duruş Kazanma	7	9	16
Karşılaşılabilecek Zorlukları Öngörmek	4	11	15
Yönetimsel Beceri Kazanma	5	9	14
Liderlik Becerisini Geliştirmek	7	4	11
Deneyim Aktarımı	4	6	10
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Katkı Sağlamak	3	3	6
Network Edinmek	6	2	8
İletişim Becerilerini Geliştirme	2	3	5
TOPLAM	38	47	85
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

STK Faaliyetlerinin Katkıları teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu bekar olanlar liderlik becerisini geliştirmek ve network edinmek kodları üzerine; medeni durumu evli olanlar cinsiyet eşitsizliğine karşı duruş kazanma, karşılaşılabilecek zorlukları öngörmek, yönetimsel beceri kazanma kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.7. Öneriler Teması

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “Öneriler” temasına ait 4 kod oluşturulmuştur. Bunlar; erişebilirliğin artması, eğitim içeriklerinin zenginleştirilmesi, network oluşturma imkanı sağlanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini görünür kılmaktır.

Şekil 8. Öneriler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Öneriler temasında katılımcılar erişebilirliğin artması ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar her kesim ve sınıftan kadının eğitim ve mentorluk hizmetine ulaşılabilir olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Gelecekte, STK’ların daha fazla kadına ulaşmasını umuyorum. Özellikle Anadolu’nun uzak bölgelerinde yaşayan kadınların da bu eğitimlerden faydalanabilmelerini arzu ediyorum.” (K7)

“Gelecekte STK’lardan beklentilerim, özellikle kadın girişimcileri destekleme ve iş dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etme konularında daha fazla kaynak ve programın sağlanması yönünde olacak. İstanbul’da Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın girişimciliğinin önemi anadoluya göre daha fazla olabilir. Anadolu’da da eğitimlere ulaşamayan kadınlara özel

kampanyalar ve etkinlikler düzenleyerek toplumda daha geniş bir farkındalık yaratılmasını bekliyorum” (K8)

Öneriler temasında katılımcılar eğitim içeriklerinin zenginleştirilmesi ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar eğitim içeriklerinin güncelleştirilmesi ve genişletilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K12 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Ayrıca, teknoloji ve inovasyon gibi hızla gelişen alanlarda kadınların daha fazla temsil edilmesini ve bu konularda özel eğitim programları oluşturulmasını bekliyorum.” (K2)

“Stklar’dan beklentim teknoloji ve inovasyon gibi hızla gelişen sektörlerde kadınların daha fazla temsil edilmesini ve bu alanlarda özel eğitim ve mentorluk programları düzenlenmesini bekliyorum.” (K12)

Öneriler temasında katılımcılar network oluşturma imkanı sağlaması ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar sektördeki kişiler arasında bağlantı kurma olanağı sağlanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Bizim için zorlu bir süreç, doğru pazarları bulmak oldu. Bu konuda STK’lar belki de yardımcı olabilir. Özellikle yurtdışı pazarları hakkında bilgilendirme yapabilirler. Pazar yerleri ile girişimciler arasında bir köprü kurulabilir. Bu şekilde, girişimcilerin uluslararası arenada doğru pazarlara ulaşmaları ve işlerini genişletmeleri için gereken bilgilere erişim sağlanabilir.” (K6)

Öneriler temasında katılımcılar toplumsal cinsiyet eşitliğini görünür kılmak ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha fazla etkinlikte bulunabileceklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Gelecekte STK’lardan beklentilerim, özellikle kadın girişimcileri destekleme ve iş dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etme konularında daha fazla kaynak ve programın sağlanması yönünde olacak. İstanbul’da Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın girişimciliğinin önemi anadoluya göre daha fazla olabilir. Anadolu’da da eğitimlere ulaşamayan kadınlara özel kampanyalar ve etkinlikler düzenleyerek toplumda daha geniş bir farkındalık yaratılmasını bekliyorum” (K8)

Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Öneriler

	Bekar	Evli	Toplam
▼ Öneriler			
• Erişebilirliğin Artması	3	2	5
• Eğitim İçeriklerin Zenginleştirilmesi	2	2	4
• Network Oluşturma İmkânı Sağlaması	2	2	4
• Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Görünür Kılmak	1		1
Σ TOPLAM	8	6	14
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

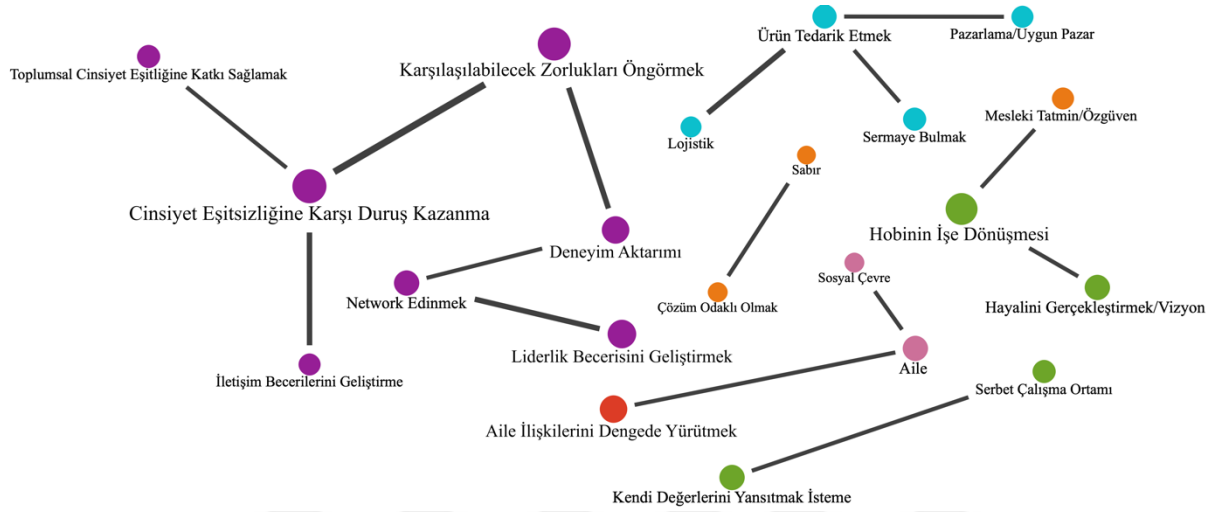
Öneriler teması katılımcıların medeni durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre medeni durumu bekar olanlar erişebilirliğin artması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini görünür kılmak kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

Şekil 9. Kod Bulutu

Katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 9’da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 10. Kod Haritası

Katılımcılar tarafından sıkça bahsedilen kodlar Şekil 10 'da gösterilmiştir. Harita, kodlar arasındaki ilişkileri ve hangi kodların sıklıkla birlikte anıldığını göstermektedir. Çizgiler, birlikte bahsedilen daha sık bahsedilen kodların ilişkisini yansıtmak için daha geniş gösterilmiştir. Buna göre cinsiyet eşitsizliğine karşı duruş kazanma kodundan bahseden katılımcılar; aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlamak, karşılaşılabilecek zorlukları öngörmek ve iletişim becerilerini geliştirme kodlarından da bahsetmişlerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, İstanbul'daki kadın girişimcilerin sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından sağlanan eğitim ve mentorluk desteklerinin girişimcilik başarılarına ve toplumsal cinsiyet normları üstündeki rolünü incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, STK'ların sağladığı eğitim ve mentörlük desteklerinin, kadın girişimcilerin iş kurma ve işletme yönetimindeki rolünü anlamak ve bu süreçlerin toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki yansımalarını ortaya koymaktır. Bulgular, STK'ların sunduğu eğitim ve mentorluk desteklerinin kadın girişimcilerin iş hayatlarındaki başarılarında önemli bir rol oynadığını ve toplumsal cinsiyet normlarını dönüştürme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Kadın girişimcilerin iş dünyasına adım atma nedenleri arasında hobilerini işe dönüştürmek, kendi değerlerini yansıtmak, hayallerini gerçekleştirmek, serbest çalışma ortamı oluşturmak ve iş-yaşam dengesi kurmak gibi unsurlar yer almaktadır. Bu motivasyonlar, literatürde sıkça vurgulanan motivasyonlarla örtüşmektedir. Cohen ve Mallon (1999) ile Buttner ve Moore (1997) gibi araştırmacılar, kadınların genellikle kişisel tutku ve bağımsızlık arzularıyla girişimciliğe yöneldiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, mevcut iş ortamındaki sınırlamalar ve cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle kadınların kendi işlerini kurmayı tercih ettiklerini belirten Hisrich ve Öztürk (1999), Cohoon, Wadhwa ve Mitchell (2010), Cooper ve Artz (1995) araştırmacılar da bulunmaktadır. Verheul, van Stel ve Thurik (2006) tarafından yapılmış bir başka çalışmada ise, kadınların girişimciliğe yönelmesinde eğitim seviyelerinin ve iş deneyimlerinin önemli rol oynadığını göstermektedir.

Araştırmanın bulguları, kadın girişimcilerin karşılaştıkları başlıca zorlukları da ortaya koymaktadır. İş yaşamının erkek egemen olması, aile ilişkilerini dengede yürütme zorunluluğu, önyargılar, iş iletişimde ciddiye alınmama ve duygusal etkiler bu zorluklar arasında yer almaktadır. Sullivan (2000) ve Akyol'un (2017) çalışmalarında da benzer zorlukların vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca, Buttner ve Rosen (1988), yaptıkları çalışmada, kadın girişimcilerin finansmana erişimde cinsiyet temelli engellerle karşılaştıklarını ve bu durumun işlerini büyütme süreçlerinde önemli bir engel teşkil ettiğini göstermiştir. Ek olarak, Carter, Shaw, Lam ve Wilson (2007) kadın girişimcilerin sosyal sermayeye erişiminde ve iş ağlarını genişletmede karşılaştıkları zorlukları vurgulamışlardır. Bir başka çalışma da Hughes, Jennings, Brush, Carter ve Welter (2012) tarafından yapılmış olup, kadın girişimcilerin yenilikçi iş fikirlerini hayata geçirmede toplumsal cinsiyet normlarıyla mücadele etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir.

STK'ların kadın girişimcilere sağladığı eğitim ve mentorluk destekleri, girişimcilik yolculuklarında önemli kazanımlar sağlamaktadır. Bu destekler sayesinde katılımcılar, yönetim becerilerini geliştirmiş, iş dünyasında karşılaşılabilecekleri zorluklara karşı hazırlıklı hale gelmiş ve geniş bir iş ağı oluşturmuşlardır. Seethalakshmi ve Shanthi'nin (1995) çalışmasında belirtilen mentorluk ve eğitim programlarının girişimcilerin kişisel ve profesyonel gelişimlerine olan katkıları da bu bulgularla örtüşmektedir. Ayrıca, Roomi ve Harrison (2010), kadın girişimcilerin iş becerilerini geliştirmede mentorluk ve eğitimin önemini vurgulamışlardır. Bir başka çalışma da, Minniti ve Naudé (2010) tarafından yapılmış olup, girişimcilik eğitimlerinin kadınların iş kurma süreçlerine olumlu etkilerini ortaya koymuştur.

Araştırma bulguları, STK'ların kadın girişimcilere sağladığı desteklerin, onların toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakış açılarını değiştirdiğini ve bu konuda farkındalık kazanmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Çin ve Altun (2021) tarafından yapılan çalışmada belirtilen STK faaliyetlerinin kadın girişimcilerin gelişimine katkı sağladığı ve yerel ekonomiler üzerindeki olumlu etkileri ile uyumludur. Hisrich ve Öztürk (1999) araştırmalarında STK'ların sağladığı eğitim ve finansal desteklerin, kadın girişimcilerin iş başarılarını artırmada önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Ek olarak, McAdam ve Marlow (2013) kadın girişimcilerin sosyal sermayelerinin gelişiminde STK'ların önemine dikkat çekmiştir. Bir diğer çalışma, De Vita, Mari ve Poggesi (2014) tarafından yapılmış olup, STK'ların sağladığı desteklerin kadın girişimcilerin sürdürülebilir iş modelleri geliştirmelerine nasıl yardımcı olduğunu ortaya koymuştur.

STK'ların kadın girişimciliğini desteklemedeki rolü, sadece bireysel girişimciler üzerinde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemli etkiler yaratmaktadır. Kadın girişimcilerin güçlendirilmesi, ekonomik kalkınmayı hızlandırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca, kadınların ekonomik hayata daha fazla katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, STK'ların sunduğu eğitim ve mentorluk programları, kadınların iş dünyasında karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olarak onların daha güçlü ve bağımsız bireyler haline gelmelerine katkıda bulunmaktadır. Eğitim ve mentorluk desteklerinin kadın girişimciler üzerindeki olumlu etkileri, literatürde sıkça vurgulanan bir konudur. Ayrıca, STK'ların sağladığı bu tür programların, kadın girişimcilerin iş dünyasında karşılaştıkları cinsiyet temelli engelleri aşmalarına yardımcı olduğu ve onları daha donanımlı hale getirdiği ifade edilmiştir. Üngören (2023) tarafından yapılan çalışma da mesleki eğitim kurslarının kadınların motivasyonlarını artırdığı ve sosyal çevrelerini genişlettiğini ortaya koymuştur.

Cinsiyet temelli zorluklar, kadın girişimcilerin karşılaştığı en büyük engellerden biri olarak öne çıkmıştır. Aile ilişkilerini dengede tutma, iş yaşamının erkek egemen yapısı, önyargılar, iş iletişimde ciddiye alınmama ve duygusal etkiler, katılımcılar tarafından sıkça dile getirilmiştir. Bu bulgular, Lincoln ve Guba (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da desteklenmiş, cinsiyet temelli zorlukların kadın girişimciler üzerindeki olumsuz etkileri vurgulanmıştır. Kadın girişimcilerin karşılaştıkları bu tür zorluklar, literatürde geniş bir yer tutmaktadır. Greene, Brush ve Gatewood (2002), kadın girişimcilerin iş dünyasında sıklıkla cinsiyet ayrımcılığı ve önyargılarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu tür engeller, kadın girişimcilerin işlerini büyütme süreçlerinde önemli bir bariyer oluşturmaktadır. Ayrıca, Ahl (2006) kadın girişimcilerin iş dünyasında ciddiye alınmama ve önyargılarla karşılaşmalarının, onların iş başarılarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

Bu zorluklara rağmen, STK'ların sağladığı destek mekanizmaları, kadın girişimcilerin iş dünyasında daha başarılı olmalarına ve toplumsal cinsiyet normlarını dönüştürmelerine yardımcı olmuştur. Bu destekler, kadınların kendilerine olan güvenlerini artırmış, yönetim ve liderlik becerilerini geliştirmiş ve geniş iş ağları oluşturmalarını sağlamıştır. Bu bulgular, Üngören (2023) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde belirtilmiştir; mesleki eğitim kursları kadınların motivasyonlarını artırmakta ve sosyal çevrelerini genişletmektedir. Literatürde, STK'ların sağladığı desteklerin kadın girişimciler üzerindeki olumlu etkileri sıkça vurgulanmaktadır. Carter, Anderson ve Shaw (2001), STK'ların sağladığı finansal ve eğitim desteklerinin, kadın girişimcilerin işlerini kurma ve büyütme süreçlerinde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, Sullivan ve Meek (2012), mentorluk programlarının kadın girişimcilerin iş performansını artırmada kritik bir öneme sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

STK'ların kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik faaliyetleri, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakış açılarını değiştirdiğini ve bu konuda farkındalık kazanmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Çin ve Altun (2021) tarafından yapılan çalışmada belirtilen STK projelerinin kadın girişimcilerin gelişimine katkı sağladığı ve yerel ekonomiler üzerindeki olumlu etkileri ile uyumludur. Hisrich ve Öztürk (1999), STK'ların sağladığı eğitim ve finansal desteklerin, kadın girişimcilerin iş başarılarını artırmada önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, STK'ların bu tür destek programlarının, kadın girişimcilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık kazanmalarına ve bu alandaki engelleri aşmalarına yardımcı olduğu vurgulanmıştır.

Politika yapıcılar ve STK'lar, kadın girişimcilere yönelik destek programlarını daha geniş kitlelere ulaştırmak için işbirlikleri geliştirmeli ve kaynaklarını artırmalıdır. Kadın girişimciliğinin desteklenmesi, ekonomik kalkınmayı hızlandıracak ve toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda

bulunacaktır. Ayrıca, bu tür destek programlarının etkilerini değerlendiren ve sürekli olarak iyileştiren mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Brush ve Cooper (2012) ile Sullivan (2000) tarafından yapılan çalışmalar, kadın girişimciliğinin desteklenmesinin, sadece ekonomik kalkınmaya değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine de olumlu etkiler yaptığını göstermektedir.

STK'ların kadın girişimciliğine sağladığı eğitim ve mentorluk destekleri, kadınların iş dünyasında daha aktif ve başarılı olmalarına önemli katkılar sunmaktadır. Bu destekler, sadece ekonomik kalkınmaya değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine de olumlu etkiler yapmaktadır. Bu nedenle, kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik çabaların artırılması ve bu alandaki iyi uygulamaların yaygınlaştırılması büyük bir önem arz etmektedir. Bu tür programlar, kadın girişimcilerin iş dünyasında daha güçlü ve etkili olmalarına katkı sağlayacak ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli adımların atılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, kadın girişimcilerin iş kurma sürecinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmak için geliştirdikleri stratejilerdir. Bu stratejiler arasında, iş yaşamı ve aile yaşamını dengede tutmak için esnek çalışma saatleri belirlemek, iş ağı kurarak destek ve bilgi paylaşımını sağlamak ve finansal zorluklarla başa çıkmak için çeşitli finansman kaynakları araştırmak yer almaktadır. Bu bulgular, kadın girişimcilerin zorluklarla başa çıkma yeteneklerinin güçlü olduğunu ve bu yeteneklerin geliştirilmesinin, onların iş dünyasında daha başarılı olmalarına katkı sağladığını göstermektedir.

Araştırma ayrıca, STK'ların sağladığı eğitim ve mentorluk desteklerinin, kadın girişimcilerin karşılaştıkları cinsiyet temelli engelleri aşmalarına nasıl yardımcı olduğunu da ortaya koymaktadır. Katılımcılar, bu destekler sayesinde iş dünyasında karşılaştıkları önyargılarla daha etkili bir şekilde başa çıkabildiklerini, ciddiye alınmama gibi sorunlarla başa çıkmak için daha donanımlı hale geldiklerini ve duygusal etkilerle başa çıkma konusunda daha güçlü olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular, literatürde de sıkça vurgulanan eğitim ve mentorluk programlarının kadın girişimciler üzerindeki olumlu etkilerini desteklemektedir (Douglas, 2014).

STK'ların sağladığı desteklerin sürdürülebilirliği ve geniş kitlelere ulaştırılması, kadın girişimciliğinin desteklenmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, politika yapıcılar ve STK'lar, kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik programların sürdürülebilirliğini sağlamak ve bu programları daha geniş kitlelere ulaştırmak için iş birlikleri geliştirmelidir. Ayrıca, bu programların sürekli olarak güncellenmesi ve kadın girişimcilerin ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi önemlidir. Brush ve Cooper (2012) ile Sullivan (2000) tarafından yapılan çalışmalarda da vurgulandığı gibi, kadın girişimciliğinin desteklenmesi hem ekonomik hem de toplumsal açıdan olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

Bu araştırma, STK'ların kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik faaliyetlerinin, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakış açılarını değiştirdiğini ve bu konuda farkındalık kazanmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, literatürde de sıkça vurgulanan STK projelerinin kadın girişimcilerin gelişimine katkı sağladığını ve yerel ekonomiler üzerindeki olumlu etkilerini desteklemektedir. Ayrıca, STK'ların sağladığı bu tür destek programlarının, kadın girişimcilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık kazanmalarına ve bu alandaki engelleri aşmalarına yardımcı olduğu vurgulanmıştır. STK'ların kadın girişimciliğine sağladığı eğitim ve mentorluk destekleri, kadınların iş dünyasında daha aktif ve başarılı olmalarına önemli katkılar sunmaktadır. Bu destekler, sadece ekonomik kalkınmaya değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine de olumlu etkiler yapmaktadır. Bu nedenle, kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik çabaların artırılması ve bu alandaki iyi uygulamaların yaygınlaştırılması büyük bir önem arz etmektedir. Bu tür programlar, kadın girişimcilerin iş dünyasında daha güçlü ve etkili olmalarına katkı sağlayacak ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli adımların atılmasına yardımcı olacaktır.

Bu tez çalışması, İstanbul'da faaliyet gösteren kadın girişimcilerin STK'lar tarafından sunulan eğitim ve mentorluk desteklerinin iş hayatındaki başarılarına ve toplumsal cinsiyet normlarına etkilerini araştırmaktadır. Araştırmanın amacı, bu desteklerin kadın girişimcilerin profesyonel başarılarına ve cinsiyet rolleri üzerindeki etkilerine odaklanmaktır. Bu çerçevede, STK'ların sağladığı eğitim ve mentorluk programlarının, kadın girişimcilerin kariyerlerindeki başarılarına ve toplumsal cinsiyet kalıplarını nasıl değiştirdiklerine veya meydan okuduklarına dair bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırma bulguları, STK'ların kadın girişimcilere sağladığı eğitim ve mentorluk desteğinin, girişimcilik süreçlerinde karşılaşılan çeşitli zorlukların üstesinden gelmede önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Eğitim programları, kadın girişimcilerin bilgi ve becerilerini geliştirerek, iş hayatında daha özgüvenli ve etkin olmalarını sağlamaktadır. Katılımcıların çoğunluğu, STK'ların sağladığı eğitimlerin işlerini yönetme, strateji geliştirme ve büyütme konularında kendilerine ciddi katkılar sağladığını belirtmiştir. Mentorluk desteği ise, kadın girişimcilerin deneyimli mentorlar aracılığıyla iş süreçlerini daha etkili bir şekilde yönetmelerine ve stratejik kararlar alabilmelerine olanak tanımıştır. Mentorlar, kadın girişimcilerin iş dünyasında karşılaştıkları belirsizlik ve riskleri daha iyi yönetebilmeleri için rehberlik etmiş, bu da girişimcilerin profesyonel başarılarını artırmıştır.

Araştırmanın önemli bir bulgusu da STK'ların sağladığı desteklerin toplumsal cinsiyet normlarına karşı mücadelede kritik bir rol oynadığıdır. Eğitim ve mentorluk programları, kadınların iş hayatında karşılaştıkları cinsiyet temelli önyargıları aşmalarına yardımcı olmuş, bu süreçte kendilerini daha güçlü

hissetmelerini sağlamıştır. Katılımcılar, STK'ların sağladığı bu desteklerin, iş hayatında karşılaştıkları cinsiyet eşitsizlikleriyle başa çıkmalarında kendilerine önemli bir güç verdiğini ifade etmişlerdir.

Sivil toplum kuruluşlarının (STK'ların) kadın girişimcilere yönelik sağladığı eğitim ve mentorluk desteklerinin, kadınların iş hayatındaki başarılarını artırmada ve toplumsal cinsiyet normlarına meydan okumada belirgin bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu destekler, kadınların iş dünyasında daha güçlü ve başarılı bireyler olarak varlık göstermelerine yardımcı olmanın yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmaları açısından da büyük önem taşımaktadır. Kadın girişimcilerin eğitim ve mentorluk programlarına erişiminin, onların girişimcilik yeteneklerini geliştirdiği, özgüvenlerini artırdığı ve iş hayatında karşılaştıkları zorlukları aşmalarında önemli bir rol oynadığı anlaşılmıştır.

Bu bulgular, gelecekte kadın girişimciliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında yapılacak araştırmalara önemli katkılar sunacak niteliktedir. Ayrıca, kadınların iş dünyasındaki varlıklarını güçlendirmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik yapılan çalışmaların, toplumsal ve ekonomik kalkınma açısından da önemli sonuçlar doğuracağı öngörülmektedir. Bu nedenle, STK'ların kadın girişimcilere yönelik eğitim ve mentorluk programlarının yaygınlaştırılması ve daha fazla desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Elde edilen bulgular literatürle paralellik göstermektedir. Literatürde de sıklıkla vurgulandığı üzere, kadın girişimcilerin iş dünyasında başarılı olabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve desteği almaları büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, STK'ların sağladığı destekler, kadınların iş dünyasında daha rekabetçi ve dayanıklı bireyler olarak varlık göstermelerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, bu desteklerin, kadın girişimcilerin karşılaştıkları toplumsal ve ekonomik engelleri aşmalarında da önemli bir rol oynadığı görülmüştür.

Bu bağlamda, STK'ların kadın girişimcilere yönelik eğitim ve mentorluk programlarının yaygınlaştırılması ve bu tür desteklerin artırılması gerektiği açıktır. Bu tür programlar, kadınların iş dünyasındaki başarılarını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına da önemli katkılar sunmaktadır. Bu nedenle, gelecekte yapılacak çalışmaların, bu tür desteklerin etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde incelemesi ve daha geniş kitlelere ulaşması için gerekli politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Acs, Z. (2006). How is entrepreneurship good for economic growth. *Innovations*, 1(1), 97-107.
- Ageev, A. I., Gratchev, M. V., & Hisrich, R. D. (1995). Entrepreneurship in the soviet union and post-socialist Russia. *Small Business Economics*, 7, 365-376.
- Ahl, H. J. (2006). Why research on women entrepreneurs needs new directions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(5), 595-621.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82
- Akram, S. (1999). Funds are a major issue for women entrepreneurs. *Daily Times*, 30.
- Albayrak, T. (2022). *Türkiye’de kadın girişimciliği ve ekonomik büyüme etkileri*. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Alpdoğan, H., & Yıldırım, B. (2023). İktisadi düşünceler çerçevesinde geleneksel girişimcilik ve yeni nesil girişimcilik üzerine bir değerlendirme. *Journal of Business and Trade*, 4(2), 248-260.
- Al-Shami, S., Mamun, A. A., Sidek, S., & Rashid, N. (2020). Causes of failure among Malaysian female entrepreneurs: A qualitative case study of Malaysian microcredit borrowers. *Qualitative Research in Financial Markets*, 12(1), 43-71.
- Altındal, Y. *Türkiyede turizm sektöründe kadın girişimciliğinin gelişiminin incelenmesi: Batı Akdeniz Bölgesi-Güney Ege Bölgesi karşılaştırması*. (Yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Alvarez, S. A., & Barney, J. B. (2007). Discovery and creation: Alternative theories of entrepreneurial action. *Strategic entrepreneurship journal*, 1(1-2), 11-26.
- Anbar, A., & Anbar, D. Girişimcinin başarısında finansal okuryazarlığın rolü. *Academy of Management Review*, 27(2), 185-203.
- Anna, A. L., Chandler, G. N., Jansen, E., & Mero, N. P. (2000). Women business owners in traditional and non-traditional industries. *Journal of Business Venturing*, 15(3), 279-303.
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik: Temel kavramlar ve bazı güncel sorunlar*. Siyasal Kitabevi.
- Arksey, H. & Knight, P. (1999). *Interviewing for social scientists*. Sage.

- Aslan, M., & Kaya, G. (2004). 1980 sonrası türkiye’de siyasal katılımıda sivil toplum kuruluşları. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(1), 213-223.
- Aztimur, H. (2005). *GAP bölgesinin sosyo ekonomik kalkınmasında kadın istihdamının yeri: Şanlıurfa örneği* (Yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Bakay, M. E., Müftüoğlu, M., Naltbantoğlu, A., & Çoçan, E. (2020). Kırsal kesimlerdeki kadın girişimciliği ve girişimci kadınların karşılaştıkları sorunlar üzerine nitel bir araştırma: Manisa-demirci örneği. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15, 295-306.
- Balaban, Ö., & Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Sakarya üniversitesi İİBF örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 133-147.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2), 23-28.
- Bird, B., & Brush, C. G. (2002). A gendered perspective on organizational creation. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26(3), 41-65.
- Birley, S. (1985). The role of networks in the entrepreneurial process. *Journal Of Business Venturing*, 1(1), 107-117.
- Bocutoğlu, E. (2012). İktisat teorisinde emeğin öyküsü: Değerin kaynağı olan emekten marjinal faydanın türevi olan emeğe yolculuk. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(1), 127-150.
- Bocutoğlu, P. D. E. (2012). İktisat teorisinde emeğin öyküsü: değer in kaynağı olan emekten marjinal faydanın türevi olan emeğe yolculuk. *Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*, 1(1), 127-150.
- Bosma, N., Content, J., Sanders, M., & Stam, E. (2018). Institutions, entrepreneurship, and economic growth in Europe. *Small Business Economics*, 51, 483-499.
- Bowen, G. A. (2008). Naturalistic Inquiry and The Saturation Concept: A Research Note. *Qualitative Research*, 8(1), 137-152.
- Bozat, Z. A. (2017). Kadın girişimciler ve inovasyon; topluluktan faydalanma (crowdsourcing) yönteminin getirebileceği çözümler: Şişli bölgesindeki kadın girişimciler. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 26-37.
- Bozkurt, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., & Alparslan, A. M. (2012). Türkiye’de girişimciliğin

- gelişimi: Girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 229-247.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik eğilimi – marmara üniversitesi işletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Braun, V., Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı, (Çev. S. N. Şad, N. Özer ve A. Atlı). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873-898.
- Brush, C. G. (1992). Research on women business owners: Past trends, a new perspective and future directions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16(4), 5-30.
- Buttner, E. H., & Moore, D. P. (1997). Women's organizational exodus to entrepreneurship: self-reported motivations and correlates with success. *Journal of small business management*, 35(1), 34.
- Buttner, E. H., & Moore, D. P. (1997). Women's organizational exodus to entrepreneurship: Self-reported motivations and correlates with success. *Journal of Small Business Management*, 35(1), 34-46.
- Buttner, E. H., & Rosen, B. (1988). Bank loan officers' perceptions of the characteristics of men, women, and successful entrepreneurs. *Journal Of Business Venturing*, 3(3), 249-258.
- Carter, N. M., Williams, M. L., & Reynolds, P. D. (1997). Discontinuance among new firms in retail: The influence of initial resources, strategy, and gender. *Journal of Business Venturing*, 12(2), 125-145.
- Carter, S., & Cannon, T. (1988). *Female Entrepreneurs: A study of female business owners; their motivations, experiences and strategies for success*. Department of Employment.
- Carter, S., & Cannon, T. (1992). *Women as Entrepreneurs*. Academic Press.
- Carter, S., Shaw, E., Lam, W., & Wilson, F. (2007). Gender, entrepreneurship, and bank lending: The criteria and processes used by bank loan officers in assessing applications. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(3), 427-444.
- Casson, M. (2005). An Entrepreneurial Theory of the Firm. In Foss, N. and Volker, M., Eds., *Competence, Governance, and Entrepreneurship: Advances in Economic Strategy Research*. Oxford University Press.
- Cliff, J. E. (1998). Does one size fit all? Exploring the relationship between attitudes towards

- growth, gender, and business size. *Journal of Business Venturing*, 13(6), 523-542.
- Cohen, L., & Mallon, M. (1999). The transition from organisational employment to portfolio working: perceptions of 'boundarylessness'. *Work, Employment And Society*, 13(2), 329-352.
- Cohoon, J. M., Wadhwa, V., & Mitchell, L. (2010). *Are successful women entrepreneurs different from men?*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1604653>
- Cooper, A. C., & Artz, K. W. (1995). Determinants of satisfaction for entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 10(6), 439-457.
- Cromie, S., & Birley, S. (1992). Networking by female business owners in Northern Ireland. *Journal of Business Venturing*, 7(3), 237-251.
- Çakmak, O. (2003). Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi. *Piyasa*, 8(2), 61-77.
- Çelik, C., & Özdevecioğlu, M. (2001). Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin neşehir ilinde bir araştırma. *Orta Anadolu Kongresi*, 487-498.
- De Bruin, A., Brush, C. G., & Welter, F. (2006). Introduction to the special issue: Towards building cumulative knowledge on women's entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(5), 585-593.
- De Bruin, A., Brush, C. G., & Welter, F. (2007). Advancing a framework for coherent research on women's entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(3), 323-339.
- Dedeoğlu, S., & Sahankaya, A. (2016). *Türkiye'de işverenlerin kadın istihdam etmeye yönelik tutumları: malatya, sanliurfa ve adiyaman örneğinde talep yönlü bir analiz*. World Bank Group Working Paper.
- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye'de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*, 86(3), 139-170.
- Dedeoğlu, T., Özdevecioğlu, M., & Oflazer, S. (2016). Örgütlerde işe gömülmüşlüğü (job embeddedness) çalışanların iş ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisi: iyimserliğin rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 47, 135-146.
- DeMarrais, K. (2004). Elegant communications: Sharing qualitative research with communities, colleagues, and critics. *Qualitative Inquiry*, 10(2), 281-297.
- Demir, Ö. (1995). Joseph A. Schumpeter : Hayatı, eserler ve katkıları. *Ankara Üniversitesi SBF*

Dergisi, 50(1).

- Demircioğlu, Z. (2010). Eskişehir'de Kadın Girişimciliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Yayımlanmamış Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Demirel, Z. H., & Bakırtaş, H. (2022). İş hayatında kadınların güçlendirilmesi ve aile ilişkisine etkisi. *Alanya Akademik Bakış*, 6(3), 3129-3158.
- Dikici, E. (2019). Feminizmin üç ana akımı: liberal, marxist ve radikal feminizm teorileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2(43), 523-532.
- Douglas, L. M. (2014). Entrepreneurship education on women entrepreneurs at pre-primary and primary level in Kenya. *Research On Humanities And Social Sciences*, 4(22), 77-83.
- Drucker, P. (1985) *Innovation and entrepreneurship: practices and principles*. Harper & Row.
- Durukan, T. (2006). Dünden bugüne girişimcilik ve 21. yüzyılda girişimciliğin önemi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 25.
- Ebner, A. (2005). Entrepreneurship and economic development: From classical political economy to economic sociology. *Journal of Economic Studies*, 32(3), 256-274.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çatışabilir? *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4) 83-88.
- Eken, H. (2006). Toplumsal cinsiyet olgusu temelinde mesleğe ilişkin rol ile aile içi rol etkileşimi: Türk silahlı kuvvetlerindeki kadın subaylar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 247-279.
- Erarslan, İ. (2009). *Türkiyede kadın istihdamının artırılması: Tespit ve öneriler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Erikli, S. (2020). Çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet ayrımcılığının görünümü. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 39-60.
- Fischer, E. M., Reuber, R. A., & Dyke, L. S. (1993). A theoretical overview and extension of research on sex, gender, and entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 8(2), 151-168.
- Fitzsimmons, J. R., Douglas, E. J., Antoncic, B., & Hisrich, R. D. (2005). Intrapreneurship in Australian firms. *Journal of Management & Organization*, 11(1), 17-27.
- Fogel, G., & Zapalska, A. (2001). A comparison of small and medium-size enterprise development in Central and Eastern Europe. *Comparative Economic Studies*, 43, 35-68.

- Foss, L. (2010). Research on entrepreneur networks: The case for a constructionist feminist theory perspective. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 2(1), 83-102.
- Freeman, S., & Varey, R. J. (1997). The effects of entrepreneur characteristics and gender-based management and communication styles from an internal marketing perspective, within both a small and large business environment. *Marketing Education Review*, 7(3), 75-85.
- Genç, N., & Erdoğan, Ü. (2013). Yerel demokrasi ve kalkınma bağlamında sivil toplum kuruluşlarının rolü: Aydın örneği. *Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açıları*, 249-263.
- Gödek, D. (1994). *Türkiye’de küçük girişimci profili ve ostim örneğinde küçük girişimcinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gök, M. (2014). *Toplumsal kalkınmanın ve sosyal sermayenin bilinmeyen aktörleri: Kadın odaklı sivil toplum kuruluşları* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gökakin, Z. (2000). *Türkiyedeki kadın girişimcilerin motivasyon faktörleri*. (Yayımlanmış doktora tezi). Siyasal Bilimler Fakültesi, Ankara.
- Greene, P. G., Hart, M. M., Gatewood, E. J., Brush, C. G., & Carter, N. M. (2003). Women entrepreneurs: Moving front and center: An overview of research and theory. *Coleman White Paper Series*, 3(1), 1-47.
- Gül, S. S., & Altındal, Y. (2016). Türkiye’de kadın girişimciliğinin serüveni: Başarı mümkün mü?. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1361-1377.
- Güldal, D. (2006). Kadın yöneticileri motive ve demotive eden faktörlerin tespitine yönelik bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Güven, B., & Kaygın, E. (2015). *Girişimcilik: temel kavramlar, girişimcilik türleri, girişimcilikte güncel konular*. Siyahinci Akademi.
- Hanson, S. (2009). Changing places through women’s entrepreneurship. *Economic Geography*, 85(3), 245-267.
- Hartmann, H. I. (1979). The unhappy marriage of Marxism and feminism: Towards a more progressive union. *Capital & Class*, 3(2), 1-33.
- Hébert, R. F., & Link, A. N. (2009). *A history of entrepreneurship*. Routledge.

- Henry, C., Smith, H. L., Meschitti, V., Foss, L., & McGowan, P. (2020). Networking, gender and academia: an ecosystems approach. In *Gender, Science and Innovation* (pp. 146-167). Edward Elgar Publishing.
- Hisrich, R. D., & Peters, M. (1995). *Entrepreneurship starting, developing and managing a new enterprise*. Irwin Publishing.
- Hisrich, R. D., & Peters, M. (2001). *Entrepreneurship*. McGraw- Hill.
- Hisrich, R. D., & Brush, C. G. (1984). The woman entrepreneur: Management skills and business problems. *Journal of Small Business Management*, 22(1), 30-37.
- Holmes, M. (2000). Second-wave feminism and the politics of relationships. In *Women's studies international forum*, 23(2), 235-246. Pergamon.
- Hughes, K.D., Jennings, J.E., Brush, C., Carter, S., & Welter, F. (2012). Extending women's entrepreneurship research in new directions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(3), 429-442.
- Işık, N., Işık, H. B., & Kılınç, E. C. (2015). Girişimcilik ve inovasyon ilişkisi: Teorik bir değerlendirme. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(2), 57-90.
- İçli, G. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve küreselleşme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 133-143.
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik sürecinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: KAGİDER örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- İlter, B., Kundak, S., & Cenikli, V. . S. (2019). Sürdürülebilir kırsal kalkınmada bir alternatif olarak kadın girişimciliği: Afyonkarahisar örneği. *Girişimcilik, İnovasyon Ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 30-37.
- İmançer, D. (2002). Feminizm ve yeni yönelimler. *Doğu Batı Dergisi*, 19(5), 151-171.
- İraz R (2005) *Yaratıcılık ve yenilik bağlamında girişimcilik ve KOBİ'ler*. Çizgi Kitapevi.
- Jalbert, S. E. (2000). Women entrepreneurs in the global economy. *Center for International Private Enterprise*, 9.
- Jennings, J. E., & Brush, C. G. (2013). Research on women entrepreneurs: Challenges to (and from) the broader entrepreneurship literature? *Academy of Management Annals*, 7(1), 663-715.

- Johnson John M. (2002). In-Depth Interview. *J. B. Gubrium ve J. A. Holstein (Yay. haz.), Handbook of Interview Research Context&Method içinde.* Sage.
- Kalleberg, A. L., & Leicht, K. T. (1991). Gender and organizational performance: Determinants of small business survival and success. *Academy of Management Journal*, 34(1), 136-161.
- Kamaç, H., & Kişman, Z. A. (2020). Türk girişimciliğinin tarihi ve gelişimi. *Balıkesir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 129-148.
- Karapehlivan Şenel, F. (2012). Tarihsel ve toplumsal süreçte kadın. *Toplum ve Hekim*, 27(4), 246-255.
- Karaturhan, B., Ünsal, G., Issabek, B., & Güler, D. (2017). İzmir ilinde kırsal kadın girişimciliği ve bunu etkileyen faktörler. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 23(1), 85-91.
- Kılıç, R., Keklik, B., & Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF İşletme bölümü örneği. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 17(2), 423-435.
- Kırçicek, Ö. B., & Aytaç, O. (2021). Kadın girişimciliği: Motivasyon faktörleri üzerine bir araştırma. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 493-515.
- Knight, F.H. (1921). *Risk, uncertainty and profit*. Houghton Mifflin Co.
- Kocacık, F., & Gökçaya, V. B. (2005). Türkiye’de çalışan kadınlar ve sorunları. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 195-219.
- Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ataerkillik ve iktidar ilişkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(1), 71-76.
- Kuratko, D. F. (2011). Entrepreneurship theory, process, and practice in the 21st century. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 13(1), 8-17.
- Kutanis, R. O., & Bayraktaroglu, S. (2003). Female entrepreneurs: Social feminist insights for overcoming the barriers. *Stream19: Gender Perspectives and Management*. Sakarya University.
- Kutanis, R. Ö., & Karakira, A. (2013). Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü. *Farklı Boyutlarıyla Kadın Girişimcilik*, 15-28.
- KÜÇÜK, O. (2005). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Seçkin Yayıncılık.

- Küçükaltan, D. (2009). Genel bir yaklaşımla girişimcilik. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(1), 21-28.
- Langowitz, N. S., Minniti, M., & Arenius, P. (2005). *Global Entrepreneurship Monitor: 2004 Report on Women and Entrepreneurship*. <http://www.gemconsortium.org/report>
- Laure Humbert, A., & Drew, E. (2010). Gender, entrepreneurship and motivational factors in an Irish context. *International Journal Of Gender And Entrepreneurship*, 2(2), 173-196.
- Loscocco, K. A., Robinson, J., Hall, R. H., & Allen, J. K. (1991). Gender and small business success: An inquiry into women's relative disadvantage. *Social Forces*, 70(1), 65-85.
- Mattis, M. C. (2004). Women entrepreneurs: Out from under the glass ceiling. *Women in Management Review*, 19(3), 154-163.
- Mesci, Z., Mesci, M., Karagöz, A., & Özgenç, C. (2018). Kadın girişimcilerin bölgesel kalkınmada rolü: akçakoca ilçesi örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(39), 387-412.
- Minniti, M., & Arenius, P. (2003). Women in entrepreneurship. *In The entrepreneurial advantage of nations: First annual global entrepreneurship symposium*, 29, 1-28.
- Minniti, M., & Naudé, W. (2010). What do we know about the patterns and determinants of female entrepreneurship across countries? *European Journal of Development Research*, 22(3), 277-293.
- Morris, M. H., Miyasaki, N. N., Watters, C. E., & Coombes, S. M. (2006). The dilemma of growth: Understanding venture size choices of women entrepreneurs. *Journal of Small Business Management*, 44(2), 221-244.
- Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., Spiers, J. (2002). Verification Strategies for Establishing Reliability and Validity in Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 1(2), 13-22.
- Kurt, M., Ağca, V., & Erdoğan, S. (2006). Afyonkarahisar ili girişimcilik performansının coğrafi bilgi sistemleri ile analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 97-114.
- Müftüoğlu, T., Akbulut, Y., & Özsoy, A. (1996). Türkiye’de Girişimcilik Tarihi. *Tosyöv Girişim*, 8.
- Müftüoğlu, T., & Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ’ler*. Gazi Kitabevi.

- Nair, A. S. (2020). A Conceptual Study On Intentions to adopt Digital Startups among Women entrepreneurs. <https://www.ktlyst.org/resources-more.php?id=54>
- Nalbant, F., & Korkmaz, T. (2019). Feminist teori temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye bağlamında değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 165-186. <https://doi.org/10.22466/acusbd.633806>
- Neck, H. M., Meyer, G. D., Cohen, B., & Corbett, A. C. (2004). An entrepreneurial system view of new venture creation. *Journal of Small Business Management*, 42(2), 190-208.
- Nikkhah, H. A., & Redzuan, M. R. B. (2010). The role of NGOs in promoting empowerment for sustainable community development. *Journal of Human Ecology*, 30(2), 85-92.
- Öksüzoğlu-Güven, G. (2015). Decision making in SMES: Insights from business ethics and entrepreneurship. In *Human Rights and Ethics: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications* (pp. 1049-1062). IGI Global.
- Öktem, M., Aydın, M., & Ekinci, S. (2007). Türkiye’de girişimciliğin geliştirilmesinde kosgeb’in rolü ve önemi: uygulamalı bir çalışma. *Sosyoekonomi*, 5(5). <https://doi.org/10.17233/se.67633>
- Öneren, M. (2012). İç Anadolu bölgesindeki genç nüfusun girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 7-28.
- Özdevecioğlu, M., & Cingöz, A. (2009). Sosyal girişimcilik ve sosyal girişimciler: Teorik çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32, 81-95.
- Öztürk, İ. (2008). *Girişimcilik raporu*. (Rapor No:1). İGİAD.
- Palaz, S., & Turgut, B. (2009). Kadın girişimcilerin kişisel ve iş yaşamına ilişkin özellikleri, motivasyonları ve beklentileri üzerine bir araştırma: Bandırma örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(1), 99-115.
- Parsova G., Eroğlu D.(2017). *Toplumsal cinsiyet ve ekonomik şiddet bağlamında Zonguldak ilinde kadın girişimcilerin deneyimleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Patton, M. Q (1990), *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*, (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). PEGEM Akademi.
- Rahimian, P. (2011). The study of barriers to entrepreneurship in men and women. *Australian Journal of Business and Management Research*, 1(9), 31-36.

- Roomi, M.A., & Harrison, P. (2010). Behind the veil: Women-only entrepreneurship training in Pakistan. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 2(2), 150-172.
- Sahin, M., Nijkamp, P., & Baycan-Levent, T. (2007). Migrant entrepreneurship from the perspective of cultural diversity. In *Handbook of research on ethnic minority entrepreneurship*. <https://doi.org/10.4337/9781847209962>
- Saraç, S. (2013). *Toplumsal cinsiyet*. Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları, 27-32.
- Sarfaraz, L., Faghih, N., & Majd, A. A. (2014). The relationship between women entrepreneurship and gender equality. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 4, 1-11.
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de Yaşayan Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liği Algısı - Gender (In) Equality Perception of Individuals Living in Turkey. *Akdeniz Kadın Çalışmaları Ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.
- Halaç, D. S., & Meşe, G. (2021). Toplumsal cinsiyet bakış açısından Türkiye’de kadın girişimciliğinin durumu. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (68), 255-270.
- Seçgin, L. (2021). Kadın Girişimciliği ve Girişimcilik Sürecindeki Engellere Sosyal Hizmet Perspektifinden Bir Bakış. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(1), 45-60.
- Simge, Ç. İ. N., & Altun, F. (2021). Kadın Girişimcileri Destekleyen Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kalkınma Üzerindeki Etkisi. *Journal of Social Policy Conferences*, 80, 267-297.
- Singh, G., & Belwal, R. (2008). Entrepreneurship and SMEs in Ethiopia: Evaluating the role, prospects and problems faced by women in this emergent sector. *Gender in management: An International Journal*, 23(2), 120-136.
- Sinha, P. (2003). Women entrepreneurship in the north east India: motivation, social support and constraints. *Indian Journal of Industrial Relations*, 38(4), 425-443.
- Smith, W., & Chimucheka, T. (2014). Entrepreneurship, economic growth and entrepreneurship theories. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5, 160-168.
- Soysal, A. (2010). Kadın girişimcilerin özellikleri, karşılaştıkları sorunlar ve iş kuracak kadınlara öneriler: Kahramanmaraş ilinde bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 71-95.
- Stam, E. (2018). Measuring entrepreneurial ecosystems. In *Entrepreneurial ecosystems: Place-*

- based transformations and transitions, 173-197.
- Stam E., & Spigel, B. (2018) Entrepreneurial Ecosystems. *In the SAGE handbook of small business and entrepreneurship*, (Eds. Blackburn, R., De Clercq, D., & Heinonen, J., pp. 407-422). Sage.
- Stam, F. C., & Van de Ven, A. (2018). *Entrepreneurial ecosystems: a systems perspective* (No. 18-06).
- Stefanović, S., & Stošić, D. (2012). Specifics and challenges of female entrepreneurship. *Economic Themes*, 50(3).
- Stevenson, Louis (1998). Women and economic development: A focus an entrepreneurship. *Journal of Development Planning*, 18, 113-126.
- Şenesen, G. G., Pulhan, E., & Özar, Ş. (2000). *Kadın istihdamı için yeni perspektifler ve kadın işgücüne muhtemel talep*. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. <https://ekutuphane.aile.gov.tr/media/bnooivfj/kad%C4%B1n-istihdam%C4%B1-i%C3%A7in-yeni-perspektifler-ve-kad%C4%B1n-i%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BCne-muhtemel-talep.pdf>
- Taş, G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme: Kavramsal analizi, tarihsel süreçleri ve dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(5).
- Terzioğlu, F., & Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 62-67.
- Thomas, J. C. (2017). *Citizen, customer, partner: Engaging the public in public management*. Routledge.
- Thomas, P. V., & Jose, S. (2020). Engaging and promoting young women's entrepreneurship: A challenge to social work. *International Social Work*, 63(1), 69-75.
- Tokol A., & Alper Y. (2011). *Sosyal Politika*. Dora Yayınevi.
- Tunca Çalıyurt, K. (2011). Kadınlar tarafından yönetilen orta ve küçük ölçekli işletmelerde finansal bilginin önemi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 327-353.
- Tuncay, T. (2019). Sivil toplum örgütlerinin işlevleri. *Sivil Toplum Örgütleri kitabı içinde* (Ed.Tarık Tuncay, ss.42-60). Atatürk Üniversitesi.
- Tundui, C., & Tundui, H. (2013). An empirical analysis of social capital and enterprise performance in tanzania: The case of women owned businesses. *International Journal of*

- Developing Societies*, 2(1), 2013, 50-60.
- Uluköy, M., Demireli, C., & Kahya, V. (2013). KOSGEB girişimcilik eğitimi kurslarına katılan katılımcıların girişimcilik profiline yönelik bir alan araştırması. *Procedia V. International Congress on Entrepreneurship*.
- Ülgen, B., Aktaş, E., & Aslan, E. H. (2017). Kadın girişimcilerin “güç mesafesi” ve “belirsizlikten kaçınma” kültürel boyutlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 1(1), 27-72.
- Üngören, M. (2023). Meslek edindirme kurslarının kadın girişimciliği üzerindeki etkileri: SAMEK örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Varlı, A., & Koraltürk, M. (2010). II. Meşrutiyet’ten erken Cumhuriyet’e milli iktisadın sürekliliği ve İzmir iktisat kongresi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 9(20), 127-142.
- Verheul, I., van Stel, A., & Thurik, R. (2006). Explaining female and male entrepreneurship at the country level. *Entrepreneurship and Regional Development*, 18(2), 151-183.
- Vogel, S. A. (1990). Gender differences in intelligence, language, visual-motor abilities, and academic achievement in students with learning disabilities: A review of the literature. *Journal of Learning Disabilities*, 23(1), 44-52.
- Weiler, S., & Bernasek, A. (2001). Dodging the glass ceiling? Networks and the new wave of women entrepreneurs. *The Social Science Journal*, 38(1), 85-103.
- Welter, F. (2011). Contextualizing entrepreneurship: Conceptual challenges and ways forward. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(1), 165-184.
- Yadav, V. ve Unni, J. (2016). Women entrepreneurship: Research review and future directions. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6(12), 1-18.
- Yağan Güder, S. ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Toplumsal Cinsiyet Algılarında Ailenin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2).
- Yatkin, A. (2013). Bölgesel kalkınmada sivil toplum kuruluşları ve kadın katılımı: Elazığ Örnekelele araştırması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 163-188.
- Yeşil, Y., & Fidan, F. (2023). Türkiye’de Kadın Girişimciliğini Geliştirmede Eğitim Faaliyetleri. *The Journal of Academic Social Science*, 14(14), 318-329.

- Yetim, N. (2002). Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: Mersin örneği. *Ege Academic Review*, 2(2), 79-92.
- Yetim, N. (2008). Social capital in female entrepreneurship. *International Sociology*, 23(6), 864-885.
- Yılmaz, E., & Karaçelebi, F. G. (2020). Kadın girişimcilerin girişim süreçleri üzerine bir araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*, 7(2), 283-293.
- Yılmaz, E., & Sünbül, A. M. (2009). Developing scale of university students entrepreneurship. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 195-203.
- Saeed, S., Yousafzai, S. Y., Yani-De-Soriano, M., & Muffatto, M. (2015). The role of perceived university support in the formation of students' entrepreneurial intention. *Journal of Small Business Management*, 53, 1127-1145.
- Yılmaz, E., & Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.
- Yücel, A. (1980). *Emek ekonomisi ve endüstri ilişkileri*. Kalite.
- Yüksel Onaran, M. (2000). *Karşılaştırmalı hukuk ışığında Türk iş hukukunda kadın-erkek eşitliği*. Beta Yayınları.
- Zahra, S. A. ve George, G. (2002). Absorptive capacity: A review, reconceptualization, and extension. *The Academy of Management Review*, 27(2), 185-203.
- Zahra, S. A., & George, G. (2017). International entrepreneurship: The current status of the field and future research agenda. In *Strategic entrepreneurship: Creating a new mindset* (pp. 253-288). Blackwell Publishing.
- Zaki, I.M. and Rashid, N.H. (2016). Entrepreneurship impact on economic growth in emerging economies. *The Business and Management Review*, 7(2), 31-39.
- Zapalska, A., Perry, G., & Dabb, H. (2003). Maori entrepreneurship in the contemporary business environment. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 8(3).
- Zhao, H., Seibert, S. E., & Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265.

EKLER

EK-1: Kadın Girişimcilere Yönelik Görüşme Soruları

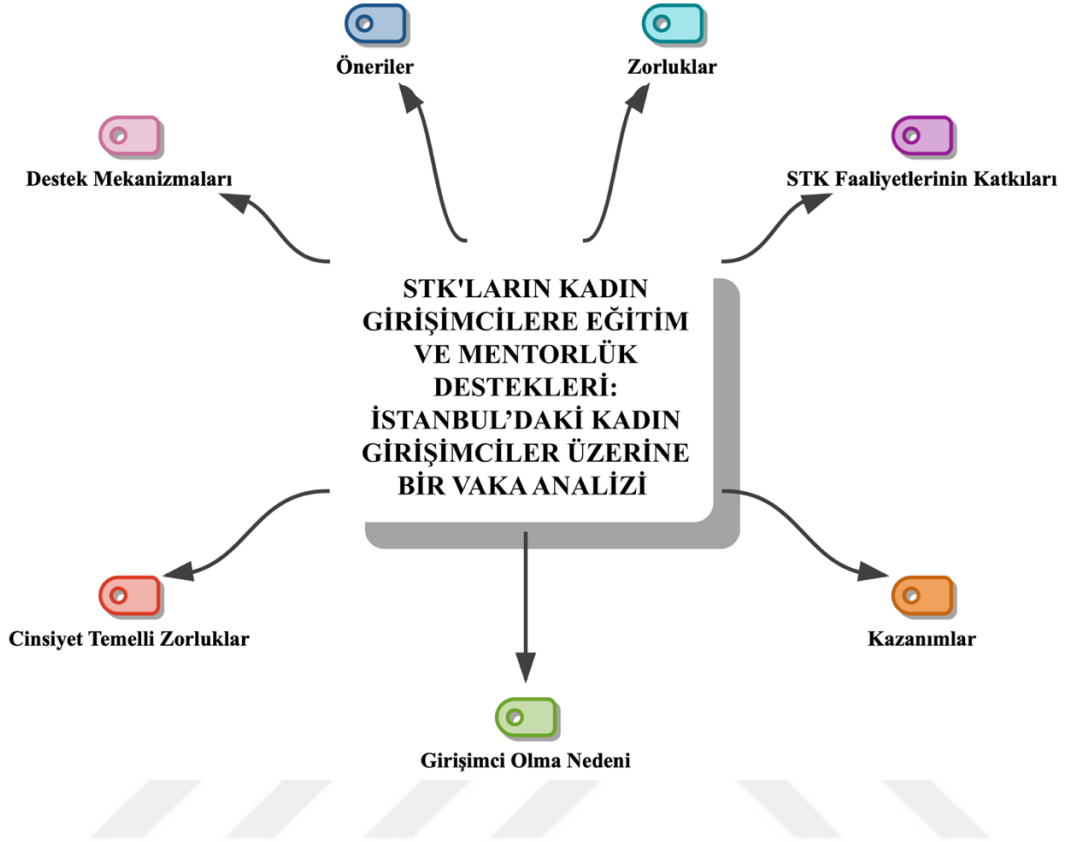
- Yaş:
- Eğitim Durumu:
- Medeni Hali:
- Çocuğu var mı?:
- Çalışma geçmişı:
- Daha önce girişimcilik faaliyetinde bulundunuz mu?
- Hangi alanda girişimcilik faaliyetleri yapıyorsunuz? (Ya da işletmenizden bahseder misiniz?)
- Girişiminizi kurma süreciniz nasıl oldu?
- Bu alanda daha önce bir çalışma geçmişiniz var mı?
- Ailenizde ya da arkadaş çevrenizde daha önce girişimci olan birisi var mı?
- Neden girişimci olmak istediniz?
- Girişiminizi kurma sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
- Kadın girişimci olmanızdan kaynaklı sorunlar yaşadınız mı?
- Toplumsal ya da ailesel sorunlar yaşadınız mı?
- Girişiminizi kurma sürecinde kimlerden nasıl destek aldınız?
- STK'dan aldığınız desteğin size nasıl bir etkisi oldu?
- STK'dan destek almadan ilerleyseydiniz sizce bu süreçte neler farklı olurdu?
- Aldığınız eğitim ve mentorluk desteği, toplumsal cinsiyetle ilgili sorunlarla başa çıkmanıza yardımcı oldu mu? Olduysa nasıl?
- Toplumsal cinsiyetle ilgili yaşadığınız zorluklara karşı sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan desteklerin ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
- Gelecek için STK'dan nasıl beklentileriniz var?

Ek-2: MAXQDA Program Çıktıları

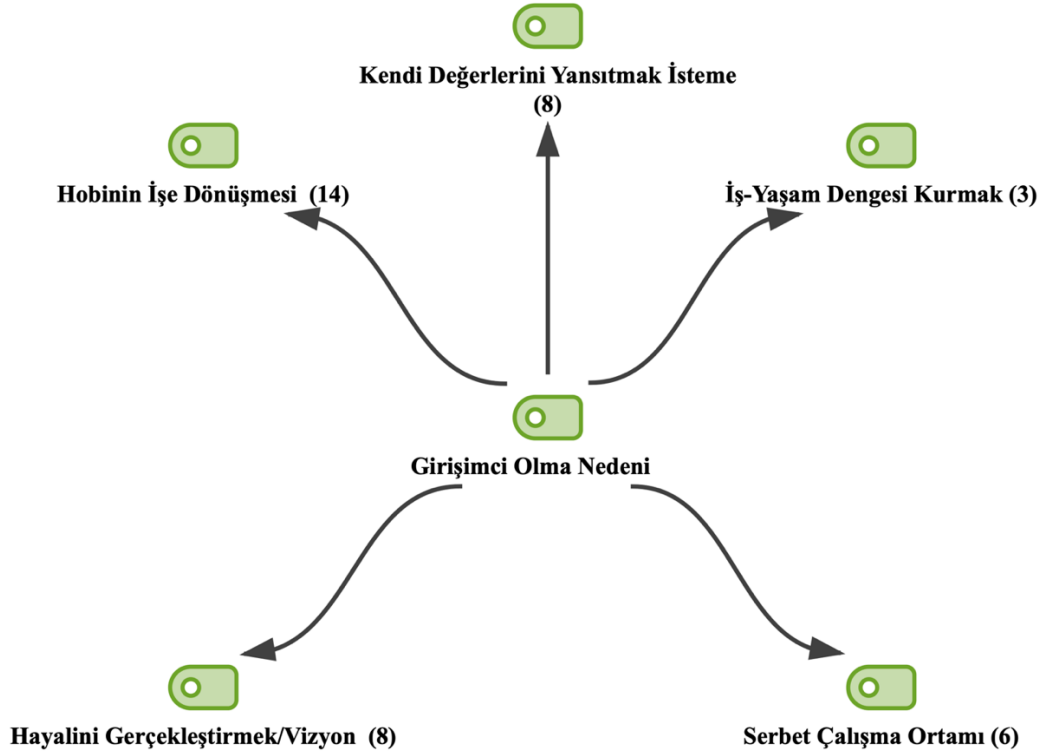
Katılımcı Profili

Belge adı	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Kurumsal Hayat Tecrübesi
K1	36-40	Lisans	Evli	1-5 Yıl
K2	31-35	Lisans	Evli	6-10 Yıl
K3	31-35	Lisans	Evli	6-10 Yıl
K4	26-30	Yüksek Lisans	Bekar	6-10 Yıl
K5	26-30	Lisans	Bekar	1-5 Yıl
K6	51-55	Lisans	Bekar	15-20 Yıl
K7	41-45	Lisans	Bekar	15-20 Yıl
K8	21-25	Yüksek Lisans	Bekar	1-5 Yıl
K9	26-30	Lisans	Evli	1-5 Yıl
K10	46-50	Lise	Evli	Çalışma Deneyimi Yok
K11	31-35	Lisans	Evli	6-10 Yıl
K12	21-25	Lisans	Bekar	1-5 Yıl

Temalar

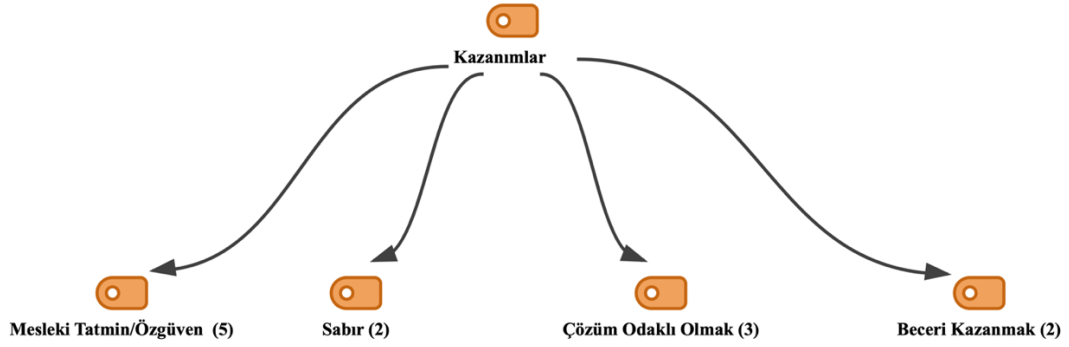
Girişimci Olma Nedeni Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Girişimci Olma Nedeni

	Bekar	Evli	Toplam
▼ Girişimci Olma Nedeni			
● Hobinin İşe Dönüşmesi	4	10	14
● Kendi Değerlerini Yansıtmak İsteme	4	4	8
● Hayalini Gerçekleştirmek/Vizyon	4	4	8
● Serbet Çalışma Ortamı	1	5	6
● İş-Yaşam Dengesi Kurmak	1	2	3
Σ TOPLAM	14	25	39
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

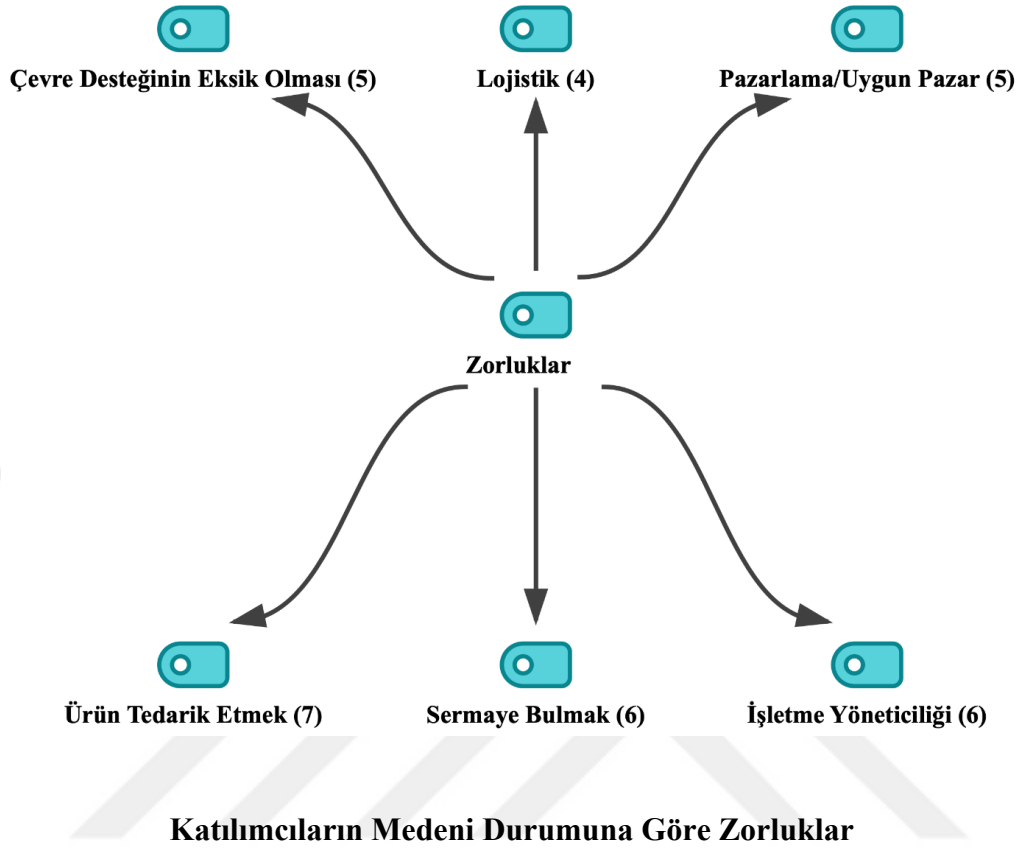
Kazanımlar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Kazanımlar

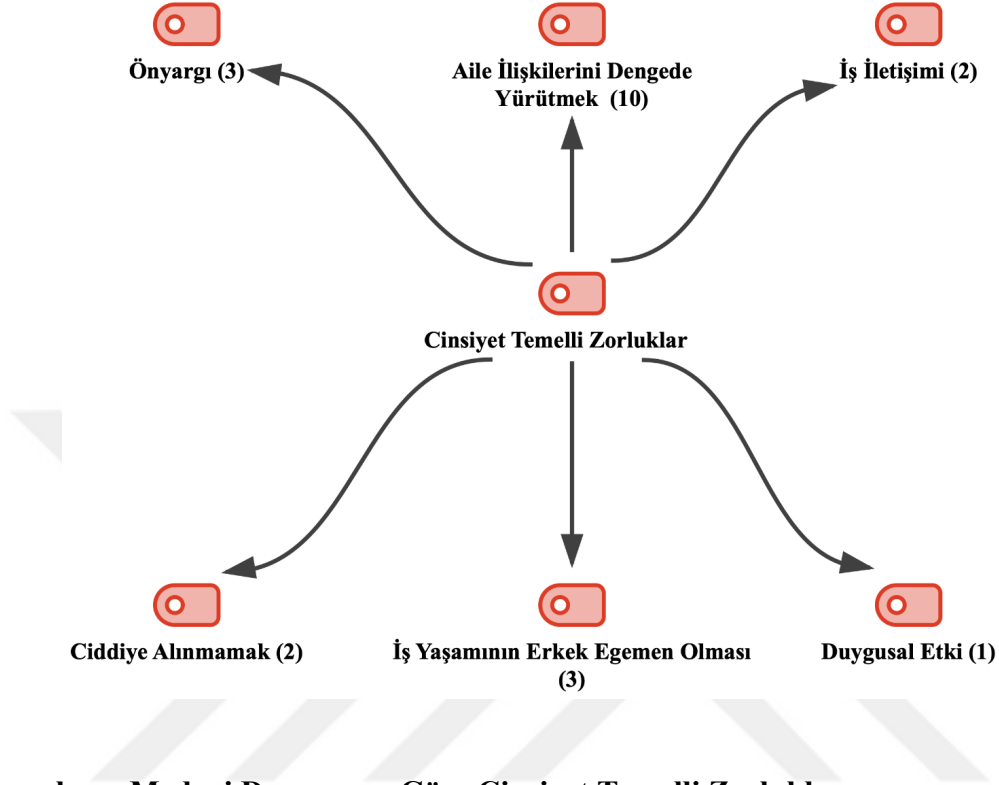
	Bekar	Evli	Toplam
▼ Kazanımlar			
● Mesleki Tatmin/Özgüven	1	4	5
● Çözüm Odaklı Olmak	1	2	3
● Sabır		2	2
● Beceri Kazanmak	1	1	2
Σ TOPLAM	3	9	12
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Zorluklar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

	Bekar	Evli	Toplam
▼ Zorluklar			
Ürün Tedarik Etmek	5	2	7
Sermaye Bulmak	3	3	6
İşletme Yöneticiliği	3	3	6
Çevre Desteğinin Eksik Olması	2	3	5
Lojistik	2	2	4
Pazarlama/Uygun Pazar	4	1	5
Σ TOPLAM	19	14	33
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

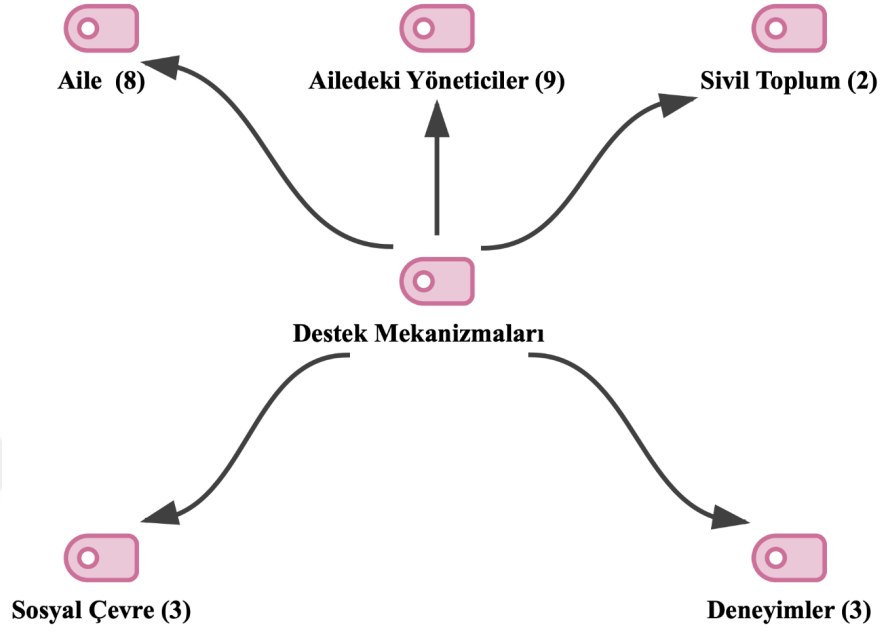
Cinsiyet Temelli Zorluklar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Cinsiyet Temelli Zorluklar

	Bekar	Evli	Toplam
✓ Cinsiyet Temelli Zorluklar			
• Aile İlişkilerini Dengede Yürütmek	2	8	10
• İş Yaşamının Erkek Egemen Olması	2	1	3
• Önyargı	2	1	3
• İş İletişimi	1	1	2
• Ciddiye Alınmamak	1	1	2
• Duygusal Etki		1	1
Σ TOPLAM	8	13	21
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

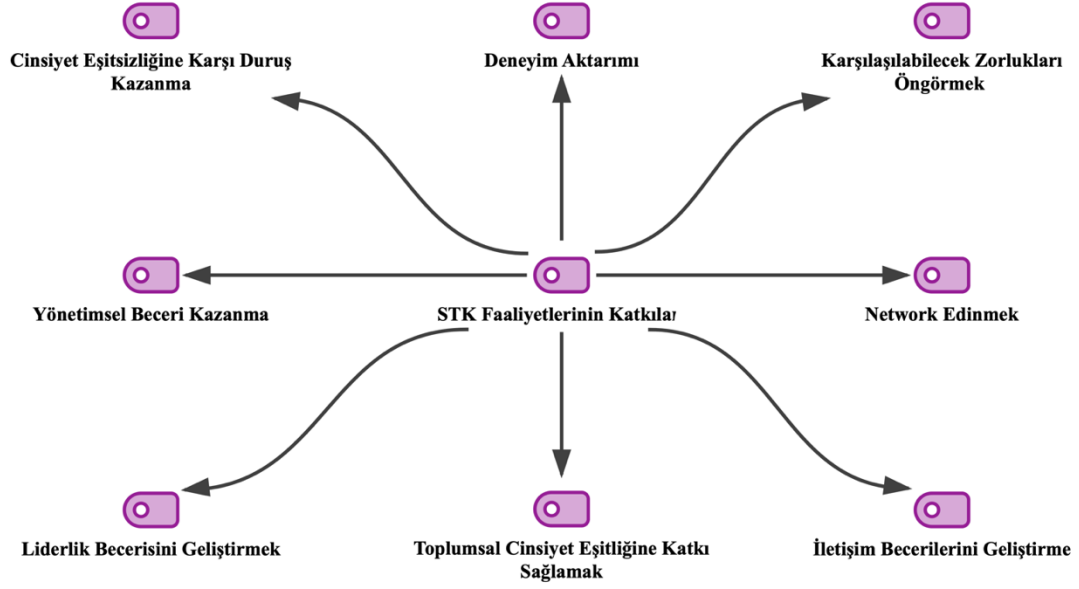
Destek Mekanizmaları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Destek Mekanizmaları

	Bekar	Evli	Toplam
▼ Destek Mekanizmaları			
● Ailedeki Yöneticiler	7	2	9
● Aile	4	4	8
● Sosyal Çevre		3	3
● Deneyimler	1	2	3
● Sivil Toplum	1	1	2
Σ TOPLAM	13	12	25
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

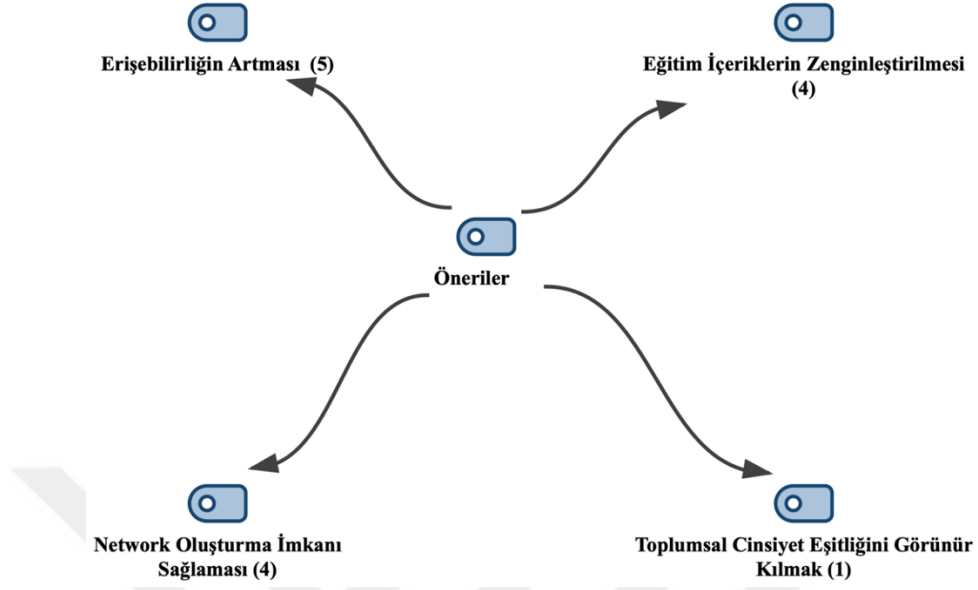
STK Faaliyetlerinin Katkıları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre STK Faaliyetlerinin Katkıları

	Bekar	Evli	Toplam
✓ STK Faaliyetlerinin Katkıları			
• Cinsiyet Eşitsizliğine Karşı Duruş Kazanma	7	9	16
• Karşılaşılabilecek Zorlukları Öngörmek	4	11	15
• Yönetimsel Beceri Kazanma	5	9	14
• Liderlik Becerisini Geliştirmek	7	4	11
• Deneyim Aktarımı	4	6	10
• Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Katkı Sağlamak	3	3	6
• Network Edinmek	6	2	8
• İletişim Becerilerini Geliştirme	2	3	5
Σ TOPLAM	38	47	85
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Öneriler Temasına Ait Hiyerarşik KodAlt Kod Gösterimi

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Öneriler

	Bekar	Evli	Toplam
▼ Öneriler			
Erişebilirliğin Artması	3	2	5
Eğitim İçeriklerin Zenginleştirilmesi	2	2	4
Network Oluşturma İmkânı Sağlaması	2	2	4
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Görünür Kılmak	1		1
Σ TOPLAM	8	6	14
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)	12 (100,0%)

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Katkı Sağlamak
Liderlik Becerisini Geliştirmek
Network Oluşturma İmkânı Sağlaması
Çözüm Odaklı Olmak
Pazarlama/Uygun Pazar
Sermaye Bulmak
Yönetimsel Beceri Kazanma
Aile İletişim Becerilerini Geliştirme
Cinsiyet Eşitsizliğine Karşı Duruş Kazanma
Ünvanı
Deneyimler
İş Yaşam Dengesi Kurmak
Sosyal Çevre
Deneyim Aktarımı
Network Edinmek
Erişilebilirliğin Artması
Lojistik
Kendi Değerlerini Yansıtmak İsteme
Hobinin İşe Dönüşmesi
Serbet Çalışma Ortamı
İş Yaşamının Erkek Egemen Olması
İlişkilerini Dengede Yürütmek
İşletme Yöneticiliği
Karşılaşılabilecek Zorlukları Öngörmek
Ürün Tedarik Etmek
Eğitim İçeriklerin Zenginleştirilmesi
Mesleki Tatmin/Özgüven
Hayalini Gerçekleştirmek/Vizyon
Ailedeki Yöneticiler
Çevre Desteğinin Eksik Olması

```

graph TD
    CE[Cinsiyet Eşitsizliğine Karşı Duruş Kazanma] --- TC[Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Katkı Sağlamak]
    CE --- KZ[Karşılışılabilir Zorlukları Öngörmek]
    CE --- İB[İletişim Becerilerini Geliştirme]
    KZ --- ÜT[Ürün Tedarik Etmek]
    KZ --- L[Lojistik]
    KZ --- S[Sabır]
    KZ --- ÇO[Çözüm Odaklı Olmak]
    ÜT --- P[Pazarlama/Uygun Pazar]
    ÜT --- SB[Sermaye Bulmak]
    P --- MT[Mesleki Tatmin/Özgüven]
    SB --- HD[Hobinin İşe Dönüşmesi]
    MT --- HG[Hayalini Gerçekleştirmek/Vizyon]
    HD --- SC[Sosyal Çevre]
    HD --- A[Aile]
    SC --- A
    A --- AİD[Aile İlişkilerini Dengeye Yürütmek]
    AİD --- LB[Liderlik Becerisini Geliştirmek]
    LB --- DA[Deneyim Aktarımı]
    LB --- NE[Network Edinmek]
    DA --- CE
    NE --- CE

```